120-81

مكاتب ابتدائيه سنه

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]

[illegible]
[illegible] Императорского Универ[illegible]
1911

مبتدیلره آز وقتده یکللك اوزره
عرب تایننك صرفنی بلدرر .

معلم صرف لسان العرب

قزانده معلملر جمعیتی طرفندن قبول ایدلوب کوب اورنلرده
فائده‌سی تجربه ایدلمشدر .

تألیف
عبد الرحمن بن اسماعیل بن عمر الحاجطرخانی

دورتنچی مرتبه باصلوی

آستراخانده „عرف وشرکاسینك تجارتخانه“ مطبعه‌سنده ۱۹۱۰ سنه‌ده

АСТРАХАНЬ.
Типографія „Т-го Д-ма А. Умеровъ и Ко“
1910 г.

اسلام تاریخندن بلورگه

بیکده حاجة اولغانلرینی ترکی تلنده یکلك ایله بلدروچی

قصص الانبیاء العظام و ترجمة احوال دول الاسلام

مکتب ومدرسه‌لرنك کوبسنده اوقوتلوب فائده‌سی تجربه ایدلدکندن تکرار باصمقغه حاجة توشوب بو یل ٤ نچی مرتبه باصلدی. بو صوکغی باصلغاننده بالالرغه یکلك ایچون عرب اسملرینه حرکه قویلدی وتاریخغه آشنا دکل کمسه‌لر ایچون بعض لفظلرنك معنالری سزق آستنده شرح ایدلدی. مشتملاتی اوشبونلردر:

انبیاء عظام آدم (عه‌م) دن خاتم‌الانبیاء حضرتلرینه قدر هر قایوسی حقنده «قرآن کریم»ده ذکر ایدلمش معلومات وخاتم‌الانبیاء حضرتلری حقنده عصر سعادت احوالی مفصل بیان ایدلمشدر. صوکره خلفاء راشدین خلافتی، امویه، عباسیه دولت‌لری، طوائف ملوك‌دن: بنی اغلب، فاطمیة، ایوبیه دولتلری بونلرنك وقتنده‌غی اهل صلیب محاربه‌سی سلجوقیه، اندلس، عثمانلی دولتلری، تاتار خانارینك باشندن سرای دولتی (آلتون اوردا) نك انقراضنه قدر اولان احوالات، آزبلوکه بتارلك قلبنده ملیت روحی بار کمسه‌گه اوتارلك قدر ذکر ایدلمشدر.

بهاسی ۲۵ تین. کوبله‌ب آلوچیغه (۲۵ %) اکرام ایدله‌در.

آدرس: Астрахань, мулла А. И. Умеровъ

مبتدیلره آز وقتده یکللك اوزره
عرب تلینك صرفنی بلدرر .

معلم صرف لسان العرب

قزانده معلملر جمعیتی طرفندن قبول ایدلوب کوب اورنلرده
فائده سی تجربه ایدلمشدر .

Кол жазмалар фондусу
Инв. № 215
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Адабиятты, тилчилик жана адабият институту
Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Гуманитардык жана экономикалык изилдөөлөр институту

تألیف

عبد الرحمن بن اسماعیل بن عمر الحاجطرخانی

دورتنچی مرتبه باصلوی

آسترخانده ,, عمرف وشرکاسینك تجارتخانه ،، مطبعه سنده ۱۹۱۰ سنه ده

АСТРАХАНЬ.
Типографія „Т-го Д-ма А. Умеровъ и Ко"
1910 г.

مقدمه

عرب تلی بزم دینمزك تلی اولدغندن آنی بلمك بزلره دیناً وادبا ضروردر . وهر بریات تلنی بلمك شول تلنك صرفنی بلمك ایله اولدغندن هر برده صبیلرغه ترکی تاییغاندن صوك عرب تلینك صرفنی اوقوتمق دستور توتلمشدر. ایمدی بزم صبی لرغه صرف اوقته باشلاغانده عربچه یازلمش رساله لردن اوقتمق موافق دگلدر . زیرا عرب تلندن برده خبری یوق بالاغه اوّلا عباره نی مطالعه قیلدرمق ثانیا قاعده لرنی آکلاتمق زور مشقة اوله در. اهل بخاراغه ایاروب سارت بالالری ایچون فارسیچه یازلمش « شرح عبد الله » کتابنی اوقتمق ایسه بزم ترك بالالرینی اوگراتمك دگل بتون بتونلای آداشدرمقدر. امّا اوزتلمزچه اوقوتلسه بالاغه بیك راحتلك ایله آکلاتوب آززمانده مقصودغه ابرشلاچکدر . بو فائده لرنی اویلاب یورتمزك بالالرینه بر خدمت ایتمك نیتیله اوزتلمزچه اوشبو «معلم صرف لسان العرب» نی یازدم . وفعل لرنك هر بابنده نیچه تورلی کلمش مصدرلرینك وزنلرینی هم شال لرینی ذکر ایدوب ترکیچه معنی لرینی بیان قیلدم.

عبد الرحمن

معلم صرف لسان العرب

تاليف

عبد الرحمن بن اسمعيل بن عمر الحاجطرخانى

اخطار

حرمتلو معلم افندیلرم! بو رساله نك امتحانلرنده یازلمش سؤالرلردن باشقه مثاللرده کیتروب شاکردلردن صوراسه‌کز وصرفنی آکلی باشلاغاچ آز آز عربچه سویلاتوب اوکره‌تسه‌کز آنلرك عرب تلی بلمك‌لرینه کوب سبب اولور ایدکز وبورساله‌نی تمام اینکاچ نحو اوکره‌تمك‌که کرشدکده بزم ﴿ معلم نحو لسان العرب ﴾ ایله اوقوتوب بر مرتبه تجربه ایدرساکز فائده‌سینی کندلرکز تقدیر ایدر ایدکز.

بسم الله الرحمن الرحيم

علم الصرف: تورلی معنی آڭلانسون ایچون کلمه‌لرنڭ تورلی تورلی ایتلونی بلدره تورغان علم‌در.

کلمة: معنی آڭلانغان سوز، مکتب، مسجد، امام، کبی.

کلمة اوچ قسم اسم، فعل، حرف،

اسم: اوچ زمانڭ برسندن باشقه معنی آڭلانغان کلمه‌در، کتاب، قلم کبی.

فعل: اوچ زمانڭ برسی ایله معنی آڭلانغان کلمه‌در، ضَرَبَ کبی معنی‌سی (صوقدی بر ایر اوتکان زمانده).

حرف: اوزندن معنی آڭلانوده غیریگه محتاج اولغان کلمه‌در، «سَافَرْتُ مِنَ الْحَاجْطَرْخَان اِلَى الْقَزَان» دیگانده «من» «الی» کبی. معنی‌سی (سفر قیلدم من حاجطرخاندن قزانغه).

زمان اوچ تورلی: ماضی، حال، مستقبل.

ماضی = اوتکان زمان، حال = حاضرگی زمان، مستقبل کیلاچك زمان.

ودخی کلمه‌لرڭ جزءلرینه مثلا (مسجد) دیگانده (م) (س) (ج) (د) غه «حرف» وآنلرده‌غی آست اوست‌لرینه «حرکة» دیب ایتلور. حرکة اوچدر: فَتْحَه «اوست» ضَمَّه «اوتر» کَسْرَه «آست».

امتحان = علم الصرف نه‌در؟ کلمه نه‌در؟ نیچه قسم نه‌لر؟ کلمه‌نڭ جزءلرینه نه دینلور؟ آست اوست اوتره نه دینلور؟

ميزان «١»

عرب كلمه‌لرينك ميزانى «ف ـ ع ـ ل» در، كلمه‌ده اوشبو حرفلرنك برابرنده اولغان حرفلرنى «حرف اصلى» اوشبو حرفلرنك برابرنده اولمغان حرفلرنى «حرف زائد» ديرلر (اَكْرَمَ) كبى (اَفْعَلَ) وزننده‌در بونده‌غى «ا» حرف زائد «ك، ر، م،» حرف اصليلردر. اوزنده حرف زائد اولمغان كلمه‌نى «مُجَرَّد» ديرلر (ضَرَبَ) كبى (فَعَلَ) وزننده. اوزنده حرف زائد بار كلمه‌نى «مزيد» ديرلر (اَكْرَمَ) كبى. حرف اصلى ثلاثى‌ده اوچ «فاعين بر لام» برابرنده زَيْدٌ ضَرَبَ كبى فَعْلٌ فَعَلَ وزننده‌در. رباعى‌ده دورتدر فا عين ايكى لام برابرنده (جَعْفَرٌ) (دَحْرَجَ) كبى فَعْلَلٌ فَعْلَلَ وزننده‌در. خماسى‌ده بشدر فاعين اوچ لام برابرنده (جَحْمَرِشٌ) كبى فَعْلَلِلٌ وزننده‌در.

حرف علة اوچ‌در: واو، الف، يادر.

اسم حرف اصلى لرى اعتبار يله اوچ قسم‌در: ثلاثى «اوچ حرفلى» زَيْدٌ كبى، رباعى، «دورت حرفلى» جَعْفَرٌ كبى، خماسى «بش حرفلى» (جَحْمَرِشٌ) كبى. فعل حرف اصلى لرى اعتبار يله ايكى قسم‌در: ثلاثى «اوچ حرفلى» ضرب كبى رباعى «دورت حرفلى» دَحْرَجَ كبى.

اسم فعل ينه سكز قسم اولور: صحيح، مضاعف، مثال، اجوف، ناقص، لفيف، ملتوى، مهموز.

صحيح = فاسى عينى لامى برابرنده حرف علة، همزه هم بر جنسدن ايكى حرف بولماس ضَرْبٌ ضَرَبَ كبى (بوكا سالم هم ديتلور)

«١» — ميزان: اوزى برله نرسه اولچانه تورغان اولچاوچدر. هر نرسه‌نك اوزيه قاراب اولچاوچى بوله‌در آغراق ينگل لكنى «چيككى» برله، اوزونلقنى «آرشين» برله وقتنى «ساعت» برله اولچانديكى كبى عرب كلمه‌لرينى «ف ع ل» برله اولچالانه‌در. اولچامك نك روشى كتابده يازلغانچه‌در. بونى معلم افنديلر مبتديلرنك فهمينه قاراب توشندررلر.

مضاعف ایکی تورلی‌در: مضاعف ثلاثی ، مضاعف رباعی ،

مضاعف ثلاثی = عینی لامی برابرنده برجنسدن ایکی حرف اولور فَرْرَ فَرَرَ کبی

مضاعف رباعی = فاسی ایله اوّلکی لامی برابرنده هم عینی ا

ایکنچی لامی برابرنده برجنسدن ایکی حرف اولور، زَلْزَلْ، زَلْزَلَ کبی

مثال = فاسی برابرنده حرف علة اولور، وَعْدْ ، وَعَدَ کبی .

اجوف = عینی برابرنده حرف علة اولور ، قَوْلْ قَوَلَ ، کبی .

ناقص = لامی برابرنده حرف علة اولور ، رَمْیْ ، رَمَیَ کبی .

لفیف = عینی لامی برابرنده حرف علة اولور ، قَوْیْ قَوَیَ کبی

بوکا « لفیف مقرون » دینلور .

ملتوی = فاسی لامی برابرنده حرف علة اولور وَشْیْ وَشَیَ کبی

بوکا « لفیف مفروق » دینلور .

مهموز = فا، عین، لام نك بری برابرنده همزه اولور، أَخَذَ، سَأَلَ، قَرَأَ کبی.

امتحان { کلمه‌لرنك میزانی نه‌لر؟ حرف نیچه اوله‌بلور؟ مجرد، مزید نه‌لر؟ حرف علة نیچه ؟ نه‌لر؟ اسم، فعل قسملری نه‌لر؟ وثب صرصر عضض نه‌لر؟ در قیوسنی برام برام سویله اوغلان ؟

اشتقاق

اشتقاق = آرالرنده معنی ده هم حروفده مناسبة [*] بولغان ایکی لفظنك برنی ایکنچیدن چغارمقدر. اسم اشتقاق اعتباریله ایکی قسم‌در جامد، مصدردر. اوزندن هیچ برنرسه اشتقاق قیلنماسه اسم جامددر «رَجُلْ» کبی. اوزندن برنیچه نرسه اشتقاق قیلنورسه اسم مصدردر «ضَرْبْ» کبی وهر وقت مصدرنك ترکی معناسینك آخرنده «مق» یاکه «مك» اولور، ضَرْبْ «صوقمق» قَتْلْ «اوترمك» کبی. مصدردن اوشبو اون

(*) مناسبة — کیلشوندر .

ایکی نرسه اشتقاق قیلنه‌در: ماضی، مضارع، اسم فاعل، اسم مفعول، جحد، نفی، امر، نهی، اسم زمان، اسم مکان، اسم آلة، اسم تفضیل. ماضی: اوزندن اوتکان زمان آڭلانغان فعلدر. مضارع: اوزندن حال ایله مستقبل‌نڭ برسی آڭلانغان فعل‌در. اسم‌فاعل: اش‌قیلوچی ذات آڭلانغان اسمدر. اسم مفعول: اش‌قیلنمش ذات آڭلانغان اسمدر، جحد: ماضی‌ده انکار قیلو آڭلانغان فعل‌در. نفی: مستقبل‌ده انکار قیلو آڭلانغان فعل‌در. امر: بیورمق آڭلانغان فعل‌در. نهی: طیمق آڭلانغان فعل‌در. اسم‌زمان: اش قیلنغان وقت آڭلانغان اسمدر. اسم‌مکان: اش‌قیلنغان‌اورن آڭلانغان اسمدر. اسم‌آلت: اوزی‌برله اش قیلنه تورعان قورال‌غه اسم‌در. اسم تفضیل: آرتغراق اش‌قیلونی بلدرگان اسمدر. ضَرْبٌ مصدر. بوندن اون ایکی نرسه بویله اشتقاق قیلنه‌در: ضَرَبَ (ماضی)، یَضْرِبُ (مضارع) ضارِبٌ (اسم‌فاعل)، مَضْرُوبٌ (اسم‌مفعول)، لم‌یَضْرِبْ (جحد)، لایَضْرِبُ (نفی)، اِضْرِبْ (امر حاضر)، لِیَضْرِبْ (امرغائب)، لاتَضْرِبْ (نهی)، مَضْرِبٌ (اسم‌زمان هم اسم‌مکان)، مِضْرَبٌ (اسم‌آلة)، اَضْرَبُ (اسم‌تفضیل). معنی‌لری: «ضَرْبٌ» صوقمق «ضَرَبَ» صوقدی اول بر ایر اوتکان زمانده «یَضْرِبُ» صوغار اول بر ایر کلاچك زمانده «ضارِبٌ» صوقغوچی اول بر ایر «مَضْرُوبٌ» صوغلمش اول بر ایر «لَمْ یَضْرِبْ» صوقمادی اول بر ایر اوتکان زمانده «لایَضْرِبُ» صوقماس اول بر ایر کلاچك زمانده «اِضْرِبْ» صوق سن بر ایر «لِیَضْرِبْ» صوقسن اول بر ایر «لاتَضْرِبْ» صوقمه سن بر ایر «مَضْرِبٌ» صوغا تورغان زمان یاکه صوغاتورغان

اورن «مِضْرَبٌ» صوغا تورغان قورال «اَضْرَبُ» آرتغراق صوقغوچی.

فعل

هر فعل‌دن براش آ ئلانادر واول اشنی قیلوچی‌غه فاعل دینله‌در فعل‌دن آ ئلانغان اش اگر فاعل‌دن اوزسه اول فعل‌گه «فعل‌متعدی» دینله‌در ، ضَرَبَ کبی [*] فاعل‌دن اوزماینچه فاعل‌ده‌گنه تورسه (فعل لازم) دیلنه‌در جلس کبی . واول فاعل مذکر یاکه مؤنث اولور . مذکر = ایر . مؤنث = خاتون بونلرك هر قایوسی غائب اولور مخاطب اولور متکلم اولور . غائب = اوزندن سوز سویلنگان کمسه . مخاطب = اوزینه سوز سویلانگان کمسه . متکلم = سوزنی سویلاوچی کمسه. بونلردن غائب برله مخاطب واحد اولور تثنیه اولور جمع اولور. واحد = برگه. تثنیه = ایکی‌گه . جمع = ایکیدن آرتق‌غه ایتوله‌در. متکلم ایسه آنجق واحد یاکه جمع اولور تثنیه یوقدر بلکه تثنیه اورنینه‌ده جمع برله ایتوله‌در . ایمدی مجموع ایتلو اون‌دورت تورلی اوله‌در بونلره اون دورت صیغه دیلنه‌در .

دخیده فعل‌نك فاعلی بلنورسه « فعل‌معلوم » دیلنور ضَرَبَ کبی فاعلی بلنمازسه « فعل مجهول » دیلنور ضُرِبَ کبی . (صوغلندی اول برابر) معناسنده بونك فاعلی (صوغوچی‌سی) کم ایکانی بیلنمیدر آنجق صوغلمش نك بر ایر ایدکنی بلدره در صوغلمش ایسه فاعل دگل بلکه مفعول‌در .

دخیده «فعل معلوم» نی (مبنی للفاعل) « فعل مجهول » نی (مبنی للمفعول) دیو هم آتالنه‌در .

امتحان
- اشتقاق نه‌در؟ اسم جامد، اسم مصدر نه‌در؟ مصدردن نیچه نرسه اشتقاق قلنور؟
- ضرب‌دن اشتقاق قیلوب کورسات؟ «قصد»دن «صبر»دن اشتقاق قیل؟ فاعل نه‌در؟
- فعل متعدی و فعل لازم نه‌در؟ فاعل نیچه تورلی؟ فعل معلوم نیندای؟ مجهول فعل نه‌در؟

(*) ضَرَبَ فعلندن صوقمق دینلگان اش آ ئلانادر واول اشنی قیلوچی‌سی فاعلدر صوقق فعلی فاعلدن صوغلمش‌غه اوزادر وشونك ایچونده «ضرب» غه فعل متعدی دینله‌در.

ماضی اون دورت صیغه‌ده کیلور بونلردر :

ضَرَبَ «صوقدی اول بر ایر اوتکان زمانده» واحد مذکر غائب صیغه‌سی

ضَرَبَا «صوقدی اول ایکی ایر اوتکان زمانده» تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

ضَرَبُوا «صوقدیلر اول کوب ایرلر اوتکان زمانده» جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

ضَرَبَتْ «صوقدی اول بر خاتون اوتکان زمانده» واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی

ضَرَبَتَا «صوقدی اول ایکی خاتون اوتکان زمانده» تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی

ضَرَبْنَ «صوقدیلر اول کوب خاتونلر اوتکان زمانده» جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

ضَرَبْتَ «صوقدك سن بر ایر اوتکان زمانده» واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

ضَرَبْتُمَا «صوقدكز سز ایکی ایر اوتکان زمانده» تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

ضَرَبْتُمْ «صوقدكز سز کوب ایرلر اوتکان زمانده» جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

ضَرَبْتِ «صوقدك سن بر خاتون اوتکان زمانده» واحده مؤنث مخاطبه صیغه‌سی

ضَرَبْتُمَا (صوقدكز سز ایکی خاتون اوتکان زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه‌سی

ضَرَبْتُنَّ (صوقدكز سز کوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صیغه‌سی

ضَرَبْتُ «صوقدم بن بر ایر یاکه بر خاتون اوتکان زمانده» واحد متکلم صیغه‌سی

ضَرَبْنَا (صوقدق بز کوب ایرلر یاکوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع متکلم صیغه‌سی

تنبیه : اوشبو اوقولغان اون دورت صیغه‌لرنك اوّلگی آلتیسی غائب ایکنچی آلتیسی مخاطب صوکغی ایکیسی متکلم ایچون اولغانلرینی بلدگاندرس . ایمدی شونیده خاطرکده صاقلا اوّلگی آلتیده فاعل‌لر غائب کمسه‌لر بولدیلر شونك ایچونده اول ایر اول خاتون دیلندی ایکنچی آلتیده فاعل‌لر مخاطب کمسه‌لر بولدیلر شونك ایچونده سن، سز دیلندی. صوکغی ایکیسنده فاعل‌لر متکلم‌لر بولدی شونك ایچونده بن ، بز دیلندی .

فعل ماضی نی مجهول قیلماقنك روشی

آخرینك آلدنده‌غی حرفنی کسره‌لی واول حرفنك آلدنده‌غی هر بر حرکتلی حرفنی ضمه‌لی قیلمق ایله اولور. اوشبو روشچه: «ضَرَبَ» معلوم فعل ایدی آخرینك آلدنده‌غی حرف (را) نی کسره‌لی قیلدق (ضَرِبَ) اولدی، رانك آلدنده‌غی حرکه‌لی حرف ضادنی ضمه‌لی قیلدق (ضُرِبَ) اولدی.

صرفی:

ضُرِبَ (صوغلدی اول بر ایر اوتکان زمانده) واحد مذکر غائب صیغه‌سی

ضُرِبَا (صوغلدی اول ایکی ایر اوتکان زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

ضُرِبُوا (صوغلدیلر اول کوب ایرلر اوتکان زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

ضُرِبَتْ (صوغلدی اول بر خاتون اوتکان زمانده) واحد مؤنث غائبه صیغه‌سی

ضُرِبَتَا (صوغلدی اول ایکی خاتون اوتکان زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی

ضُرِبْنَ (صوغلدیلر اول کوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

ضُرِبْتَ (صوغلدك سن بر ایر اوتکان زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

ضُرِبْتُمَا (صوغلدكز سز ایکی ایر اوتکان زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

ضُرِبْتُمْ (صوغلدكز سز کوب ایرلر اوتکان زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

ضُرِبْتِ (صوغلدك سن بر خاتون اوتکان زمانده) واحد مؤنث مخاطبه صیغه‌سی

ضُرِبْتُمَا (صوغلدكز سز ایکی خاتون اوتکان زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه

ضُرِبْتُنَّ (صوغلدكز سز کوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صیغه

ضُرِبْتُ (صوغلدم بن بر ایر یاکه بر خاتون اوتکان زمانده) واحد متکلم صیغه‌سی

ضُرِبْنَا (صوغلدق بز کوب ایرلر یاکه کوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع متکلم صیغه

مضارع هم اون دورت صیغه‌ده کیلور

هر قایوسینك اوّلنده یا، تا، الف، نون، حرفلرندن برسی اولور صرفی بویله در:

یَضْرِبُ (صوغار اول بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر غائب صیغه‌سی

یَضْرِبَانِ (صوغارلر اول ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

یَضْرِبُونَ (صوغارلر اول کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

تَضْرِبُ (صوغار اول بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث غائبه صیغه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغارلر اول ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی

یَضْرِبْنَ (صوغارلر کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

تَضْرِبُ (صوغارسن سن بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغارسز سز ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

تَضْرِبُونَ (صوغارسز سز کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

تَضْرِبِینَ (صوغارسن سن بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث مخاطبه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغارسز سز ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه

تَضْرِبْنَ (صوغارسز سز کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صیغه

أَضْرِبُ (صوغارمن بن بر ایر یا که بر خاتون کلاچك زمانده) واحد متکلم صیغه‌سی

نَضْرِبُ (صوغارمز بز کوب ایرلر یا که کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع متکلم

مضارع لرنك اوّلنده‌کی یا، تا، الف، نون لرغه «حرف مضارعة» دیب ایتله در.

فعل مضارعنی مجهول قیلمقنك روشی

آخرینك آلدنده‌غی حرفنی فتحه‌لی، وحرف مضارعتنی ضمه‌لی قیلمق ایله اولور. اوشبو روشچه: یَضْرِبُ معلوم فعل ایدی آخرینك آلدنده‌غی

حرفنی فتحه‌لی قیلدق یَضْرِبُ، حرف مضارعتنی ضمّه‌لی قیلدق یُضْرَبُ صرفی:

یَضْرِبُ (صوغلر اول بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر غائب صیغه‌سی

یَضْرِبَانِ (صوغلرلر اول ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

یَضْرِبُونَ (صوغلرلر اول کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

تَضْرِبُ (صوغلر اول بر خاتون کلاچك زمانده) واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغلرلر اول ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌

یَضْرِبْنَ (صوغلرلر اول کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

تَضْرِبُ (صوغلورسن سن بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغلرسز سز ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

تَضْرِبُونَ (صوغلرسز سز کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

تَضْرِبِينَ (صوغلرسن سن بر خاتون کلاچك زمانده) واحده مؤنث مخاطبه صیغه‌سی

تَضْرِبَانِ (صوغلرسز سز ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه

تَضْرِبْنَ (صوغلرسز سز کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صیغه‌سی

أَضْرِبُ (صوغلرمن بن بر ایر یا که بر خاتون کلاچك زمانده) واحد متکلم صیغه‌سی

نَضْرِبُ (صوغلرمز بز کوب ایرلر یا که کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع متکلم [*]

تنبیه — فعل ماضی نیجه صیغه‌ده؟ معلوم فعل‌نی مجهول قیلمق روشی نه‌در؟ «قَصَدَ»نی هم «صبر»نی مجهول قیل هم صرف قیل؟ مضارع فعل نیجه صیغه‌ده؟ معلومنی مجهول قیلمق‌نه ایله اولور؟ «یَقْصِدُ»نی هم «یَصْبِرُ»نی مجهول هم صرف قیل؟ مجهول فعل‌لره نیجوك دینلور؟ حرف مضارعة نیندی حرفلر.

---

*) فعل مضارع حال ایله مستقبل آراسنده مشترك اولدغندن «یضرب»نی صوغادر اول بر ایر حاضر زمانده «یُضْرَبُ»نی صوغلادر اول بر ایر حاضر زمانده دیب ترجمه قیلمق هم درستدر.

﴿اسم فاعل﴾ ثلاثی مجرددن هر وقتده (فاعِلْ) وزنده کلور ضارِبْ کبی صرفی بویله :

ضارِبْ « صوقغوچی بر ایر » واحد مذکر صیغه‌سی

ضارِبان « صوقغوچی ایکی ایر » تثنیه مذکر صیغه‌سی

ضارِبُونَ « صوقغوچی کوب ایرلر » جمع مذکر صیغه‌سی

ضارِبَةْ « صوقغوچی بر خاتون » واحد مؤنث صیغه‌سی

ضارِبَتان «صوقغوچی ایکی خاتون» تثنیه مؤنث صیغه‌سی

ضارِبات «صوقغوچی کوب خاتونلر» جمع مؤنث صیغه‌سی

اسم فاعل ثلاثی مجرد که باشقه‌دن فعل مضارع‌نك معلومی وزننده کیلور حرف مضارعة اورنینه ضمه‌لی میم کیتروب وآخرینك آلدنده‌غی حرفنی کسره‌لی قیلو برله مُکْرِمْ، مُفَرِّحْ، مُدَحْرِجْ، مُتَدَحْرِجْ کبی. لازم فعل‌لرنك بعضسندن اسم فاعل اورنینه «صفة مشبهة» اشتقاق قیلنور. صفة مشبهة‌نك معناسی‌ده اسم فاعل معناسی کبیدر لکن اسم فاعلده مصدر فاعل‌دن صادر اولور نتاکه ضارِبْ اینوله‌در ضَرْبُ صادر اولغان کشیگه امّا صفة مشبهه‌ده مصدر فاعل‌گه ثابت اولور فاعل‌دن صادر اولماس حَسَنْ « کورکام بولغوچی » کبی بونك مصدری حُسْن[*] فاعل‌گه آنجق ثابت‌در فاعل‌دن صادر دگل‌در .

صفة مشبهه اوشبو اون سکز وزنده کلمش‌در :

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
فَعْلْ	صَعْبْ	چیتن	فَعِیلْ	کَرِیمْ	حرمتلی
فَعْلْ	صَفْرْ	بوش	فَعالْ	شُجاعْ	بهادر

*) حُسْن کورکام بولمق. صادر ـ بولوچی دیمکدر ثابت ـ توروچی دیمکدر .

فُعْلٌ	حُرٌّ	آزاد	فَعَالٌ	جَبَانٌ	قورقاق
فَعَلٌ	حَسَنٌ	كوركام	فَيْعَلٌ	طَيِّبٌ	خوش
فَعْلٌ	فَطْنٌ	زيراك	فَيْعَلٌ	صَيْهَدٌ	اوزون
فُعْلٌ	جُنُبٌ	غسل سز	فَعْلَالٌ	رَصْرَاصٌ	بك
فَعْلَانٌ	عَطْشَانٌ	صوصاغان	فُعْلَانٌ	عُرْيَانٌ	يالانغاچ
فُعْلَى	حُبْلَى	قورصاقلى خاتون	أَفْعَلُ	أَعْرَجُ	آقصاق
فَعْلَاءُ	وَجْنَاءُ	كوچلى توه	فَعْلَى	عَطْشَى	صوصاغان خاتون

﴿اسم مفعول﴾ ثلاثى مجرددن هر وقتده مَفْعُولٌ وزننده كيلور مَضْرُوبٌ كبى صرفى بويله :

مَضْرُوبٌ « صوغلمش بر ايرِ » واحد مذكر صيغه‌سى .

مَضْرُوبَانِ « صوغلمش ايكى ايرِ » تثنيه مذكر صيغه‌سى .

مَضْرُوبُونَ « صوغلمش كوب ايرلر » جمع مذكر صيغه‌سى

مَضْرُوبَةٌ « صوغلمش بر خاتون » واحده مؤنث صيغه‌سى

مَضْرُوبَتَانِ « صوغلمش ايكى خاتون » تثنيه مؤنث صيغه‌سى

مَضْرُوبَاتٌ « صوغلمش كوب خاتونلر » جمع مؤنث صيغه‌سى

جمعى مضارع هم كيلور

اسم مفعول ثلاثى مجرددن باشقه‌دن فعل مضارعنك مجهولى وزننده كلور حرف مضارعة اورنينه ضَمّه‌لى ميم كتورمك وآخرينك آلدنده‌غى حرفنى فتحه‌لى قيلمق ايله مُكْرَمٌ، مُفَرَّحٌ، مُدَحْرَجٌ، مُتَدَحْرَجٌ كبى .

اسم مفعول متعدى فعلنك مصدرندن اشتقاق قيلندقده اوزيگنه صرف قيلنور، نتاكه مثالنى اوقودك . لازم فعلنك مصدرندن اشتقاق قيلندقده اسم مفعولك آخرينه (به) (فيه) (عليه) كبى لفظلرينك برى

قوشلوب بونلر صرف قیلنور. صرفی بویله : ممروربه ، ممروربهما ، ممروربهم، ممروربها ، ممروربهما ، ممروربهن .

امتحان { اسم فاعل ثلاثی مجرددن نه وزنده؟ ثلاثی مجرددن باشقه‌دن نه وزنده کلمش؟ اسم‌فاعل ایله صفة‌مشبهة آراسنده فرق نه‌در؟ صفة‌مشبهة‌نك وزنلری نیچه‌در نه‌لر؟ اسم‌مفعول نه‌وزنده؟ لازم فعللرنك اسم‌مفعول‌لری نیچوك صرف ایدله‌در؟

جحـــد

فعل مضارع‌نك اوّلینه «لَمْ» کیتیرولسه، جحد فعل بولور «لَمْ یضربْ» کبی «لم» آخری صحیح اولغان فعل‌لرده واحدلرنك آخرندن حرکتنی مخاطبه، تثنیه، جمع‌لرنك آخرندن نوننی توشورر، آخری حرف علة اولغان فعل‌لرده واحدلردن حرف علتنی مخاطبه، تثنیه، جمع‌لردن نوننی توشورر . اما جمع مؤنث‌لرنك آخرنده‌کی نونلر ضمیر اولدقلرندن اول نونلر هیچ‌بر وقت توشمیلر، ینه «لم» فعل مضارع‌نك معنی‌سنی ماضیغه کوچروب انکار قیله‌در [*] صرفی بویله‌در :

لَمْ یَضْرِبْ (صوقمادی اول بر ایر اوتکان زمانده) واحد مذکر غائب صیغه‌سی

لَمْ یَضْرِبَا (صوقمادیلر اول ایکی ایر اوتکان زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

لَمْ یَضْرِبُوا (صوقمادیلر اول کوب ایرلر اوتکان زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

لَمْ تَضْرِبْ (صوقمادی اول بر خاتون اوتکان زمانده) واحد مؤنث غائبه صیغه‌سی

لَمْ تَضْرِبَا (صوقمادیلر اول ایکی خاتون اوتکان زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه

لَمْ یَضْرِبْنَ (صوقمادیلر اول کوب خاتونلر اوتکان زمانده) جمع مث غائبات صیغه

لَمْ تَضْرِبْ (صوقمادك‌سن بر ایر اوتکان زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

لَمْ تَضْرِبَا (صوقمادكز سز ایکی ایر اوتکان زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

لَمْ تَضْرِبُوا (صوقمادكز سز کوب ایرلر اوتکان زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه

(*) انکار — اشلامادی ، بولمادی دیمکدر نتاککه « صوقمادی » دیلنه‌در (صوغه بولمادی) مثلا

لَمْ تَضْرِبِي (صوقمادڭ سن بر خاتون اوتكان زمانده) واحد مؤنث مخاطبه صيغه سى
لَمْ تَضْرِبَا (صوقمادڭز سزايكى خاتون اوتكان زمانده) تثنيه مؤنث مخاطبتين صيغه
لَمْ تَضْرِبْنَ (صوقمادڭز سزكوب خاتونلرا وتكان زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صيغه
لَمْ أَضْرِبْ (صوقمادم بن برايريا كه برخاتون اوتكان زمانده) واحد متكلم صيغه سى
لَمْ نَضْرِبْ (صوقمادق بز كوب ايرلر يا كه كوب خاتونلرا وتكان زمانده) جمع متكلم

﴿ جحد فعل نڭ مجهولى ﴾ هم اون د ورت صيغه ده كيلور اوشبور وشچه:

لم يُضْرَبْ (صوغلمادى اول بر ايرا وتكان زمانده) واحد مذكر غائب صيغه سى
لم يُضْرَبَا (صوغلمادىلر اول ايكى ايرا وتكان زمانده) تثنيه مذكر غائبين صيغه
لم يُضْرَبُوا (صوغلمادىلر اول كوب ايرلرا وتكان زمانده) جمع مذكر غائبين صيغه
لم تُضْرَبْ (صوغلمادى اول برخاتون اوتكان زمانده) واحد مؤنث غائبه صيغه سى
لم تُضْرَبَا (صوغلمادىلر اول ايكى خاتون اوتكان زمانده) تثنيه مؤنث غائبتين صيغ
لم يُضْرَبْنَ (صوغلمادىلر اول كوب خاتونلرا وتكان زمانده) جمع مؤنث غائبات صيغ
لم تُضْرَبْ (صوغلمادڭ سن بر ايرا وتكان زمانده) واحد مذكر مخاطب صيغه سى
لم تُضْرَبَا (صوغلمادڭز سزايكى ايرا وتكان زمانده) تثنيه مذكر مخاطبين صيغه سى
لم تُضْرَبُوا (صوغلمادڭز سز كوب ايرلرا وتكان زمانده) جمع مذكر مخاطبين صيغه
لم تُضْرَبِي (صوغلمادڭ سن برخاتون اوتكان زمانده) واحد مؤنث مخاطبه صيغه سى
لم تُضْرَبَا (صوغلمادڭز سز ايكى خاتون اوتكان زمانده) تثنيه مؤنث مخاطبتين ص
لم تُضْرَبْنَ (صوغلمادڭز سز كوب خاتونلرا وتكان زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صيغه
لم أُضْرَبْ (صوغلمادم بن بر ايريه كه برخاتون اوتكان زمانده) واحد متكلم صيغه
لم نُضْرَبْ (صوغلمادق بز كوب ايرلر يا كه كوب خاتونلرا وتكان زمانده) جمع متكلم

نفی

فعل مضارع نك اوّلینه (لا) کیتر ولسه نفی فعل اولور «لایَضْرِبُ» کبی (لا) فعل مضارع نك معناسنی استقبال غه خاص قیلوب [*] هم نفی قیلور، بو «لا» گه (لاء نافیه) دینلور فعل نفی هم اون دورت صیغه ده در. صرفی بویله:

لایَضْرِبُ (صوقماس اول بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر غائب صیغه سی

لایَضْرِبَانِ (صوقماسلر اول ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه

لایَضْرِبُونَ (صوقماسلر اول کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه

لاتَضْرِبُ (صوقماس اول بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث غائبه صیغه سی

لاتَضْرِبَانِ (صوقماسلر اول ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغ

لایَضْرِبْنَ (صوقماسلر اول کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث غائبات صیغه

لاتَضْرِبُ (صوقماسسن سن بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه سی

لاتَضْرِبَانِ (صوقماسسزسز ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه

لاتَضْرِبُونَ (صوقماسسزسز کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه

لاتَضْرِبِینَ (صوقماسسن سن بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث مخاطبه صیغه

لاتَضْرِبَانِ (صوقماسسزسز ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغ

لاتَضْرِبْنَ (صوقماسسزسز کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث مخاطبات صیغه

لااَضْرِبُ (صوقماسمن بن بر ایر یا که بر خاتون کلاچك زمانده) واحد متکلم صیغه

لانَضْرِبُ (صوقماسمز بز کوب ایرلر یا که کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع متکلم

فعل نفی نك مجهولی

هم اون دورت صیغه ده کیلور اوشبو روشچه:

لایُضْرَبُ (صوغلماس اول بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر غائب صیغه سی

(*) نفی - یوق قیلمق. استقبال - آلده وکیله چکده بولمق.

لا يُضْرَبَانِ (صوغلماس لر اول ایکی ایرکلاچك زمانده) تثنیه مذکر غائبین صیغه
لا يُضْرَبُونَ (صوغلماسلر اول کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر غائبین صیغه
لا تُضْرَبُ (صوغلماس اول بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث غائبه صیغه سی
لا تُضْرَبَانِ (صوغلماسلر اول ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث غائبتین صیغ
لا يُضْرَبْنَ (صوغلماسلر اول کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث غائبات صیغه
لا تُضْرَبُ (صوغلماسسن سن بر ایر کلاچك زمانده) واحد مذکر مخاطب صیغه سی
لا تُضْرَبَانِ (صوغلماسسز سز ایکی ایر کلاچك زمانده) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه
لا تُضْرَبُونَ (صوغلماسسز سز کوب ایرلر کلاچك زمانده) جمع مذکر مخاطبین صیغه
لا تُضْرَبِينَ (صوغلماسسن سن بر خاتون کلاچك زمانده) واحد مؤنث مخاطبة صیغه
لا تُضْرَبَانِ (صوغلماسسز سز ایکی خاتون کلاچك زمانده) تثنیه مؤنث مخاطبتین
لا تُضْرَبْنَ (صوغلماسسز سز کوب خاتونلر کلاچك زمانده) جمع مؤنث مخاطبات ص
لا أُضْرَبُ (صوغلماسمن بن بر ایر یا که بر خاتون کلاچك زمانده) واحد متکلم صیغه
لا نُضْرَبُ (صوغلماسمز بز کوب ایرلر یا که کوب خاتونلر کلاچك زمانده)
جمع متکلم صیغه سی .

امتحان { فعل جحد نرسه ؟ معلومی هم مجهولی نك صرفی نیجوك ؟ نفی نه در معلومی هم مجهولی صرف قیل ؟ « لم » واحدلردن تثنیه جمعلردن نرسه نی توشرادر؟

امر

ایکی قسم : امر حاضر ، امر غائب در . امر حاضر مضارع نك آلتی مخاطب صیغه لرندن کیلور ، امر حاضر نی آلمق قاعده سی اوشبو ایکی عمل ایله در : اوّلگی عمل مضارعنك آخرینه قارالنور ، صحیح اولسه ساکن قیلنور ، ناقص اولسه حرف علتنی تاشلانور .

ایکنچی عمل : تا حرف مضارعتنی تاشلانور آنك صوکنده غی حرفکه

زالنور حركه‌لى اولسه امر تمام اولور ، ساكن اولسه عين فعلينه [*]
زالنور، كسره‌لى يا فتحه‌لى اولسه ، اوّلينه كسره‌لى همزه كيترلور، عين
على ضمّه‌لى اولسه ، اوّلينه ضمه‌لى همزه كيترلور ، شولاى امر تمام
ولور. اما افعال بابنده دائما اولينه فتحه‌لى همزه كيترلور اوشبو روشچه:
ضَرَبَ يَضْرِبُ دن امر آلغانده تَضْرِبُ مخاطب صيغه‌سينك آخرينه قارايمز
آخرى (ب) صحيح ساكن قيلدق تَضْرِبْ اولدى تا حرف مضارعتنى
قاشلايمز آنك صوكنده‌غى حرف (ض) ساكن عين فعلينه قارايمز (ر)
كسره‌لى بس اوّلينه كسره‌لى همزه كيتره‌مز اِضْرِبْ اولدى صرفى بويله:

اِضْرِبْ «صوق سن بر اير» واحد مذكر مخاطب صيغه‌سى

اِضْرِبَا «صوغكز سز ايكى اير» تثنيه مذكر مخاطبين صيغه‌سى

اِضْرِبُوا «صوغكز سز كوب ايرلر» جمع مذكر مخاطبين صيغه‌سى

اِضْرِبِى «صوق سن بر خاتون» واحده مؤنث مخاطبه صيغه‌سى

اِضْرِبَا «صوغكز سز ايكى خاتون» تثنيه مؤنث مخاطبتين صيغه‌سى

اِضْرِبْنَ «صوغكز سز كوب خاتونلر» جمع مؤنث مخاطبات صيغه‌سى

﴿امر غائب﴾ فعل مضارعنك اوّللرينه كسره‌لى «ل» كيترولسه امر
غائب اولور ، لِيَضْرِبْ كبى بو لام مضارعنك آخرى صحيح اولسه
واحدلرك آخرندن حركتنى ناقص اولسه حرف علتنى توشورر. تثنيه
جمع لرنك آخرندن نونلرنى توشورر، لكن جمع مؤنث لرنك نونلرى

(*) فعل‌نك فاسى برابرنده اولن حرفدن «فأفعل» عينى برابرنده اولن حرفدن «عين فعل» لامى برابرنده اولن حرفدن «لام فعل» ديو سويلنوره ايمدى «تضرب» (تفعل) وزنده‌در بونك فاء فعلى «ض» عين فعلى «ر» لام فعلى «ب» در اوشمانداق «تقتل» (تفعل) وزننده بونك فاء فعلى «ق» عين فعلى «ت» لام فعلى «ل» در .

ضمیر اولدقلرندن توشماسلر. دخیده مضارع‌نك معناسنی اخباردن
انشاغه نقل ایدوب هم‌بیورور. امرغائبده «ل» آلدینه حرکه‌لی حرف
قوئولسه «ل» ساکن‌لی اوقولور «فَلْيَضْرِبُوا» کبی امرغائب‌نك معلوم
سیکز صیغه‌ده کیلور آلتی غائب ایکی متکلمده صرفی بویله :

لِيَضْرِبْ « صوقسن اول بر ایر » واحد مذکر غائب صیغه‌سی

لِيَضْرِبَا « صوقسنلر اول ایکی ایر » تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

لِيَضْرِبُوا « صوقسنلر اول کوب ایرلر » جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

لِتَضْرِبْ « صوقسن اول بر خاتون » واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی

لِتَضْرِبَا «صوقسنلر اول ایکی خاتون » تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی

لِيَضْرِبْنَ « صوقسنلر اول کوب خاتونلر » جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

لِأَضْرِبْ « صوغیم من بر ایر یاکه بر خاتون » واحد متکلم صیغه‌سی

لِنَضْرِبْ «صوغیق بز کوب ایرلر یاکه کوب خاتونلر» جمع متکلم صیغه‌سی

﴿ امر غائب‌نك مجهولی ﴾ اون دورت صیغه‌ده کیلور صرفی بویله:

لِيُضْرَبْ « صوغلسون اول بر ایر » واحد مذکر غائب صیغه‌سی

لِيُضْرَبَا « صوغلسون اول ایکی ایر » تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

لِيُضْرَبُوا « صوغلسونلر اول کوب ایرلر » جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

لِتُضْرَبْ (صوغلسون اول بر خاتون) واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی

لِتُضْرَبَا (صوغلسون اول ایکی خاتون) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی

لِيُضْرَبْنَ (صوغلسون اول کوب خاتونلر) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی

(*) «اخبار» — بولاچق اشدن خبر بیرمك. انشأ — بولاچق اشنك بولاماقنی یاکه بولامقنی طلب قیلمق .

لَتَضْرِبْ (صوغل سن بر ایر) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی

لَتَضْرِبَا (صوغلـڭز سز ایکی ایر) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی

لَتَضْرِبُوا « صوغلـڭز سز کوب ایرلر » جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

لَتَضْرِبِی « صوغل سن برخاتون » واحده مؤنث مخاطبه صیغه‌سی

لَتَضْرِبَا (صوغلـڭز سز ایکی خاتون) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه‌سی

لَتَضْرِبْنَ «صوغلـڭز سز کوب خاتونلر» جمع مؤنث مخاطبات صیغه‌سی

لَأَضْرِبْ (صوغلیم من بر ایر یاکه من بر خاتون) واحد متکلم صیغه‌سی

لَنَضْرِبْ (صوغلیق بزکوب ایرلر یاکه‌کوب خاتونلر) جمع متکلم صیغه‌سی

امتحان { امر حاضر نه طریقله آلنور؟ امر غائب نیچوك، جَلَسَ یَجْلِسُ دن امر حاضر نیچوك اولور؟ امر حاضر نیچه صیغه‌ده؟ امر غائب نیچه صیغه‌ده کیلور ؟

نهی

مضارع‌نك اوّلینه (لا) کیتیرولسه نهی فعل اولور . لَاتَضْرِبْ کبی . بو (لا) گه (لاء ناهیه) دینلور وبو (لا) مضارع‌نك معناسنی نهی [*] قیلور وآخری صحیح اولسه واحدلرنك آخرندن حرکتنی، ناقص اولسه حرف علتنی ، تثنیه جمع‌لردن هم مخاطبه‌دن نونلرنی توشورر لکن جمع مؤنث‌لردن توشورماز . صرفی بویله :

لَایَضْرِبْ (صوقماسون اول بر ایر) واحد مذکر غائب صیغه‌سی

لَایَضْرِبَا (صوقماسونلر اول ایکی ایر) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی

لَایَضْرِبُوا (صوقماسونلر اول کوب ایرلر) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی

لَاتَضْرِبْ (صوقماسون اول بر خاتون) واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی

«*» نهی — طیمق .

لاتَضْرِبَا (صوقماسونلر اول ایکی خاتون) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی
لایَضْرِبْنَ (صوقماسونلر اول کوب خاتونلر) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی
لاتَضْرِبْ (صوقمه سن بر ایر) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی
لاتَضْرِبَا (صوقماکز سز ایکی ایر) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی
لاتَضْرِبُوا (صوقماکز سز کوب ایرلر) جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی
لاتَضْرِبِی (صوقمه سن بر خاتون) واحده مؤنث مخاطبه صیغه‌سی
لاتَضْرِبَا (صوقماکز سز ایکی خاتون) تثنیه مؤنث مخاطبتین صیغه‌سی
لاتَضْرِبْنَ (صوقماکز سز کوب خاتونلر) جمع مؤنث مخاطبات صیغه‌سی
لااَضْرِبْ (صوقمیم من برایر یاکه من برخاتون) واحد متکلم صیغه‌سی
لانَضْرِبْ (صوقمیق بز کوب ایرلر یاکه بز کوب خاتونلر) جمع متکلم صیغه‌سی

﴿ نهی نك مجهولی هم اون دورت صیغه‌ده کیلور ﴾ صرفی بویله:

لایُضْرَبْ (صوغلماسون اول بر ایر) واحد مذکر غائب صیغه‌سی
لایُضْرَبَا (صوغلماسون اول ایکی ایر) تثنیه مذکر غائبین صیغه‌سی
لایُضْرَبُوا (صوغلماسونلر اول کوب ایرلر) جمع مذکر غائبین صیغه‌سی
لاتُضْرَبْ (صوغلماسون اول بر خاتون) واحده مؤنث غائبه صیغه‌سی
لاتُضْرَبَا (صوغلماسونلر اول ایکی خاتون) تثنیه مؤنث غائبتین صیغه‌سی
لایُضْرَبْنَ (صوغلماسونلر اول کوب خاتونلر) جمع مؤنث غائبات صیغه‌سی
لاتُضْرَبْ (صوغلمه سن بر ایر) واحد مذکر مخاطب صیغه‌سی
لاتُضْرَبَا (صوغلماکز سز ایکی ایر) تثنیه مذکر مخاطبین صیغه‌سی
لاتُضْرَبُوا (صوغلماکز سز کوب ایرلر) جمع مذکر مخاطبین صیغه‌سی

لاتُضْرَبِي (صوغلمه سن بر خاتون) واحده مؤنث مخاطبه صيغه‌سى
لاتُضْرَبَا (صوغلماكز سز ايكى خاتون) تثنيه مؤنث مخاطبتين صيغه‌سى
لاتُضْرَبْنَ (صوغلماكز سز كوب خاتونلر) جمع مؤنث مخاطبات صيغه‌سى
لاأُضْرَبْ (صوغلمايم‌من برايرياكه‌من برخاتون) واحد متكلم صيغه‌سى
لانُضْرَبْ(صوغلمايق بزكوب ايرلرياكه بزكوب خاتونلر)جمع متكلم صيغه‌سى
﴿تأكيد نونلرى﴾ مستقبل فعل‌نك معنى‌سنى تأكيد [*] ايچون آخرينه تأكيد نونى توتاشادر. تأكيد نونى ايكى تورلى‌در: نون تأكيد خفيفه، نون تأكيد ثقيله‌در «خفيفه» ساكن‌لى نون «ثقيله» تشديدلى نوندر. نون تأكيد خفيفه واحدلرنك هم جمع مذكرلرنك آخرينه توتاشور، تثنيه‌لرك وجمع مؤنث‌لرنك آخرينه توتاشماز. نون تأكيد ثقيله بارچه صيغه‌لرك آخرينه توتاشور. واحدلرگه تأكيد نونى توتاشقانده آخرى صحيح بولسه فتحه‌لى اوقولور « اضْرِبَنْ » كبى تثنيه جمع مذكرلرگه هم مخاطبه‌گه توتاشقانده بونلرنك نونلرى حذف [**] قيلنور، اماجمع مؤنث‌لرنك نونلرى حذف قيلنماز. دخيده جمع مذكرلرده‌گى واولر مخاطبه‌ده‌گى ياده حذف قيلنورلر نتاككه صرفلرندن معلوم اولور.

نون خفيفه توتاشدقده صرفى بويله :

اِضْرِبَنْ (البته صوق سن بر ايرِ) واحد مذكر مخاطب صيغه‌سى
اِضْرِبُنْ (البته صوغكز سز كوب ايرلر) جمع مذكر مخاطبين صيغه‌سى
اِضْرِبِنْ (البته صوق سن بر خاتون) واحده مؤنث مخاطبه صيغه‌سى

نون تأكيد ثقيله توتاشدقده صرف بويله :

اِضْرِبَنَّ (البته صوق سن بر ايرِ) واحد مذكر مخاطب صيغه‌سى
اِضْرِبَانِّ (البته صوغكز سز ايكى ايرِ) تثنيه مذكر مخاطبين صيغه‌سى

(*) تأكيد — بكيتمك . (**) حذف — يوق قيلمق .

اَضْرِبُنَّ (البته صوغكز سز كوب ايرلر) جمع مذكر مخاطبين صيغه‌سى
اَضْرِبْنَ (البته صوق سن بر خاتون) واحده مؤنث مخاطبه صيغه‌سى
اَضْرِبَانِّ (البته صوغكز سز ايكى خاتون) تثنيه مؤنث مخاطبتين صيغه‌سى
اَضْرِبْنَانِّ (البته صوغكز سز كوب خاتونلر) جمع مؤنث مخاطبات صيغه‌سى
نفى، امر غائب هم نهى لرى بونلره قياس قيل لا يَضْرِبَنْ لا يَضْرِبَنَّ، لِيَضْرِبَنْ
لِيَضْرِبَنَّ، لا تَضْرِبَنْ لا تَضْرِبَنَّ كبى.

امتحان { نهى نرسه؟ تأكيد نونلرى نه‌لر؟ نون خفيفه نيچه صيغه‌غه ونون ثقيله نيچه صيغه‌غه
توتاشور؟ تأكيد نونى توتاشقانده مضارع نك آخرى نيچوك اوقولور؟

﴿اسم زمان اسم مكان﴾ ثلاثى مجرددن مَفْعَلٌ، مَفْعِلٌ، مَفْعُلٌ، مَفْعَلَةٌ، مَفْعِلَةٌ، وزنلرنده
كيلور. يَفْعُلُ بابندن هم مثالنك كلسندن مَفْعَلٌ [*] وزننده كيلور مَضْرَبٌ،
(صوغا تورغان زمان ياكه اورن) مَوْعِدٌ، (وعده قيله تورغان زمان ياكه
اورن) مَوْضِعٌ، (قويا تورغان زمان ياكه اورن) كبى. يَفْعِلُ بابندن
باشقه‌دن هم ناقص نك كلسندن مَفْعَلٌ [*] وزننده كيلور مَنْصَرٌ، (ياردم قيله
تورغان زمان ياكه اورن) مَرْمًى، (آتا تورغان زمان ياكه اورن) مَكْنَسٌ،
(سپره تورغان زمان ياكه اورن) مَقْرَضٌ (كيسه تورغان زمان ياكه اورن)
كبى. مَفْعَلَةٌ وزننده اولانلر: مَدْرَسَةٌ، (اوقولا تورغان اورن) مَطْبَعَةٌ، (باصا
تورغان اورن) مَحِلَّةٌ، (طورا تورغان اورن) مفازة، (هلاك بولنه تورغان
اورن = صحراء) كبيلردر. مَفْعَلَةٌ وزننده: منزلة، (اينله تورغان اورن)
مسيرة، (يورله تورغان اورن) مظنة، (گمان قيلنه تورغان اورن) كبيلردر.
ثلاثى مجرددن باشقه‌دن اسم مفعولى وزننده كيلور. مُكْرَمٌ، مُفَرَّحٌ،

(*) عين فعل نك كسريله. (**) عين فعلنك فتحيله.

مُدْحَرَجٌ، مُتَدَحْرَجٌ کبی. اسم زمان اسم مکان اوچ صیغه ده کیلور صرفی بویله:

مَضْرَبٌ « صوغا تورغان بر زمان یاکه بر اورن » واحد صیغه‌سی

مَضْرَبَانِ «صوغا تورغان ایکی زمان یاکه ایکی اورن» تثنیه صیغه‌سی

مَضَارِبُ « صوغا تورغان کوب زمان یاکه کوب اورن » جمع صیغه‌سی

﴿ اسم آلة ﴾ ثلاثی مجرددن مَفْعَلٌ یاکه مِفْعَالٌ یامِفْعَلَةٌ وزننده کیلور.

مِسْطَرٌ (سطر توشرگچ) مِفْتَاحٌ (آچقچ) مِکْنَسَةٌ (سبرکی) کبی. ثلاثی مجرددن باشقه‌دن کلگانی یوق، اسم آلة هم اوچ صیغه‌ده کیلور صرفی بویله:

مِضْرَبٌ « صوغا تورغان بر قورال » واحد صیغه‌سی

مِضْرَبَانِ « صوغا تورغان ایکی قورال » تثنیه صیغه‌سی

مَضَارِبُ « صوغا تورغان کوب قوراللر » جمع صیغه‌سی

﴿ اسم تفضیل ﴾ ثلاثی مجرددن مذکر ایچون « أَفْعَلُ » وزننده کیلور. مؤنث ایچون «فُعْلَى» وزننده کیلور، أَضْرَبُ ضُرْبَى کبی، ثلاثی مجرددن باشقه‌دن کلگانی یوق صرفی بویله:

أَضْرَبُ « صوقغوچی راق بر ایر » واحد مذکر صیغه‌سی

أَضْرَبَانِ «صوقغوچی راق ایکی ایر » تثنیه مذکر صیغه‌سی

أَضْرَبُونَ « صوقغوچی راق کوب ایرلر » جمع مذکر صیغه‌سی

ضُرْبَى « صوقغوچی راق برخاتون » واحده مؤنث صیغه‌سی

ضُرْبَيَانِ « صوقغوچی راق ایکی خاتون » تثنیه مؤنث صیغه‌سی

ضُرْبَيَاتٌ « صوقغوچی راق کوب خاتونلر » جمع مؤنث صیغه‌سی

امتحان | اسم زمان اسم مکان نه وزنده کیلور ؟ اسم آلة نه‌وزنده ؟ بونلر ثلاثی مجرددن باشقه‌دن کلگانمی ؟ مؤنث ایچون نه وزنده کیلمش . نیچه صیغه‌ده کیلور ؟ اسم تفضیل مذکر ایچون نه‌وزنده ؟

﴿ فصـــــل ابواب الافعال ﴾

عرب تلنده قوللانلغان فعللر دورت قسم‌ده‌در بونلردر : ثلاثی مجرد، ثلاثی مزید، رباعی مجرد، رباعی مزید. واول دورت‌قسم یکرمی ایکی بابده کلـگاندر. اوّلـگی قسم‌ثلاثی مجرد آلتی بابده‌در. اوشبونلردر: ١نچی باب فَعَلَ يَفْعُلُ ٢نچی‌باب فَعَلَ يَفْعِلُ ٣نچی‌باب فَعَلَ يَفْعَلُ ٤نچی‌باب فَعَلَ يَفْعَلُ ٥نچی‌باب فَعَلَ يَفْعِلُ ٦نچی‌باب فَعَلَ يَفْعُلُ ثلاثی مجردك مصدرلری قاعده ایله کلمامش بلـکه عربلردن اشدلمش وزنلره مخصوصدر. بو وزنلری هر بابك اوّلنده ذکر ایدلنور. لـکن مصدر میمی ثلاثی مجرددن دورت وزنده ثلاثی مجردکه باشقه‌دن اسم‌مفعولی وزننده‌اولمق قاعده اولمشدر. مصدر میمینك معناسی مصدر معناسی کبیدر.

﴿ مصدر میمی ﴾ نك وزنلری مَفْعَلٌ مَفْعِلٌ مَفْعَلَةٌ مَفْعِلَةٌ در. مثال اولمغان هر ثلاثیده مَفْعَل وزننده کلور : مقصد (قصد قیلمق) مأکل (آشامق) مردٌ (قایتارمق) ممرٌ (اوتمك) مرام (طلب قیلمق) منال (ایرشمك) محیا (ترلمك) معنی (قصد قیلمق) کبی. مثالدن مَفْعِلٌ وزنده کلور : مورد (کیلمك) مولد (تومق) موهب (باغشلامق) موعد (وعده قیلمق) میسر (راحت اولمق) کبی. بعض کلمه‌لرده اجوف یائی‌دن بو وزنده کلمشلری واردر. مجئ (کیلمك) مصیر (قایتماق) کبی. مَفْعَلَة وزننده مثال مَرْمَةٌ (توزاتمك) مَيْسَرة (اوطش اوینامق) مسرّة (شادلانمق) ملامة (عیبلامك) مخافة (قورقمق) مَسْعاة (سوز یتکارمك) مَرْضاة (رضا بولمق) کبیلردر. مَفْعَلَة وزننده کلـگانلر: مَعْرفة (بلمك) معیشة (یاشامك) مَعْصِيَة (قارشو بولمق) مَوْعِظَة (وعظ ایتمك) مَغْفِرَةٌ (یارلقامق) کبیلردر.

﴿ ثلاثی مجردك برنچی بابی ﴾ ماضیده عینی فتحه‌لی، مضارعده کسره‌لی، فَعَلَ يَفْعِلُ بابیدر. مصدری اون بر وزنده کلـگاندر :

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
فَعْل	ضَرْب	صوقمق	فَعْل	نَبْح	ایت اورمك
فُعُول	جُلُوس	اوترمق	فَعْلَان	لَيَّان [*]	ایمك
فَعْل	كَذْب	یالغانلامق	فَعَال	صَرَاف	دوندرمك
فَعَلَة	غَلَبَة	كوچ یتمك	فَعَال	قَضَاء [**]	حكم ایتمك
فَعَالَة	حِمَايَة	صافلامق	فُعَل	هُدَى	حق یولغه كوندرمك
فَعْلَان	غُفْرَان	بارلقامق			

امتحان { بو مصدرلرك قایولری صحیح؟ شونلردن اون ایكی نرسه اشتقاق قیل؟ اِجلِسْ لا تكذِبْ. نبح الكلب (أیت) ضربت الكلب. غلب الكلب الهرة (ماچی)

بو بابنك صحیحنه مثال ضَرَبَ يَضْرِبُ مصدری ضَرْب بارچه مشتق لرنك صرفی اوزدی. مضاعفینه مثال فَرَّ يَفِرُّ مصدری فِرَار «قاچمق» بوندن اون ایكی نرسه بویله اشتقاق قیلنور: فَرَّ ماضی يَفِرُّ مضارع فَارٌّ اسم فاعل مَفْرُورٌ اسم مفعول لم يَفِرَّ جحد لا يَفِرُّ نفی فِرَّ امر حاضر لِيَفِرَّ امر غائب لا تَفِرَّ نهی مَفَرٌّ اسم زمان اسم مكان مَفِرٌّ اسم آلة أَفَرُّ اسم تفضیل. فَرَّ اصلده فَرَرَ اوّلگی رانك حركتنی تاشلادق فَرْرْ اولدی اوّلگی رانی ایكنچی راغه ادغام قیلدق فَرَّ اولدی. ادغام بر حرفنی ایكنچی حرفكه كرگزمك در.

﴿ ١ قاعده ﴾ بر جنسدن ایكی حرف بر یرده اولوب اوّلگسی ساكن ایكنچسی حركتلی اولسه اوّلگنی ایكنچیگه ادغام قیلنور. فَرَّنك صرفی بویله: فَرَّ فَرَّا فَرُّوا * فَرَّتْ فَرَّتَا فَرَرْنَ * فَرَرْتَ فَرَرْتُمَا فَرَرْتُمْ *

(*) اصلده لَوْيَان. (**) اصلده قضاى.

فَرَرْتُ فَرَرْتُمَا فَرَرْتُنَّ * فَرَرْتُ فَرَرْنَا * ماضیده بش صیغه‌ده ادغام لازم غَائِب، غَائِبَيْن، غَائِبِين، غَائِبَه، غَائِبَتَين‌ده قالغان طوقز صیغه‌ده ادغام یوق. بعض وقتده جنسداش ایکی حرفك برنی حذف ایدلوبده کلمشدر. قرآن کریمده فَظَلْتُمْ، شعرده مَسْنَا کبی. اصلده فَظَلِلْتُمْ، مَسْسْنَا‌درلر. یَفِرُّ اصلده یَفْرِرُ اوّلگی رانك حرکتنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك یَفْرُرُ بولدی اولگی رانی ایکنچی راگه ادغام قیلدق یَفُرُّ بولدی، صرفی بویله: یَفُرُّ یَفُرَّان یَفُرُّونَ * تَفُرُّ تَفُرَّان یَفْرُرْنَ * تَفُرُّ تَفُرَّان تَفُرُّونَ * تَفُرِّينَ تَفُرَّان تَفْرُرْنَ * اَفُرُّ نَفُرُّ * مضارعده ایکی صیغه‌ده ادغام یوق غائبات مخاطباتده قالغان اون ایکی صیغه‌ده ادغام لازم. فَرَّنی مجهول قیلماقنك روشی فَرَّنی اصلینه قایتاردق فَرَرَ آخرینك آلدنده‌غی حرفنی کسره‌لی قیلدق فَرِرَ آنك آلدنده‌غی هر برحرکتلی حرفنی ضمه‌لی قیلدق فُرِرُ بولدی فُرِرَنك اوّلگی راسینك حرکتنی تاشلادق فُرْرَ بولدی اوّلگی رانی ایکنچی راغه ادغام قیلدق فُرَّ بولدی، صرفی بویله: فُرَّ فُرَّا فُرُّوا * فُرَّتْ فُرَّتَا فُرِرْنَ * فُرِرْتَ فُرِرْتُمَا فُرِرْتُمْ * فُرِرْتُ فُرِرْتُمَا فُرِرْتُنَّ * فُرِرْتُ فُرِرْنَا * ماضی ومضارعنك معلوم‌لرنده ادغام لازم اولغان صیغه‌لرده مجهول‌لرنده هم لازم، ادغام درست اولمغان‌لرنده مجهول‌لرنده هم درست دگلدر. یَفُرُّنی مجهول قیلماقنك روشی، یَفُرُّنی اصلینه قایتاردق یَفْرُرُ آخرینك آلدنده‌غی حرفنی فتحه‌لی قیلدق یَفْرَرُ حرف مضارعه‌نی ضمه‌لی قیلدق یُفْرَرُ بولدی یُفْرَرُده اوّلگی رانك حرکتنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك یُفْرُرُ اوّلگی

رانی ایکنچی راغه ادغام قیلدق یُفَرُّ بولدی صرفی بویله: یُفَرُّ یُفَرَّان یُفَرُّونَ * تُفَرُّ تُفَرَّان یُفْرَرْنَ * تُفَرُّ تُفَرَّان تُفَرُّونَ * تُفَرِّینَ تُفَرَّان تُفْرَرْنَ * اُفَرُّ نُفَرُّ * ادغام قیلغانده جنسداش ایکی حرفنك اوّلگسینك حرکتنی تاشلنه‌در اول حرف‌نك آلدنده‌غی حرف حرکتلی یاکه حرف مد اولسه فَرَّ، فارْده‌گی کبی، اماساکن‌لی اولسه حرکتنی آلدنده‌غی ساکن‌لی حرفکه بیرله‌در یفرده‌گی کبی. حرف مد اوچدر: آلدی ضمه‌لی اولن «واو» آلدی فتحه‌لی اولن «الف» آلدی کسره‌لی اولن «یا» در. اسم فاعل صرفی: فارٌّ فارَّان فارُّونَ * فارَّةٌ فارَّتان فارَّاتٌ * فارٌّ اصلنده فارِرٌ اوّلگی رانك حرکتی تاشلانوب ایکنچی راغه ادغام قیلندی فارٌّ بولدی قالغانلرده هم شولای. بو باب‌نك ادغام قیلنغان مضارعی‌نك آخرنده جزم [*] وقتنده اوچ تورلی ایتمك درست: فتحه، کسره، ادغام‌نی آیروب ایتمك. لم یَفرَّ، لم یَفرِّ، لم یَفْرُرْ کبی. دخی فرَّ، فرِّ، افْرُرْ کبی جحد صرفی: لم یَفرَّ لم یَفرَّا لم یَفرُّوا * لم تَفرَّ لم تَفرَّا لم یَفْرَرْنَ * لم تَفرَّ لم تَفرَّا لم تَفرُّوا * لم تَفرِّی لم تَفرَّا لم تَفْرَرْنَ * لم اَفرَّ لم نَفرَّ * مجهول‌نك صرفی هم شولایدر. لا یُفَرُّ نفی، صرفی معلومده هم مجهولده. مضارع‌نك معلومی هم مجهولی کبی‌در. فَرَّ یَفُرُّ دن امر آلمق‌نك روشی تَفرَّ مخاطب صیغه‌سی آخرینه قارایمز آخری مدغم آخرنده اوچ وجه درست فتحه درست تَفرَّ اولدی تا حرف مضارعتنی تاشلایمز آنك صوکنده‌غی حرف حرکتلی امر تمام اولدی فرَّاولدی صرفی بویله: فرَّ فرَّا فرُّوا * فرِّی فرَّا افْرُرْنَ * نون خفیفه ایله فرَّنْ فرُّنْ فرِّنْ

(*) جزم وقتی: جحد، امر حاضر، امر غائب، نهی فعللرنده‌در.

ثقیله ایله فَرَّنَّ فَرَّانَ فَرُّنَّ * فَرَّنَ فَرَّانَ اَفْرَنَّانَ * مَفَرّ اسم زمان اسم مکان اصلده مَفْرَرٌ صرفی مَفَرّ مَفَرَّان مَفَارِرُ. مَفَرّ اسم آلة اصلده مَفْرَرٌ صرفی بویله مَفَرّ مَفَرَّان مَفَارِر. اَفَرّ اسم تفضیل اصلده اَفْرَرُ صرفی اَفَرّ اَفَرَّان اَفَرُّونَ * فُرَّی فُرَّیَان فُرَّیَاتٌ

امتحان

ادغام نی نرسه؟ «حلال» حلال اولمق «دَقّ» قاقق «حَقّ» طوغری اولمق «صِحَّة» صاغ اولمق «حِبَّة» سویمك بونلردن اون ایکی نی اشتقاق قیل؟ وه‌ر برسنی صرف قیلوب معنی‌لرینی ده سویله؟ حِبّ اخاك (قرداشکنی) کما (نتاك) تحبّ نفسك (اوزکنی).

مثال واوینه مثال وَثَبَ یَثِبُ مصدری وَثْبا هم ثَبَة کلور «سکرمك، اوتورمق» معنالرنده‌در. بوبابنك مثال واوی‌لرینك مصدرلرندن واونی حذف قیلوب آنك ایچون آخرینه تا کیتروب ایتمکله درستدر «ثَبَة» کبی. «عِلَة» وزننده بوندن اون ایکی نرسه بویله اشتقاق قیلنور: وَثَبَ ماضی، یَثِبُ مضارع، وَاثِبٌ اسم فاعل مَوْثُوبٌ اسم مفعول، لم یَثِبْ جحد لایَثِبُ نفی، ثِبْ امر حاضر، لِیَثِبْ امر غائب، لاتَثِبْ نهی، مَوْثِبٌ اسم زمان اسم مکان، مِیثَابٌ اسم آلة، اَوْثَبُ اسم تفضیل. یَثِبُ اصلده یَوْثِبُ یا برله کسره آراسینه واو توشدی واونی حذف قیلدق یَثِبُ اولدی «یَعِلُ» وزننده یَثِبُ‌گه ایارتوب تثِبُ اَثِبُ نَثِبُ لردنده واو حذف قیلنور. صرفی بویله: یَثِبُ یَثِبَان یَثِبُونَ * تَثِبُ تَثِبَان یَثِبْنَ * تَثِبُ تَثِبَان تَثِبُونَ * تَثِبِینَ تَثِبَان تَثِبْنَ * اَثِبُ نَثِبُ * عرب تلنده یکلك ایچون حرف علة نی تورلاندرله‌در وبوکا «اعلال» دیلنه‌در.

﴿ ٢ قاعده ﴾ عرب تلنده یابرله کسره آراسینه توشکان واو هر وقت

حذف قیلنور. امّا واونك صوكنده‌غی كسره كیتسه واو كیری قایتور یُوثَب كبی. اسم آلة میثابٌ كیله‌در. اصله مِوْثابٌ واو ساكن آلدی كسره‌لی واونی یاغه قلب [*] قیلدق میثاب اولدی. صرفی: میثابٌ میثابان مواثب.

﴿ ٣ قاعده ﴾ واو ساكن اولوب آلدی كسره‌لی اولسه واونی یاغه قلب قیلنور

اصطلاح

«وصول» توتاشمق «سمة» تامغالامق «وصف» بیان قیلمق «وظب» دائم اولمق «وجود» تابمق بو مصدرلردن اشتقاق قیلوب هر بِرسنی صرف قیل ومعنالرینی سویله «اعلال» دیب نیكه ایتوله‌در؟ وجدت مالا كثیرا (كوب) جدعلما كثیرا، صِفْ ولا تكذبْ، صِلِ اخوانك (قرداشلرگا)

مثال یائینه مثال یَسَرَ یَیْسِرُ مصدری یَسْرا میسَرة كیلور «اوتش اوینامق» یَسَرَ ماضی یَیْسِر مضارع یاسِرٌ اسم فاعل مَیْسُورٌ اسم مفعول لم یَیْسِر جحد لا یَیْسِرُ نفی اَیْسِرْ امر حاضر لِیَیْسِرْ امر غائب لا تَیْسِرْ نهی مَیْسَرٌ اسم زمان اسم مكان میسار اسم آلة اَیْسَرُ تفضیل. یَیْسُرُنك مجهولی یُوسَرُ كیلور اصله یُیْسَرُ یا ساكن آلدی ضمه‌لی یانی واو غه قلب قیلدق یُوسَرُ.

﴿ ٤ قاعده ﴾ یا ساكن اولوب آلدی ضمه‌لی اولسه یانی واو غه قلب قیلنور

اجوفینه مثال باعَ یَبِیعُ مصدری بَیْعٌ در (صاتمق، صاتب آلمق) معنی سنده باعَ ماضی یَبِیعُ مضارع بائعٌ اسم فاعل مَبِیعٌ اسم مفعول لم یَبِعْ جحد لا یَبِیعُ نفی بِعْ امر حاضر لِیَبِعْ امر غائب لا تَبِعْ نهی مَبِیعٌ اسم زمان اسم مكان مَبِیعٌ اسم آلة اَبْیَعُ اسم تفضیل. باعَ اصله بَیَعَ یا حركتلی آلدی فتحه‌لی یانی الفكه قلب قیلدق باعَ اولدی.

﴿ ٥ قاعده ﴾ واو، یا حركتلی اولوب آلدی فتحه‌لی اولسه «واو» «یا»

(*) قلب — آوشدرمق.

الفکه قلب قیلنورلر، قَالَ، بَاعَ کبی اصلده قَوَلَ، بَیَعَ در. بَاعَ نك صرفی بویله:
بَاعَ بَاعَا بَاعُوا * بَاعَتْ بَاعَتَا بَعْنَ * بَعْتَ بَعْتُمَا بَعْتُمْ * بَعْتِ بَعْتُمَا بَعْتُنَّ *
بَعْتُ بَعْنَا * ماضیده عین فعل اولن «یا» اوشبو طوقز صیغه ده حذف قیلنمشدر:
غائبات آلتی مخاطب ایکی متکلم ده در، بَعْنَ اصلده بَیَعْنَ عینی فتحه لی
اولمش اجوف یائینی، عینی کسره لی اولمش اجوف یائیگه نقل (*)
قیلدق، بَیَعْنَ کسره یاغه آغریانك کسره سنی آلدنده غی حرفکه بیردك
آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك بَیْعَنَ اولدی ایکی ساکن جییلدی
یابرله عین آراسنده یانی حذف قیلدق بَعْنَ اولدی «فَلْنَ» وزننده
قالغان صیغه لر هم شولای در.

﴿ ٦ قاعده ﴾ عرب کلمه سنده ساکنلی ایکی حرفك بریرده جییلمقی درست
دگلدر جییلنسه لر ساکنلی حرفلرنك برینی حذف قیلمق واجبدر.
بوکا «اجْتِمَاعُ السَاکِنَیْن علی غیر حَدِّه» دینلور. آنجق وقف حالنده ودخی
برنچسی حرف مد یا حرف لین اولوبده ایکنچیسی مدغم اولن کلمه لرده
ایکی ساکن جییلمق درست در: تعلمُونْ، دابّة، دُوَیْبَّة کبی. وبوکا
«اجتماع الساکنین علی حده» دینلور. باع نی مجهول قیلماقنك روشی
بَاعَ نی اصلینه قایتاردق بَیَعَ آخرنك آلدینی کسره لی قیلدق بَیِعَ آنك
آلدنده غی هربر حرکتلی حرفنی ضمه لی قیلدق بُیِعَ کسره یاغه آغر یانك

(*) صرف علماسی اجوف یائی ده عینی فتحه لی اولان «فَعَلَ» نی عینی کسره لی اولان «فَعِلَ» گه نقل قیلالر نتاککه بَیَعَ نی بَعَنَ گه نقل قیلندی اجوف واوی ده ایسه عینی فتحه لی اولن «فَعَلَ» نی عینی ضمه لی اولان «فَعُلَ» گه نقل قیلالرده صوکره اعلان ایده لر نتاککه کیله چکده بلورسن دومن نی دومن که نقل قیلنور. بو اش آنلر قاشنده آنجق بر اصطلاح وقاعده لریدر.

كسره‌سنى آلدينه بيردك آنك حركتنى تاشلاغاندن صوك بيعَ اولدى صرفى:
بيعَ بيعَا بيعُوا* بيعَتْ بيعَتَا بعْنَ* بعْتَ بعْتُمَا بعْتُمْ* بعْتُ بعْنَا*
صوكغى طوقز صيغه‌ده معلوم هم مجهول صيغه‌لرى مشترك كيلور. بعْنَ
اصله بُيعْنَ كسره ياغه آغر يانك كسره‌سنى آلدينه‌بيردك آنك حركتنى
تاشلاغاندن صوك بيْعْنَ اولدى ايكى ساكن جييلدى يا برله عين
آراسنده‌يانى حذف قيلدق بعْنَ اولدى مجهول‌نك قالغان صيغه‌لريله‌شول
روشچه‌در. مضارعنك صرفى: يَبيعُ يَبيعَان يَبيعُونَ* تَبيعُ تَبيعَان يَبعْنَ*
تَبيعُ تَبيعَان تَبيعُون* تَبيعِينَ تَبيعَان تَبعْنَ* أَبيعُ نَبيعُ* مضارعده ايكى
صيغه‌ده عين فعل محذوف غائبات مخاطباتده اصلده يُبيْعْنَ تَبيْعْنَ يانك
كسره‌سنى آلدنده‌غى حرفكه بيردك يَبيْعْنَ تَبيْعْنَ ايكى ساكن جييلدى
يا برله عين آراسنده يانى حذف قيلدق يَبعْنَ تَبعْنَ اولدى* يَبيعُ‌نك
مجهولى يُبَاعُ كيلور اوشبو روشچه: يَبيعُ‌نى اصلينه قايتاردق يَبْيعُ آخرينك
آلدنى فتحه‌لى قيلدق يَبْيَعُ حرف مضارعتنى ضمّه‌لى قيلدق يُبْيَعُ اولدى
يانك فتحه‌سنى آلدينه بيردك يُبْيِعُ اولدى يا اصلده حركه‌لى آلدى
حاضر فتحه‌لى يانى الفكه قلب قيلدق يُبَاعُ اولدى صرفى بويله: يُبَاعُ
يُبَاعَان يُبَاعُونَ* تُبَاعُ تُبَاعَان يُبعْنَ* تُبَاعُ تُبَاعَانِ تُبَاعُونَ* تُبَاعِينَ تُبَاعَانِ
تُبعْنَ* أُبَاعُ نُبَاعُ* مضارعنك مجهولنده‌هم ايكى صيغه‌ده غائبات مخاطباتده
عين فعل محذوفدر. اصلده يُبيْعْنَ تُبيْعْنَ‌در. بَائِعٌ اسم فاعل اصلده بَايِعٌ
«يا» زائد الفدن صوك توشدى يانى همزه‌گه قلب قيلدق بَائِعٌ اولدى

صرفی بویله : بَائِعٌ بَائِعَانِ بَائِعُونَ * بَائِعَةٌ بَائِعَتَانِ بَائِعَاتٌ *

﴿ ٧ قاعده ﴾ «واو» «یا» زائد الفدن صوك كلسه «واو»نی «یا»نی همزه‌گه قلب قیلنور قَائِلٌ، بَائِعٌ کبی. مَبِيعٌ اوچ یرده مشترك اسم مفعوله اسم زمان اسم مکانده هم مصدر میمی‌ده. مَبِيعٌ اسم مفعول اولسه اصلده مَبْيُوعٌ ضمه یاغه آغر یانك ضمه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك مَبْيُوعٌ اولدی ایتمك ممکن دگل ایکی ساکن جییلدی یا برله واو آراسنده یانی حذف قیلدق مَبُوعٌ اولدی. اجوف واوی‌نك اسم مفعولی برله بلمسز اولدی بلمسزلکدن صاقلانمق ایچون واونك آلدینه کسره بیردك، مَبُوعٌ اولدی، واو ساکن آلدی کسره‌لی واونی یاغه قلب قیلدق مَبِيعٌ [*] اولدی. صرفی: مَبِيعٌ مَبِيعَانِ مَبِيعُونَ * مَبِيعَةٌ مَبِيعَتَانِ مَبِيعَاتٌ * مَبَائِعُ.

جحد صرفی: لم يَبِعْ لم يَبِيعَا لم يَبِيعُوا * لم تَبِعْ لم تَبِيعَا لم يَبِعْنَ * لم تَبِعْ لم تَبِيعَا لم تَبِيعُوا * لم تَبِيعِي لم تَبِيعَا لم تَبِعْنَ * لم أَبِعْ لم نَبِعْ * جحدده اوشبو یدی صیغه‌ده عین فعل محذوف غائب، غائبه، غائبات، مخاطب، مخاطبات هم ایکی متکلمده. لم يَبِعْ اصلده لم يَبْيِعْ کسره یاغه آغر یانك کسره‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك لم يَبِيعْ اولدی ایکی ساکن جییلدی یا برله عین آراسنده یانی حذف قیلدق لم يَبِعْ اولدی قالغانلرنك اعلاللری هم شول روشچه‌در. جحدنك مجهولینك صرفی: لم يُبَعْ لم يُبَاعَا لم يُبَاعُوا * لم تُبَعْ لم تُبَاعَا لم يُبَعْنَ * لم تُبَعْ لم تُبَاعَا لم تُبَاعُوا * لم تُبَاعِي لم تُبَاعَا لم تُبَعْنَ *

(*) بو امام اخفش قاشنده‌در. امام سیبویه مَبْيُوعٌ ده واونی حذف قیله‌در مَبِيعٌ اوله یا سلامت قالسون ایچون یانك آلدینه کسره بیره‌در مَبِيعٌ اوله. امام اخفش نك دایلی واو علامة اولدغندن حذف قیلنمیدر. امام سیبویه نك دایلی یا نفس کلمه واو زائد، زائدنی حذف قیلورغه تیوشدر.

بِعْ اُبَعْ لم نُبَعْ* لا يَبِيعُ نفی صرفی هم اعلالی مضارعنك صرفی هم اعلالی
كبیدر معلومده مجهولده. بَاعَ يَبِيعُ دن امر حاضر «بِعْ» كیلور اوشبوروشچه
تَبِيعُ مخاطب صیغه‌سی آخرینه قارایمز عین صحیح ساكن قیلدق تَبِيعْ
اولدی، تاحرف مضارعه‌نی تاشلادق آنك صونكده‌غی حرف با حركتلی
بس امر تمام اولدی بِيْعْ اولدی ایكی ساكن جییلدی یابرله عین آراسنده
یانی حذف قیلدق بِعْ اولدی صرفی: بِعْ بِيعَا بِيعُوا* بِيعِی بِيعَا بِعْنَ*
بِعْنَ اصلده اِبْيِعْنَ كسره یاغه آغر یانك كسره‌سنی آلدنده‌غی حرفكه
بیردك اِبِيْعْنَ اولدی، ایكی ساكن جییلدی یا برله عین آراسنده یانی
حذف قیلدق اِبِعْنَ اولدی همزه‌دن حاجتسز اولدق[*] بس همزه‌نی حذف
قیلدق بِعْنَ اولدی. نون تأكید خفیفه، یاكه ثقیله توتاشقان وقتده حذف
قیلنغان عین فعل كیرو قایتور بِيعَنْ، بِيعَنَّ، لم يَبِيعَنْ لم يَبِيعَنَّ كبی.
امر غائب هم نهی‌نك معلوم هم مجهوللری جحدنك معلومی مجهولی
قیاسنچه‌در. مَبِيعٌ اسم زمان اسم مكان صرفی. مَبِيعٌ مَبِيعَانِ مَبَائِعُ مَبِيعٌ
اصلده مَبْيِعٌ كسره یاغه آغر یانك كسره‌سنی آلدنده‌غی حرفكه بیردك
مَبِيعٌ اولدی مبائع‌نك اعلالی بَائِعْ‌نكی كبی‌در.
مَبِيعٌ اسم آلة صرفی: مَبِيعٌ مَبِيعَانِ مَبَائِعُ.
«تنبیه» اجوف بولغان اسم آلة ده واو، یا اوز حالنده قالور مَرْوَدٌ، مَبِيعٌ كبی.
اَبْيَعُ اسم تفضیل صرفی: اَبْيَعُ اَبْيَعَانِ اَبْيَعُونَ* بُوعَی بُوعَيَانِ بُوعَيَاتٌ.

---

*) همزه‌گه حاجة توشمكی همزه‌دن صوكغی حرفنك ساكنلی وقتنده‌در. ایندی حركتلی اولغاچ همزه‌دن حاجتسز اولنه‌در.

« تنبيه » اجوف بولغان اسم تفضيل‌لرك مذكر صيغه‌لرنده واو، اوز حالنده قالور : اَهْوَنُ. اَطْيَبُ كبى قرآن كريمده «وهو اَهْوَنُ عليه» حديث شريفده « اَطْيَبُ من المسك » كلمشدر. بُوعى اصلده بُيُعى ساكن آلدى ضمه‌لى يانى واوغه قلب قيلدق بوعى اولدى .

امتحان { «سير» يورمك «خياطة» محروم اولمق «خياطة» تكمك مصدرلرندن اشتقاق قيل؟ خاطَ ثوبا (كيم) سرتُ فى الحديقة (باغجه‌ده) بعت بقرة (صيغيره)

ناقصينه مثال : رَمَى يَرْمِى مصدرى رَمْىٌ رِمَايَةٌ كيلور « آتمق » رَمَى ماضى يَرْمِى مضارع رَامٍ اسم فاعل مَرْمِىٌّ اسم مفعول لم يَرْمِ جحد يا لايَرْمِى نفى اِرْمِ امرحاضر لِيَرْمِ امرغائب لاتَرْمِ نهى مَرْمًى اسم زمان كه اسم مكان مِرْمًى اسم آلة اَرْمَى اسم تفضيل. رَمَى اصلده رَمَىَ يا حركتلى يا آلدى فتحه‌لى يانى الفكه قلب قيلدق رَمَى اولدى صرفى : رَمَى رَمَيَا رَمَوْا * رَمَتْ رَمَتَا رَمَيْنَ * رَمَيْتَ رَمَيْتُمَا رَمَيْتُمْ * رَمَيْتِ رَمَيْتُمَا رَمَيْتُنَّ * رَمَيْتُ رَمَيْنَا * اوچ صيغه‌ده لام فعل محذوف غائبين غائبه غائبتين‌ده. رَمَوْا اصلده رَمَيُوا يا حركتلى آلدى فتحه‌لى يانى الفكه قلب قيلدق رَمَاوْا اولدى ايكى ساكن جييلدى الف ايله واو آراسنده الفنى حذف قيلدق رَمَوْا اولدى رَمَتْ رَمَتَا اصلده رَمَيَتْ رَمَيَتَا يا حركتلى، آلدى فتحه‌لى يانى الفكه قلب قيلدق رَمَاتْ رَمَاتَا [*] ايكى ساكن جييلدى الف ايله تا آراسنده الفنى حذف قيلدق رَمَتْ رَمَتَا اولدى. رَمَى‌نك مجهولى رُمِىَ كيلور صرفى : رُمِىَ رُمِيَا رُمُوا * رُمِيَتْ

*) رماتاده ظاهرده ايكى ساكن جمع اولمسه‌ده اصلده تا ساكن اولدق ايچون حقيقته‌ده ايكى ساكن جمع اوله‌در .

رمينا رمين* رميت رميتما رميتم* رميت رميتما رميتن* رميت رمينا*
مجهوله بر صيغه‌ده لام‌فعل محذوف رمواده اصلده رميوا ضمه ياغه آغر
يانك ضمه‌سنى آلدينه بيردك آنك حركتنى تاشلاغاندن صوك رميوا
ايكى ساكن جييلدى يابرله واو آراسنده‌يانى حذفى قيلدق رموا اولدى.
يرمى اصلده يرمى ضمه‌ياغه آغر يانك ضمه‌سنى تاشلادق يرمى اولدى.
﴿٨ قاعده﴾ «واو» «يا» آلديلرى حركه‌لى اولوب اوزلرى ضمه‌لى
يا كسره‌لى اولسه‌لر واو يانك حركه‌لرينى تاشلامق لازمدر. يغزو، يرمى
كبى اصلده يغزوُ، يرمىُ در صرفى: يرمى يرميان يرمون * ترمى ترميان
يرمين * ترمى ترميان ترمون * ترمين ترميان ترمين* ارمى نرمى * اوچ
صيغه‌ده لام‌فعل محذوف غائبين، مخاطبين، مخاطبه‌ده. يرمون ترمون اصلده
يرميون ترميون ضمه ياغه آغر يانك ضمه‌سنى آلدينه بيردك آنك
حركتنى تاشلاغاندن صوك يرميون ترميون ايكى ساكن جييلدى
يا برله واو آراسنده يانى حذفى قيلدق يرمون ترمون اولدى.
ترمين اصلده ترميين كسره ياغه آغر يانك كسره‌سنى تاشلادق ترميين
اولدى ايكى ساكن جييلدى ايكى يا آراسنده اوّلكى يانى حذفى قيلدق
ترمين اولدى. مخاطبه صيغه‌سى مخاطبات برله مشترك كيله لكن مخاطباتده
لام‌فعل محذوف دكلدر. مجهولى يرمى كيلور اصلده يرمىُ ياحركتلى آلدى فتحه‌لى
يانى الفكه قلب قيلدق يرمى اولدى صرفى: يرمى يرميان يرمون * ترمى
ترميان يرمين* ترمى ترميان ترمون* ترمين ترميان ترمين * ارمى نرمى* رام
اسم‌فاعل صرفى: رام راميان رامون* رماة هم كيلور رامية راميتان راميات

رَوام * رام اصلده رامِیْ ضمه یاغه آغریانك ضمه سنی تاشلادق رامین ایکی
ساکن جییلدی یا برله تنوین آراسنده یانی حذف قیلدق رام اولدی
رامُونَ نك اعلالی یَرْمُونَ نکی کبی. مَرْمِیٌ اسم مفعول صرفی: مَرْمِیٌ مَرْمِیَّانِ
مَرْمِیُّونَ * مَرْمِیَّةٌ مَرْمِیَّتَانِ مَرْمِیَّاتٌ * مَرْمِیٌ اصلده مَرْمُوْیٌ اوّلگسی ساکن
اولوب «واو» «یا» بر کلمه‌ده جییلدی واونی یاغه قلب قیلدق
مَرْمِیٌّ ادغام شرطی تابلدی اوّلگی یانی ایکنچی یاغه ادغام قیلدق مَرْمِیٌّ
اولدی یاسلامت (*) قالسون ایچون یانك آلدینه کسره بیردك مَرْمِیٌّ اولدی
قالغان صیغه‌لرنك اعلال‌لری بارچه‌سی ده شولایدر.

﴿ ٩ قاعده ﴾ «واو، یا» بر کلمه‌ده جییلوب اوّلگسی ساکن اولسه
واونی یاغه قلب قیلنور. وبو قاعده‌نك اوچ شرطی باردر برنچی
شرطی بوایکی حرف باشقه حرفلردن بدل اولماسون سُوْیَرَ، دیْوَانَدَگی
کبی بونلرده واو الفدن، یا، واودن بدل اولمشدر؛ سُوْیَرَ اصلده سَایَرَدر
اعلالی کیلور، دیْوَانٌ اصلده دَوَّانٌ در ایکنچی شرطی اَفْعَلَ وزنده اولمسون
اَیْوَمَ کبی اوچنچی شرطی عَلَمْ اولمسون مَیْوَةٌ کبی بر کشیگه اسم در.
لم یَرْمِ جحد صرفی: لم یَرْمِ لم یَرْمِیَا لم یَرْمُوا * لم تَرْمِ لم تَرْمِیَا لم یَرْمِینَ *
لم تَرْمِ لم تَرْمِیَا لم تَرْمُوا * لم تَرْمِی لم تَرْمِیَا لم تَرْمِینَ * لم اَرْمِ لم نَرْمِ *

(*) زیرا ساکنلی (یا) نك آلدنده ضمه تورمقی «یا»نك «واو» غه قلب قیلنماقنی بورج ایده‌در ٤ نجی قاعده‌گه باق.

(*) بوقاعده‌گه «یا» تصغیریاسی اولماسون دیب دورتنجی شرطنیده ذکر قیلنغان ایدی کوپ استعماله اول شرطنی اعتبار ایتلمیدر نتاککه عروة‌نك تصغیرنده قلب قیلنوب عُرَیَّة دیلگان اَسود، جدول تصغیرنده هم اُسَیْدجدیل دیمك اکثر استعمالدر اُسَیْود جدیول دیمك‌نی (ابن حاجب) حضرتلری قلیل در دیمش.

مجهولی حرف مضارعه‌که ضمّه، میم‌گه فتحه ایله لم یُرْمَ کیلور صرفی معلومینك صرفی کبیدر. نفی مضارع کبی بارچه صرفده، اصلده هم حذفده. رَمَی یَرْمِی‌دن امر حاضر ارْمِ کیلور اوشبور وشچه: تَرْمِی مخاطب صیغه‌سی آخرینه قارایمز یاحرف علة آنی توشورامز تَرْمِ اولدی تاحرف مضارعه‌نی تاشلایمز آنك صوکنده‌غی حرف ساکن عین فعلینه قارایمز کسره‌لی بس اولینه کسره‌لی همزه کیترامز اِرْم اولدی، صرفی: اِرْم اِرْمِیَا اِرْمُوا * اِرْمِی اِرْمِیَا اِرْمِینَ. نون تأکید خفیفه توتاشقانده صرفی اِرْمِیَنْ اِرْمُنْ اِرْمِنْ. ثقیله‌نك صرفی اِرْمِیَنَّ اِرْمِیَانِّ اِرْمُنَّ * اِرْمِنَّ اِرْمِیَانِّ اِرْمِینَانِّ * امر غائب هم نهی‌نك صرفی جحدنکی کبیدر.

﴿ تنبیه ﴾ آخری حرف علة اولغان فعل‌لرگه تأکید نونی توتاشقانده واحدلرنده آخرلرندن حذف قیلنمش حرف علة کیرو کیلوب فتحه‌لی اوقولور، تثنیه جمع مذکر هم مخاطبه‌لرده‌گی نونلر حذف قیلنور، هم جمع مذکرده‌گی واو مخاطبه‌ده‌گی یاده حذف قیلنور نتاککه مثاللرندن ظاهر اولدی آنجق اوشبو (واو) (یا) نك آلدنده‌غی حرفلر فتحه‌لی اولغانده (واو) (یا) حذف قیلنمازلر لاتخشَوُنَّ ولا تَخْشَیِنَّ کبی.

مَرْمًی اسم زمان اسم مکان، صرفی: مَرْمًی مَرْمَیَانِ مَرَامٍ. مَرْمًی اصلده مَرْمَیٌ یا حرکه‌لی آلدی فتحه‌لی یانی الفکه قلب قیلدق مَرْمَانْ اولدی ایکی ساکن جییلدی الفی برله تنوین آراسنده الفنی حذف قیلدق مَرْمًی اولدی. مَرَام اعلالی رَام نك اعلالی کبی‌در.

مِرْمًی اسم آلة صرفی: مِرْمًی مِرْمَیَانِ مَرَامٍ، اعلالی اسم زمان اسم مکان اعلالی کبی‌در. اسم آلة ینه مِرْمَاةٌ مِرْمَاآنِ مَرَامِی کیلور: مِرْمَاةٌ اصلده مِرْمَایٌ

مفعال وزننده یا زائد الفدن صوك توشدی یانی همزه‌گه قلب قیلدق مرماة اولدی. أرمی اسم تفضیل صرفی: أرمی أرمیان أرمون* رمیی رمییان رمییات * أرمی أرمون نك اعلالی رمی رموانك اعلالی کبیدر.

امتحان
«مشی» جیاو یورمك «کفایة» یتشمك «نماء» اوسمك «سقاء» صوغارمق «بکاء» یغلامق بونلردن اشتقاق قیل؟ لاتمش مرحا (هوالنوب) سقیت الفرس. نمی الشجر (تیره‌ك) بکی الصبی (یاش بالا) لم ابك. مشینا ساعة. رمیت حجرا.

لفیفنه مثال روی یروی مصدری روی روایة کیلور «نقل قیلمق» روی ماضی یروی مضارع راو اسم فاعل مروی اسم مفعول لم یرو جحد لایروی نفی ارو امرحاضر لیرو امرغائب لاترو نهی مروی اسم زمان اسم مکان مروی اسم آلة أروی اسم تفضیل. بونلرك بارچه‌سینك اعلالی وصرفی رمی یرمی نك بارچه‌مشتقات‌لرینك اعلالی وصرفی کبیدر. انجق اسم تفضیل‌ده بویله صرف قیلنور: أروی أرویان أروون* ریّ ریّان ریّات. ریّ اصلده رُوْیی درمرمیّ نك اعلالی کبی اعلال قلنمشدر.(*)

ملتوینه مثال وحی یحی مصدری وحی کیلور «یاشرون سویلمك» وحی ماضی یحی مضارع واح اسم فاعل، موحی اسم مفعول، لم یح جحد، لایحی نفی، ح امرحاضر، لیح امرغائب، لاتح نهی، موحی اسم زمان اسم مکان، میحاة اسم آلة، أوحی اسم تفضیل. وحی نك اعلالی رمی نك اعلالی کبی. یحی اصلده یوحی واو، یا برله کسره آراسنده توشدی واونی حذف قیلدق یحی

(*) روی‌ده واو حرکه‌لی آلدی‌ی فتحه‌لی اولسه‌ده واونی الفکه قلب قیلمغانلر بر کلمه‌ده ایکی اعلال اولمسون ایون.

ضمّه یاغه آغر یانك ضمّه‌سنی حذف قیلدق یَحی اولدی صرفی بویله: یَحی یَحیَان یَحُونَ* تَحی تَحیَان یَحینَ* تَحی تَحیَان تَحُونَ* تَحینَ تَحیَان تَحینَ* اَحی نَحی* اون دورت صیغه‌نك بارچه‌سنده فاء فعل محذوف واوچ صیغه‌ده لام فعل ده محذوفدر. غائبین مخاطبین مخاطبه در اعلاللری یرمی نك اوشبو اوچ صیغه‌سینك اعلاللری کبیدر. وحی یَحی دن امر حاضر «حِ» کیلور اوشبور وشچه تَحی مخاطب صیغه‌سی، آخرینه قارایمز یاحرف علة آنی توشرامز تَحِ اولدی تا «حرف مضارعة» نی تاشلایمز آنك صوکنده‌غی حرف حرکه‌لی امر تمام اولدی «حِ» اولدی صرفی: حِ حیَاحُو* حی حیَاحینَ* حُوا اصلده حیُوا اعلالی یَرمُونَ نك اعلالی کبی. نون تأکید خفیفه توتاشغانده صرفی: حیَنْ حُنْ حِنْ.

نون تأکید ثقیله توتاشغانده صرفی: حیَنَّ حیَانَّ حُنَّ، حِنَّ حیَانِّ حینَانَّ.

امتحان: (نیّة) نیة قیلمق (طیّ) اصلده طوی تورمك (عیّ) اصلده عوی ایت اولومق (وأی) وعده قیلمق (وشیٌ) نقشلمك، سوز یتکزمك ـ چاقماق (وفاء) وعده‌ده تورمق «وقایة» صاقلامق بونلرك هر قایوسندن اشتقاق قل؟ وهر بوسینك معنالرینی بیان قیل؟ نویت الخیر (ایزگینی) عوی الکلبُ لیلاً (کچده) قِ لسانك (تیلکنی) لاتش احداً (برهونیده).

﴿ ایکنچی بـــاب ﴾

ثلاثی مجردنك ایکنچی بابی ماضیده عینی فتحه‌لی مضارعده ضمه‌لی فَعَلَ یَفعُلُ بابیدر وبو بابنك مصدری اون بش وزنده کیلمش‌در:

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
فَعْلٌ	نَصْرٌ	یاردم قیلمق	فُعُولٌ	خُرُوجٌ	چقمق
فَعَلٌ	طَلَبٌ	استه‌مك	فَعِلٌ	خَنَقٌ	بومق
فَعَالٌ	نَبَاتٌ	اوسمك	فِعَالٌ	كِتَابٌ	یازمق
فِعَالَةٌ	حِرَاسَةٌ	صاقلامق	فُعَالٌ	صُرَاخٌ	قچقرمق
فُعْلٌ	شُكْرٌ	شكر قیلمق	فَعْلٌ	فِسْقٌ	بوزقلق قیلمق
فَعْلَانٌ	كُتْمَانٌ	یاشرمك	فَعْلَى	ذِكْرَى	یاد قیلمق
فُعْلَى	بُشْرَى	سیونج بیرمك	فَعْلَةٌ	نَشْدَةٌ	ازلامك
			فَعْلَةٌ	دَعْوَةٌ	چاقرمق

صحیحنه مثال نَصَرَ يَنْصُرُ مصدری نَصْرٌ نَصْرَةٌ كیلور «یاردم» ایتمك «یغمور یاومق» «رزق بیرمك» نَصَرَ ماضی يَنْصُرُ مضارع نَاصِرٌ اسم فاعل مَنْصُورٌ اسم مفعول لم يَنْصُرْ جحد لا يَنْصُرُ نفی اُنْصُرْ امر حاضر لِيَنْصُرْ امر غائب لا تَنْصُرْ نهی مَنْصَرٌ اسم زمان اسم مكان مِنْصَرٌ اسم آلة اَنْصَرُ اسم تفضیل نَصَرَ يَنْصُرُ دن امر حاضر اُنْصُرْ كیلور اوشبو روشچه تَنْصُرُ مخاطب صیغه‌سی آخرینه قارایمز را صحیح ساكن قیلامز تَنْصُرْ اولدی تا حرف مضارعه‌نی تاشلایمز آنك صوكنده‌غی حرف ساكن عین فعلینه قارایمز ضمّه‌لی اوّلینه ضمّه‌لی همزه كیترامز اُنْصُرْ اولدی، صرفی: اُنْصُرْ اُنْصُرَا اُنْصُرُوا * اُنْصُرِی اُنْصُرَا اُنْصُرْنَ * قالغان مشتقلرنك صرفی ضرب یضرب ده‌گی كبیدر.

امتحان

یوغاریده‌گی مصدرلردن دعوة‌گه باشقه‌لرندن هر قایوسندن اون ایكی نرسه اشتقاق قیل؟ وهر بر مشتق‌لرنی صرف قیلوب معنالرنی بیان قیل؟ «رَكْضٌ» تیمك «حَلْبٌ» سوت صاومق نصرت الفقیر (یارلی) ركض الفرس (آت) طلبت العلم، اشكر الله، لا تكفر، كتبت بالقلم (قاورسن برله).

مضاعفینه مثال رَدَّ یَرُدُّ مصدری رَدًّا مَرَدَّةً کیلور «قایتارمق» رَدَّ ماضی یَرُدُّ مضارع رَادٌّ اسم فاعل مَرْدُودٌ اسم مفعول لم یَرُدَّ جحد لایَرُدُّ نفی رُدَّ امر حاضر لِیَرُدَّ امر غائب لاتَرُدَّ نهی مَرَدٌّ اسم زمان اسم مکان مِرْدَادٌ اسم آلة اَرَدٌّ اسم تفضیل. بو بابنك ادغام قیلنغان مضاعفنك آخرنده جزم وقتنده دورت تورلی ایتمك درست ضمّه، فتحه، کسره، ادغامنی آیروب ایتمك لم یَرُدُّ لم یَرُدَّ لم یَرُدِّ ام یَرْدُدْ کبی رُدْ رُدَّ رُدِّ اُرْدُدْ کبی اما مجهول نك آخرنده ضمّه درست دگلدر زیرا ضمّه نك درست لکی عین فعلده‌گی ضمّه‌غه ایارتب ایدی مجهولده عین فعلده ضمّه یوقدر. رَدَّ اصلده رَدَدَ اعلالی فَرَّنك اعلالی کبی یَرُدُّ اصلده یَرْدُدُ اعلالی یَفَرُّنك اعلالی کبی. امر حاضر صرفی: رُدَّ رُدَّا رُدُّوا، رُدِّی رُدَّا اُرْدُدْنَ، بونده‌غی مخاطب مُخَاطَبَیْنِ مُخَاطَبِین صیغه‌لری ماضی نك مجهولنده‌گی غائب غَائِبَیْنِ غائبین صیغه‌لری برله مشترك در.

امتحان

«دَلَالَةٌ» کوندرمك «ضَرٌّ» زیان ایتمك «جَرٌّ» تارتمق «حَجٌّ» حج قیلمق، «ذَمٌّ» سوکمك. بونلردن اون ایکینی اشتقاق قیل وهر قایوسنك معناسنی آیت لا تذمّ احداً (برهونیده) الضرّ ذنب (گناه) لاتضرّ احداً اَحُجُّ السنة (بو یلده).

مثال واوینه مثال وَسَّ یَوُسُّ مصدری وَسٌّ (یخشی جزا ویرمك) (*) وَسَّ ماضی یَوُسُّ مضارع واسٌّ اسم فاعل مَوْسُوسٌ اسم مفعول لم یَوُسَّ جحد لا یَوُسُّ نفی وُسَّ امر حاضر لِیَوُسَّ امر غائب لا تَوُسَّ نهی مَوَسٌّ اسم زمان اسم مکان میساسٌ اسم آلة اَوَسٌّ اسم تفضیل

(*) اونگی ضبعنده بوکا مثال وَدَّ یود یازلمش ایدی قرآن کریمده هر اورنده یودّ فتحه ایله کلمشدر لغات کتابلرینك هیچ برنده یود ضمه ایله دکر ایدلممشدر.

اجوفینه‌مثال دَامَ یَدُومُ مصدری دَوْمْ، دَوَامْ، مُدَامْ کیلور «همیشه اولمق»
دَامَ ماضی یَدُومُ مضارع دائِمْ اسم فاعل مَدُومْ اسم مفعول لم یَدُمْ جحد
لایَدُومُ نفی دُمْ امر حاضر لِیَدُمْ امر غائب لاتَدُمْ نهی مَدَامْ اسم زمان
اسم‌مکان مَدْوَمْ اسم آلة اَدْوَمْ اسم‌تفضیل. صرفی بویله: دَامَ دَامَا دَامُوا*
دَامَتْ دَامَتَا دُمْنَ * دُمْتَ دُمْتُمَا دُمْتُمْ * دُمْتِ دُمْتُمَا دُمْتُنَّ * دُمْتُ دُمْنَا*
طوقز صیغه‌ده عین فعل محذوف غائبات آلتی مخاطب ایکی متکلم‌ده.
دُمْنَ اصلده دَوَمْنَ عینی فتحه‌لی اولمش اجوف واوی‌نی عینی ضمه‌لی
اولمش اجوف واوی‌گه نقل‌قیلدق دُوْمْنَ اولدی ضمه واوغه آغر واونك
ضمه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك دُوْمْنَ
اولدی ایکی‌ساکن جمع‌اولدی واو برله میم‌آراسنده واونی حذف‌قیلدق
دُمْنَ اولدی قالغان صیغه‌لرده اعلال هم شولای اولور. دَامَ‌نك مجهولی
دیمَ‌کیلور اوشبو روشچه دَامَ‌نی اصلینه قایتاردق دَوَمَ آخرینك آلدینی
کسره‌لی قیلدق دَوِمَ آنك آلدنده‌غی هر بر حرکتلی حرفنی ضمه‌لی
قیلدق دُوِمَ اولدی کسره واوغه آغر واونك کسره‌سنی آلدینه بیردك
آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك دُوْمَ اولدی واو ساکن آلدی کسره‌لی
واونی یاغه قلب قیلدق دیمَ اولدی صرفی بویله: دیمَ دیمَا دیمُوا *
دیمَتْ دیمَتَا دُمْنَ * دُمْتَ دُمْتُمَا دُمْتُمْ * دُمْتِ دُمْتُمَا دُمْتُنَّ * دُمْتُ دُمْنَا *
صوکغی طوقز صیغه‌ده عین فعل محذوف هم معلومنك اوشبو صیغه‌لری
برله‌مشترکدر اصلده دُوْمَنَ دُوْمَتَ دُوْمَتُمَا دُوْمَتُمْ کسره واوغه آغر واونك
کسره‌سنی تاشلادق دُوْمَنَ دُوْمَتَ اولدی ایکی ساکن جیبلدی واو

برله میم آراسنده واونی حذف قیلدق دُمْنَ دُمْتَ اولدی، یدوم مضارع صرفی: یَدُومُ یَدُومَانِ یَدُومُونَ* تَدُومُ تَدُومَانِ یَدُمْنَ* تَدُومُ تَدُومَانِ تَدُومُونَ * تَدُومِینَ تَدُومَانِ تَدُمْنَ * اَدُومُ نَدُومُ* ایکی صیغه‌ده عین فعل محذوف غائبات مخاطباتده. یَدُومُ اصلده یَدْوُمُ ضمّه واوغه آغر واونك ضمه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك یَدُومُ اولدی. یَدُمْنَ تَدُمْنَ اصلده یَدْوُمْنَ تَدْوُمْنَ ضمه واوغه آغر واونك ضمّه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك یَدُوْمْنَ تَدُوْمْنَ اولدی ایکی ساکن جییلدی واو برله میم آراسنده واونی حذف قیلدق یَدُمْنَ تَدُمْنَ اولدی. مجهولی یُدَامُ کیلور اوشبو روشچه یَدُومُ‌نی اصلینه قایتاردق یَدْوُمُ آخرینك آلدینی فتحه‌لی قیلدق یَدْوَمُ حرف مضارعتنی ضمه‌لی قیلدق یُدْوَمُ اولدی واونك حرکتنی آلدینه بیردك یُدَوْمُ اولدی واونی آلدینك حرکتینك جنسینه الفکه قلب قیلدق یُدَامُ اولدی صرفی: یُدَامُ یُدَامَانِ یُدَامُونَ * تُدَامُ تُدَامَانِ یُدَمْنَ* تُدَامُ تُدَامَانِ تُدَامُونَ * تُدَامِینَ تُدَامَانِ تُدَمْنَ* اُدَامُ نُدَامُ * غائبات مخاطبات صیغه‌لرنده عین فعل محذوف اصلده یُدْوَمْنَ تُدْوَمْنَ واونی الفکه قلب قیلوب ایکی ساکن جییلغانی ایچون الفنی حذف قیلنغان.

دَائِمٌ اسم فاعل اصلده دَاوِمٌ واو زائد الف‌دن صوك توشدی واونی همزه‌گه قلب قیلدق دَائِمٌ اولدی.

مَدُومٌ اسم مفعول اصلده مَدْوُومٌ ضمّه واوغه آغر واونك ضمّه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك مَدُوْوْمٌ اولدی ایکی ساکن جمع اولدی ایکی واو آراسنده بر واونی حذف قیلدق مدوم اولدی. [*]

*) امام اخفش قاشنده اولکی واو امام سیبویه قاشنده ایکنجی واو حذف قیلنه‌در.

جحد صرفی: لم يَدُمْ لم يَدُومَا لم يَدُومُوا * لم تَدُمْ لم تَدُومَا لم يَدُمْنَ * لم تَدُمْ لم تَدُومَا لم تَدُومُوا * لم تَدُومِی لم تَدُومَا لم تَدُمْنَ * لم أَدُمْ لم نَدُمْ * يدی صيغه‌ده عين فعل محذوف معلومده هم مجهولده غائب، غائبه، غائبات، مخاطب، مخاطبات ايكی متكلم‌ده. لم يَدُمْ «لم»دن اوّل يَدُومُ ايدی «لم» كرگاچ آخری ميم‌نی ساكن‌لی قيلدق لم يَدُومْ ايكی ساكن جييلدی واونی حذف قيلدق لم يَدُمْ اولدی نفی مضارع كبی بارچه صرفده هم اعلاله، دَامَ يَدُومُ‌دن امر حاضر (دُمْ) كيلور تَدُومُ مخاطب صيغه‌سی آخرينه قاريمز صحيح ساكن قيلدق تَدُومْ اولدی ايكی ساكن جييلدی واو برله ميم آراسنده واونی حذف قيلدق تَدُمْ اولدی تا حرف مضارعتنی تاشلادق آنك صوكنده‌غی حرف حركتلی امر تمام اولدی دُمْ اولدی صرفی بويله: دُمْ دُومَا دُومُوا * دُومِی دُومَا دُمْنَ * دُمْ اصلده أُدْوُمْ ضمه واوغه آغر واونك ضمه‌سنی آلدينه بيردك أُدُومْ اولدی ايكی ساكن جمع اولدی واونی حذف قيلدق أُدُمْ همزه‌دن حاجتسز اولدق همزه‌نی حذف قيلدق دُمْ اولدی نون تأكيد خفيفه كرگانده دُومَنْ دُومُنْ دُومِنْ ثقيله صرفی دُومَنَّ دُومَانِّ دُومُنَّ * دُومِنَّ دُومَانِّ دُمْنَانِّ * امر غائب، نهی لرنك صرفی جحدنك صرفی كبيدر معلومده هم مجهولده. مَدَامْ اسم زمان اسم مكان صرفی مَدَامْ مَدَامَانِ مَدَائِمُ * مَدَامْ اصلده مَدْوَمْ واونك حركتنی آلدينه بيردك واونی آلدنده‌غی حرفنك حركتی نك جنسينه الفكه قلب قيلدق مَدَام اولدی. مَدَائِمُ اصلده مَدَاوِمُ دائِمْ نك اعلالی كبيدر. مَدْوَمْ اسم آلة صرفی

مدوم مدومان مدائم.

أدوم اسم تفضيل صرفی: أدوم أدومان أدومون* دومی دومیان دومیات.

امتحان
(قول) دیمك (صون) صاقلامق (قیام) اصلده قوام تورمق (ذوق) تاتمق (روم) قصد قیلمق (فوق) اوستون اولمق «سوق» سورمك «مور» قوزغلمق اوشبونلردن اون ایکی نرسه اشتقاق قیل؟ وهر برسنی صرفده قیل؟ قل الحق رمت السفر. فقت العدو (دشمانغه) مار البحر (دیکز) ذقت العسل (بالی) ساق الراعی (کتوجی) الغنم (قوینی).

ناقصینه مثال دعا یدعو مصدری دعوة «آشقه چاقرمق» دعوة «اش که چاقرماق» دعوة «نسب که چاقرماق» دعا ماضی یدعو مضارع داع اسم فاعل مدعو اسم مفعول لم یدع جحد لا یدعو نفی ادع امر حاضر لیدع امر غائب لا تدع نهی مدعی اسم زمان اسم مکان مدعی اسم آلة ادعی اسم تفضیل. دعا اصلده دعو «واو» حرکتلی آلدی فتحه‌لی واونی الفکه قلب قیلدق دعا اولدی.

﴿١٠ قاعده﴾ واودن قلب قیلنغان الفنی الفی صورتنده یازیلور «دعا» دەگی کبی، یادن قلب قیلنغان الفنی یاصورتنده یازیلور «رمی» دەگی کبی.

دعانك صرفی: دعا دعوا دعوا * دعت دعتا دعون * دعوت دعوتما دعوتم* دعوت دعوتما دعوتن * دعوت دعونا * اوچ صیغه‌ده لام فعل محذوف غائبین غائبه غابتین‌ده دعوا اصلده دعووا، دعت دعتا اصلده دعوت دعوتا واو حرکتلی آلدی فتحه‌لی واونی الفکه قیلدق دعاوا دعات دعاتا اولدی ایکی ساکن جمع اولدی الفنی حذف قیلدق دعوا دعت دعتا اولدی. دعانك مجهولی دعی کیلور دعانی اصلینه قایتاردق دعو آخرینك آلدینی کسره‌لی قیلدق دعو آنك آلدنده‌غی هر بر حرکتلی

حرفنی ضمه‌لی قیلدق دُعوَ آلدی ضمه‌سز اولوب واو طرفده توشدی واونی یاغه قلب قیلدق دُعیَ اولدی.

﴿ ١١ قاعده ﴾ آلدی ضمه سز اولوب واو طرفده توشسه هر وقتده «یا» قیلنور صرفی: دُعیَ دُعیا دُعوا * دُعیَتْ دُعیَتا دُعینْ * دُعیتَ دُعیتُما دُعیتُمْ * دُعیتِ دُعیتُما دُعیتُنَّ * دُعیتُ دُعینا * بر صیغه‌ده لام فعل محذوف غائبین‌ده دُعُوا اصلده دُعُووا واو کسره‌دن صوك طرفده توشدی واونی یاغه قلب قیلدق دُعیُوا اولدی صوکره رُمیُوانك اعلالی کبی اعلال اوقلدی. یدعُو مضارع اصلده یَدْعُوُ ضمه واوغه آغر واونك ضمه‌سنی تاشلادق یدْعُوا اولدی صرفی: یَدْعُو یَدْعُوان یَدْعُونَ * تَدْعُو تَدْعُوان یَدْعُونَ * تَدعو تَدْعُوانِ تَدْعُونَ * تَدْعینَ تَدْعُوانِ تَدْعُونَ * اَدْعُو نَدْعُو * اوچ صیغه‌ده لام فعل محذوف غائبین مخاطبین مخاطبه‌ده یَدْعُونَ تَدْعُون اصلده یَدْعُوُون تَدْعُوُونَ ضمه واوغه آغر واونك ضمه‌سنی تاشلادق یَدْعُوونَ تَدْعُوونَ اولدی ایکی ساکن جییلدی ایکی واو آراسنده اوّلگی واونی حذف قیلدق یَدْعُونَ تَدْعُونَ اولدی تَدْعینَ اصلده تَدْعُوینَ کسره واوغه آغر واونك کسره‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك تَدْعُوْنَ اولدی واو ساکن آلدی کسره‌لی واونی یاغه قلب قیلدق تَدْعیْنَ اولدی ایکی ساکن جییلدی ایکی یا آراسنده اوّلگی یانی حذف قیلدق تَدْعینَ اولدی. یَدْعونك مجهولی یُدْعی کیلور یَدْعونی اصلینه قایتاردق، یَدْعُو آخرینك آلدینی فتحه قیلدق یَدْعُو حرف مضارعتنی ضمه‌لی قیلدق یُدْعُو اولدی واو، دورتنچی

حرف اولوب توشدی آلدی ضمه‌سز واونی یاغه قلب قیلدق یُدْعَیُ یاحرکتلی آلدی فتحه‌لی یانی الفکه قلب قیلدق یُدْعَی اولدی صرفی: یُدْعَی یُدْعَیَانِ یُدْعَوْنَ* تُدْعَی تُدْعَیَانِ یُدْعَیْنَ* تُدْعَی تُدْعَیَانِ تُدْعَوْنَ* تُدْعَیْنَ تُدْعَیَانِ تُدْعَیْنَ* اُدْعَی نُدْعَی*

﴿ ١٢ قاعده ﴾ «واو» دورتنچی یاکه بشنچی حرف اولوبده آلدی ضمه‌لی اولماسه هر وقتده واونی یاغه قلب قیلنور یُدْعَی‌ده‌گی کبی. مجهولنده اوچ صیغه‌ده لام فعل محذوف؛ غائبین مخاطبین مخاطبه‌ده. مخاطبه ایله مخاطبات مشترکدر. داعٍ اسم فاعل اصلده دَاعِوٌ واو کسره‌دن صوك چیتده توشدی واونی یاغه قلب قیلدق دَاعِیٌ اولدی ضمّه یاغه آغر، یانك ضمّه‌سنی تاشلادق دَاعِیْ اولدی ایکی ساکن جییلدی یا برله تنوین آراسنده یانی حذف قیلدق داعٍ اولدی صرفی بویله: دَاعٍ دَاعِیَانِ دُاعُونَ* دَاعِیَةٌ دَاعِیَتَانِ دَاعِیَاتٌ* مَدْعُوٌّ اسم مفعول اصلده مَدْعُوْوٌ اوّلگی واونی ایکنچی واوغه ادغام قیلدق مَدْعُوٌّ اولدی صرفی: مَدْعُوٌّ مَدْعُوَّانِ مَدْعُوُّونَ* مَدْعُوَّةٌ مَدْعُوَّتَانِ مَدْعُوَّاتٌ* لم یَدْعُ جحد صرفی: لم یَدْعُ لم یَدْعُوَا لم یَدْعُوا* لم تَدْعُ لم تَدْعُوَا لم یَدْعُونَ* لم تَدْعُ لم تَدْعُوَا لم تَدْعُوا* لم تَدْعِی لم تَدْعُوَا لم تَدْعُونَ* لم اَدْعُ لم نَدْعُ* لم یَدْعُ اصلده یَدْعُو «لم» کرگاچ آخرنده‌گی حرف علة‌نی توشوردی لم یَدْعُ اولدی، مجهول نك صرفی بویله: لم یُدْعَ لم یُدْعَیَا لم یُدْعَوْا* لم تُدْعَ لم تُدْعَیَا لم یُدْعَیْنَ* لم تُدْعَ لم تُدْعَیَا لم تُدْعَوْا* لم تُدْعَی لم تُدْعَیَا لم تُدْعَیْنَ*

لم اُدْعَ لم نُدْعَ* نفی مضارع کبی بارچه اشده. دَعَا یَدْعودن امرحاضر
اُدْعُ کیلور، تَدْعو مخاطب صیغه‌سی آخری ناقص حرف علة «واو»
توشورامز تَدْعُ اولدی تا حرف مضارعتنی تاشلایمز آنك صوکنده‌غی
حرف ساکن عین فعلینه قارایمز ضمّه‌لی اولینه ضمّه‌لی همزه کیتراه
اُدْعُ اولدی صرفی بویله: اُدْعُ ادْعُوا ادْعُوا* اُدْعی اُدْعُوا ادْعُونَ
خفیفه صرفی: اُدْعَوْنْ اُدْعُنْ ادْعُنْ* ثقیله صرفی: ادْعُوَنَّ ادْعُوَانِّ ادْعُنَّ
ادْعُنَّ ادْعُوَانِّ ادْعُونَانِّ* امر غائب، نهی‌نك معلوملری
مجهول‌لری جحدنکی کبی‌در. مَدْعیً اسم زمان اسم مکان صرفی مَدْعی
مَدْعَیَانِ مَدَاعٍ. مَدْعی اصلده مَدْعَوٌ واو دورتنچی حرف اولوب توشدی
آلدی ضمه‌سز واونی یاغه قیلدق مَدْعَیٌ اولدی یا حرکه‌لی آلدی
فتحه‌لی یانی الفکه قلب قیلدق مَدْعَاْنْ اولدی ایکی ساکن جییلدی
الف برله تنوین آراسنده الفنی حذف قیلدق مَدْعی اولدی الف یادن
قلب قیلنغانی ایچون یاصورتنده یازلدی. اسم آلة صرفی مِدْعیً مِدْعَیَانِ
مَدَاعٍ. اعلالی اسم زمان اسم مکان اعلالی کبیدر. اسم تفضیل صرفی: اَدْعی
اَدْعَیَانِ اَدْعَوْنَ* دُعْیی دُعْیَیَانِ دُعْیَیَاتٌ*

بو ایکنچی بابده اجوف یائی، ناقص یائی، لفیف، ملتوی کلمگان.

امتحان
«تلاوة» اوقومق «خُلُوٌ» اصلده خُلُوو بوش اولمق «عُلُوٌ» یوغارلمق
«دُنُوٌ» یاقینلامق «حُلُوٌ» تاملی اولمق بونلردن اشتقاق قیل! علوت
السطح (اوی توبه‌سنه) تعلو الجبل (طاوغه) العسل حُلْوادن منی (مکا).

اوچونچی باب

ثلاثی مجردنك اوچونچی بابی ماضیده هم مضارعده عینی فتحه‌لی؛ فَعَلَ یَفْعَلُ

بابیدر وبو بابنك مصدری اون وزنده کلمشدر .

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
فَعْلٌ	مَنْعٌ	طیمق	فُعْلٌ	سُحْرٌ	سحر قلمق
فُعُولٌ	سُنُوحٌ	ظاهر اولمق	فَعَالٌ	ذَهَابٌ	کتمك
فُعَالَةٌ	مُهَارَةٌ	بر اشده استاد اولمق	فُعَالٌ	سُؤَالٌ	صورامق
فَعَالَةٌ	دَعَابَةٌ	سوزنی یومشاق قیلمق	فُعْلَانٌ	طُغْيَانٌ	حددن اوزمق
فَعَالَةٌ	رَعَايَةٌ	صاقلامق	فُعْلَةٌ	رُؤْيَةٌ	کورمك

بو بابنك مضارعنك عیننده‌کی فتحه کسره‌دن نقل قیلنغاندر زیرا بو بابده‌غی فعل‌لرك هر وقتده عین یا که لام فعل برابرنده حروف الحلقدن بر حرف اولدغندن مضارعده کسره‌دن حرف حلق‌غه چقمق آغردر وشونك ایچون مضارعده کسره‌نی فتحه‌گه نقل قیلمشلردر. حروف الحلق آلتیدر: همزه، هاء. عین، حاء، غین، خاء، بوبابنك صحیحنه‌مثال مَنَعَ یَمْنَعُ مصدری مَنْعٌ کیلور «بیرودن طیمق» مَنَعَ ماضی یَمْنَعُ مضارع مَانِعٌ اسم فاعل مَمْنُوعٌ اسم‌مفعول لم‌یَمْنَعْ جحد لایَمْنَعُ نفی اِمْنَعْ امر حاضر لِیَمْنَعْ امر غائب لاتَمْنَعْ نهی مَمْنَعٌ اسم‌زمان اسم‌مکان مِمْنَعٌ اسم آلة اَمْنَعُ اسم‌تفضیل.

امتحان { «قَطْعٌ» کسمك «فتح» آچمق «بعج» قارن یارمق «وقوع» توشمك «نَفْعٌ» فائده بیرمك بونلردن اشتقاق قیل! هر قایوسینك معناسنی آیت؟ قطعت الخبز (ایکمك) واقطع اللحم (ایت) فتح الباب (قاپو) ودخلت. اذهب الی السوق (بازارغه) وقع المطر (یغمور).

مثالینه‌مثال وَضَعَ یَضَعُ مصدری وَضْعٌ کیلور «قویمق» وَضَعَ ماضی یَضَعُ مضارع وَاضِعٌ اسم فاعل مَوْضُوعٌ اسم‌مفعول لم‌یَضَعْ جحد لایَضَعُ نفی ضَعْ امر حاضر لِیَضَعْ امر غائب لاتَضَعْ نهی مَوْضِعٌ اسم زمان اسم مکان مِیضَاعٌ اسم آلة

اَوْضَع اسم تفضیل. یَضَع اصلده یَوْضَع واو یا برله کسره تقدیری [*] ماض
آراسینه توشدی واونی حذف قیلدق یَضَع اولدی یَضَعُ گه ایارتب بهمص
مضارعنك قالغان صیغه‌لرنده هم واونی حذف قیلدق یثب دهگی کبی. میضاع
اصلده موْضاعٌ اعلالی میثاب اعلالی کبی در. ناقصینه مثال رَعَی یَرْعَی مصدری
رِعایَةٌ «حرمتنی صاقلامق» رَعَی ماضی یَرْعَی مضارع رَاعٍ اسم فاعل مَرْعیٌ
اسم مفعول لم یَرْعَ جحد لایَرْعَی نفی ارْعَ امر حاضر لِیَرْعَ امر غائب
لاتَرْعَ نهی مَرْعی اسم زمان اسم مکان مِرْعی اسم آلة اَرْعَی اسم تفضیل.
رَعَی یَرْعَی اصلده رَعَیَ یَرْعَیُ یاحرکه‌لی آلدی فتحه‌لی یانی الفکه قلب
قیلدق رَعَی یَرْعَی اولدی رعی‌نك صرفی رمی‌نکی کبی. مضارع صرفی
بویله: یَرْعَی یَرْعَیانِ یَرْعَوْنَ * تَرْعَی تَرْعَیانِ یَرْعَیْنَ * تَرْعَی تَرْعَیانِ
تَرْعَوْنَ * تَرْعَیْنَ تَرْعَیانِ تَرْعَیْنَ * اَرْعَی نَرْعَی * غائبین مخاطبین مخاطبه
صیغه‌لرنده لام فعل محذوفدر. امر حاضر صرفی: ارْعَ ارْعَیا ارْعَوْا * ارْعَیْ
ارْعَیا ارْعَیْنَ * نون تأکید خفیفه توتاشقانده ارْعَیَنْ ارْعَوُنْ ارْعَیِنْ ثقیله
توتاشقانده ارْعَیَنَّ ارْعَیانِّ ارْعَوُنَّ * ارْعَیِنَّ ارْعَیانِّ ارْعَیْنانِّ قالغان
مشتق‌لرك اوخشاشی کوب اوقولدی.

اوچنچی بابده مضاعف، اجوف، لفیف، ملتوی کیلمگان.

امتحان | (وهب) باغشلامق (وقوع) توشمك (وزع) طیمق. (نهی) طیمق
(سعی) آشغوب یورمك بونلردن اون ایکی نرسه اشتقاق قیل؟ سعیت
الی الجمعة. وهبت صدیقی (دوستمه) مالا. وضعت الکتاب مکانه. ضع الساعة مکانه

*) اصلده غی کسره

دورتنچی باب

ماضیده عین کسره‌لی مضارعده فتحه‌لی «فَعِلَ یَفْعَلُ» بابیدر. بوبابك مصدری اون وزنده کیلمش.

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
فَعَلاً	تَعَبًا	آرمق	فَعْلٌ	لَعْبٌ	اویناملق
فَعْلٌ	نَضْجٌ	پشمك	فَعَالَةٌ	کَرَاهَةٌ	یمان کورمك
فَعْلٌ	سِمَنٌ	سیمز اولمق	فَعْلَةٌ	قُوَّةٌ	کوچلی اولمق
فَعَلَانٌ	نِسْیَانٌ	اونتمق	فُعُولٌ	صُعُودٌ	یوغارلامق
فَعَالٌ	حَیَاءٌ	اویالمق	فَعْلَةٌ	رَحْمَةٌ	رحمة قیلمق

صحیحنه مثال حَمِدَ یَحْمَدُ مصدری حَمْدٌ کیلور «ماقتامق» حَمِدَ ماضی یَحْمَدُ مضارع حَامِدٌ اسم فاعل مَحْمُودٌ اسم مفعول لم یَحْمَدْ جحد، لا یَحْمَدُ نفی اِحْمَدْ امر حاضر لِیَحْمَدْ امر غائب لا تَحْمَدْ نهی مَحْمَدٌ اسم زمان اسم مکان مَحْمَدٌ اسم آلة اَحْمَدُ اسم تفضیل.

مضاعفینه مثال عَضَّ یَعَضُّ مصدری عَضٌّ «تشلامك» عَضَّ ماضی یَعَضُّ مضارع عَاضٌّ اسم فاعل مَعْضُوضٌ اسم مفعول لم یَعَضَّ جحد لا یَعَضُّ نفی عَضَّ امر حاضر لِیَعَضَّ امر غائب لا تَعَضَّ نهی مَعَضٌّ اسم زمان اسم مکان مَعَضٌّ اسم آلة اَعَضُّ اسم تفضیل. عَضَّ اصله عَضَضَ اوّلکی ضادنك حرکتنی تاشلادق عَضْضَ اوّلکی ضادنی ایکنچی ضادغه ادغام قیلدق عَضَّ اولدی. یَعَضُّ اصله یَعْضَضُ اوّلکی ضادنك حرکتنی آلدینه بیردك یَعَضْضُ اولدی اوّلکی ضادنی ایکنچی ضادغه ادغام قیلدق یَعَضُّ اولدی. بارچه صرفده هم حکمده

فَرَّ يَفِرُّ دەگی کبی در.

بو بابنك مثال واوینه وَضَرَ يَوْضَرُ مصدری وَضْرٌ «مایلنمق» وَضَرَ ماضی يَوْضَرُ مضارع وَضِرٌ صفة مشبهه لم يَوْضَرْ جحد لايَوْضَرُ نفی ايضر امر حاضر لِيَوْضَرْ امر غائب لاتَوْضَرْ نهی مَوْضِرٌ اسم زمان اسم مکان میضار اسم آلة أَوْضَر اسم تفضیل. عین یا که لام فعل برابرنده حرف حلقدن برسی بولسه بو بابنکده مثالندن مضارعنده واو حذف قیلنور وَسِعَ يَسَعُ کبی مصدری سعة کیلور «شادلنمق» «صغمق» «صغدرمق» وَسِعَ ماضی يَسَعُ مضارع وَاسِعٌ اسم فاعل مَوْسُوعٌ اسم مفعول لم يَسَعْ جحد لايَسَعُ نفی سَعْ امر حاضر لِيَسَعْ امر غائب لاتَسَعْ نهی مَوْسِعٌ اسم زمان اسم مکان میساعٌ اسم آلة أَوْسَع اسم تفضیل. مثال یائینه يَئِسَ يَيْئَسُ مصدری يَأْسٌ يَأْسَةٌ «امید کیسمك» يَئِسَ ماضی يَيْئَسُ مضارع يَائِسٌ اسم فاعل مَيْئُوسٌ اسم مفعول لم يَيْئَسْ جحد لايَيْئَسُ نفی ايْئَسْ امر حاضر لِيَيْئَسْ امر غائب لاتيئس نهی میئس اسم زمان اسم مکان مِيئَاسٌ اسم آلة أَيْئَس اسم تفضیل.

«عَلِمَ» بلمك «ظَفِرَ» یکمك «عَجِفَ» آرق اولمق «عَطِبَ» هلاك اولمق «شَمِّ» ایسنامك «مَسَّ» یابشمق «شَغِفَ» صاران اولمق. (وَجِلَ) قورقمق (وَسِخَ) کرلنمك (يَبِسَ) قوری اولمق (يَتِمَ) آتاسز قالماق بونلردن اون ایکی نرسه اشتقاق قیل؟ اعلم درسك (سبقکنی) شممت الورد (گلنی) لاتشغ. ظفرت العدو. وسع الثوب (کیم) عض الکلب. ثوب وضیر. اسماعیل وجل. اسحاق یتیم. مکان واسع. لعب شاکر ولم یعلم درسه.

ج

اجوف واوینه مثال خَافَ يَخَافُ مصدری خَوْفٌ خِيفَةٌ مَخَافَةٌ «قورقمق»
خَافَ ماضی يَخَافُ مضارع خَائِفٌ اسم فاعل مَخُوفٌ اسم مفعول لم يَخَفْ جحد
لا يَخَافُ نفی خَفْ امر حاضر لِيَخَفْ امر غائب لا تَخَفْ نهی مَخَافٌ اسم زمان
اسم مکان مَخْوَفٌ اسم آلة أَخْوَفُ اسم تفضیل . خَافَ اصلده خَوِفَ واو حرکتلی
آلدی فتحه‌لی واونی الفکه قلب قیلدق خَافَ اولدی صرفی باع‌نك صرفی
کبی‌در . غائبات صیغه‌سی خِفْنَ اصلده خَوِفْنَ کسره واوغه آغر واونك
کسره‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك
خَوْفْنَ اولدی واو ساکن آلدی کسره‌لی واونی یاغه قلب قیلدق خِيْفْنَ
اولدی ایکی ساکن جیلدی یا برله فاآراسنده یانی حذف قیلدق خِفْنَ
اولدی . قالغان صیغه‌لرنی اوشبوغه قیاس قیل .

خافنك مجهولی خِيفَ کیلور . اصلده خُوِفَ کسره‌واوغه آغر ، واونك
کسره‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك خُوْفَ
اولدی واو ساکن آلدی کسره‌لی واونی یاغه قلب قیلدق خِيفَ اولدی
صرفی بیع‌نکی کبی‌در . يَخَافُ اصلده يَخْوَفُ واونك حرکتنی آلدنده‌غی
حرفکه بیردك يَخْوَفُ اولدی واو اصلده حرکتلی آلدی حاضر فتحه‌لی واونی
الفکه قلب قیلدق يَخَافُ اولدی صرفی بویله: يَخَافُ يَخَافَانِ يَخَافُونَ *
تَخَافُ تَخَافَانِ يَخَفْنَ * تَخَافُ تَخَافَانِ تَخَافُونَ * تَخَافِينَ تَخَافَانِ تَخَفْنَ *
أَخَافُ نَخَافُ * غائبات مخاطبات عین فعل محذوف . يَخَافُ نك مجهولی يُخَافُ
کیلور صرفده ، اعلال وحذفده معلومی کبیدر . خَائِفٌ اسم فاعل اصلده
خَاوِفٌ صرفی هم اعلالی «دائم» نکی کبیدر . مَخُوفٌ اسم مفعول اصلده

مَخْوُوفٌ بارچه حکمده مدوم کبی در. لم یَخَفْ جحد «لم» کرودن اوّل یَخَا
ایدی «لم» کرگاچ مضارع نك آخری فانی ساکن قیلدی لم یَخَافْ اولد
ایکی ساکن جمع اولدی الف ایله فا آراسنده الفنی حذف قیلدق لم یَخَ
اولدی. بش مفرده ایکی جمع مؤنث ده عین فعل محذوفدر. مجهولی لم یُخَ
کیلور معلوم کبی بارچه حکمده. نفی مضارع کبی در «خَفْ» امر حاضر صرفی
خَفْ خَافَا خَافُوا * خَافِی خَافَا خَفْنَ * مخاطب مخاطباتده عین فعل محذوفدر
امر غائب، نهی نك صرفی هم اعلالی جحدنکی کبیدر قالغان مشتقات نك
اعلالری مضارع نکی کبیدر. اجوف یائینه مثال هَابَ یَهَابُ مصدری
هَیْبَةٌ مَهَابَةٌ کیلور «قورقمق» «زور اولمق» هَابَ ماضی. یَهَابُ مضارع
هَائِبٌ اسم فاعل مَهِیبٌ اسم مفعول لم یَهَبْ جحد لا یَهَابُ نفی هَبْ امر حاضر
لِیَهَبْ امر غائب لَا تَهَبْ نهی مَهَابٌ اسم زمان اسم مکان مَهِیبٌ اسم آلة اَهْیَبُ
اسم تفضیل. هاب اصلده هَیِبَ یاحرکتلی آلدی فتحه لی یانی الفکه قلب
قیلدق هَابَ اولدی. یَهَابُ اصلده یَهْیَبُ یانك حرکتنی آلدنده غی حرفکه
بیردك یا اصلده حرکتلی آلدی حاضر فتحه لی یانی الفکه قلب قیلدق یَهَابُ
اولدی بارچه سینك اعلالنی اوشبونلره قیاس قیل. مَهِیبٌ نك اعلالی مَبِیعٌ نکی
کبیدر. ناقصینه مثال خَشِیَ یَخْشَی مصدری خَشْیَةٌ کیلور «قورقمق»
خَشِیَ ماضی یَخْشَی مضارع خاش اسم فاعل مَخْشِیٌّ اسم مفعول
لَمْ یَخْشَ جحد لا یَخْشَی نفی اِخْشَ امر حاضر لِیَخْشَ امر غائب
لَا تَخْشَ نهی مَخْشًی اسم زمان اسم مکان مَخْشًی اسم آلة اَخْشَی اسم تفضیل.
(خشی) نك صرفی «رُمِیَ» نك صرفی کبی (یخشی) نك صرفی «یُرمی»

نك صرفى كبى «اخشَ»نك صرفى «ارعَ»نك صرفى كبيدر.

ناقص واوينه مثال رَضِىَ يَرْضَى مصدرى رضوان «رضا اولمق» رَضِىَ يَرْضَى راضٍ مَرضىٌّ لم يَرضَ لا يرضَى ارضَ ليرضَ لاترضَ مَرضىً مرضًى اَرضَى. رضى يرضى اصلده رَضَوَ يرضَوُ دُعىَ يُدْعَى نك اعلالى كبى اعلال قيلنديلر. ماضيده بريرده لام فعل محذوف واولده غائبين ده در. اعلالى رُمُوانك اعلالى كبيدر. مضارع نك صرفى واعلالى يُدْعَى نك صرفى واعلالى كبى در. قالغانلرنك اعلالى هم رَمَى يرمى ده اوتدى.

لفيفينه مثال قَوِىَ يَقْوَى مصدرى قُوَّةٌ كيلور «كوچلى اولمق» اصلده قُوْوَةٌ واونى واوغه ادغام قيلنغاندر. قَوِىَ ماضى يَقْوَى مضارع قَوِىٌّ صفة مشبهة مَقْوِىٌّ اسم مفعول لم يَقْوَ جحد لا يَقْوَى نفى اقْوَ امر حاضر ليَقْوَ امر غائب لاتَقْوَ نهى مَقْوًى اسم زمان اسم مكان مَقْوًى اسم آلة اَقْوَى اسم تفضيل قَوِىَ اصلده قَوَوَ اعلالى دُعِىَ نك اعلالى كبيدر. يَقْوَى اصلده يَقْوَوُ اعلالى يُدْعَى نك اعلالى كبيدر. قَوِىٌّ اصلده قَوِيْوٌ اوّلگسى ساكن اولوب واو، يابر كلمه ده جييلدى واونى ياغه قلب قيلدق قَوِيٌّ اولدى ادغام نك شرطى تابلدى اوّلگى يانى ايكنچى ياغه ادغام قيلدق قَوِىٌّ اولدى، صرفى: قَوِىٌّ قَوِيَّانِ قَوِيُّونَ* قَوِيَّةٌ قَوِيَّتَانِ قَوِيَّاتٌ. مَقْوِىٌّ اصلده مَقْوُوْوٌ واوطرفده توشدى آلدى ضمه سز واونى ياغه قلب قيلدق مَقْوُوِىٌّ اولدى واونى ياغه قلب قيلدق مَقْوُيِىٌّ اولگى يانى ايكنچى ياغه ادغام قيلدق ياسلامت قالسون ايچون يانك آلدينه كسره بيردك مَقْوِىٌّ اولدى قالغان مشتق لرنك اعلالى مضارع نكى كبى در. اوشانداق لفيفنه مثال حَيِىَ

يَحْيَى مصدری حَيْوَةٌ مَحْيًا كيلور «ترك اولمق» حَيَاءٌ ده كيلور «اويالمق»
حَيِيَ ماضی يَحْيَى مضارع حَيٌّ صفة مشبهة لم يَحْيَ جحد لا يَحْيَى نفی اِحْيَ
امر حاضر لِيَحْيَ امر غائب لا تَحْيَ نهی مَحْيًا اسم زمان اسم مكان مَحْيَاةٌ
اسم آلة اَحْيَى اسم تفضيل. حَيِيَ اصلده حَيِوَ اعلالی دُعِيَ نكی كبی يَحْيَى
اصلده يَحْيَوُ اعلالی يُدْعَى نكی كبيدر. حَيٌّ اصلده حَيْوٌ اوّلكسی ساكن
اولوب واو، يا بر كلمه ده جمع اولدی واونی ياغه قلب قيلدق حَيٌّ
اولدی يانی ياغه ادغام قيلدق حَيٌّ اولدی. ملتوينه مثال وَجِيَ يَوْجَى
مصدری وَجْيٌ كيلور «آطنك آياغی قابارمق».
وَجِيَ ماضی يَوْجَى مضارع وَجٌ صفة مشبهه لم يَوْجَ جحد لا يَوْجَى نفی اِيجَ امر
حاضر لِيَوْجَ امر غائب لا تَوْجَ نهی مَوْجًى اسم زمان اسم مكان مِيجَاةٌ اسم آلة
اَوْجَى اسم تفضيل. وَجِيَ نك صرفی هم اعلالی رُمِيَ نك صرفی هم اعلالی كبی.
يَوْجَى اصلده يَوْجَيُ اعلالی يَرْعَى نك اعلالی كبيدر وَجٌ اصلده وَجِيٌ
رام نكی كبی اِيجَ اصلده اِوْجَ واو ساكن آلدی كسره لی واونی ياغه
قلب قيلدق اِيجَ اولدی مِيجَاةٌ اصلده مِوْجَاةٌ يا همزه گه واو ياغه
قلب قيلنمشدر.

امتحان

(نَوْمٌ) يوقلامق «كَوْدٌ» ياقن اولمق (نِيلٌ) ايرشمك (خَبْلٌ) فكرايتمك
(لقاء) اوچرامق (غَشْيٌ) اورتمك (صَدًى) صوسامق (شقاوة) بدبخت
اولمق بونلردن اون ايكی نرسه اشتقاق قيل؟ نام اخی (قرداشم)
ولم انهم. نات مرادی. لَقِيتُ صديقی قلت له (آ گا) لا تَذْهَبْ رضيت
عنك (سندن) لِيَرْضَ عنك ابواك (آتا آناك) اِخْشَ الله ولا تخش الناس (كشيلردن)

بشنچی باب

ماضیده هم مضارعده عینی کسره‌لی فَعِلَ یَفْعَلُ بابیدر مصدری بش وزنده کلمشدر.

اوزان	امثال	معانی	اوزان	امثال	معانی
عِلَةٌ	ثِقَةٌ	تایانمق	فَعْلٌ	وِرْعٌ	یامان اشلردن پاك اولمق
فَعَلَةٌ	وَرَعَةٌ	یامانلقدن پاك اولمق			
فَعَالَةٌ	وَلَايَةٌ، وِلَايَةٌ	یاردم قیلمق	فَعْلٌ	وَلْيٌ	یاقین اولمق أیا اولمق

صحیحنه مثال نَعِمَ یَنْعَمُ مصدری نِعْمَةٌ، نُعُومَةٌ کیلور «نعمه‌لی اولمق» نَعِمَ ماضی یَنْعَمُ مضارع نَعِیمٌ صفة مشبهه لم یَنْعَمْ جحد لا یَنْعَمُ نفی اُنْعَمْ امر حاضر لِیَنْعَمْ امر غائب لا تَنْعَمْ نهی مَنْعَمٌ اسم زمان اسم مکان مِنْعَمٌ اسم آلة اَنْعَمُ اسم تفضیل. مثالینه مثال وَرِثَ یَرِثُ مصدری وِرَاثَةٌ، اِرْثٌ، رِثَةٌ کیلور «میراث آلمق» وَرِثَ ماضی یَرِثُ مضارع وَارِثٌ اسم فاعل مَوْرُوثٌ اسم مفعول لم یَرِثْ جحد لا یَرِثُ نفی رِثْ امر حاضر لِیَرِثْ امر غائب لا تَرِثْ نهی مَوْرِثٌ اسم زمان اسم مکان میراثٌ اسم آلة اَوْرَثُ اسم تفضیل. ماضیده اعلال یوق قالغانلرینك اعلالی وثب یثب‌ده اوتدی.

ملتوینه مثال وَلِیَ یلی مصدری وَلْیٌ «بری صوکنده برنی قیلمق» هم «یاقین اولمق» ولایة «أیه اولمق» «یاردم قیلمق» «حکم قیلمق» وَلِیَ ماضی یَلِی مضارع وَلِیٌّ صفة مشبهة وال اسم فاعل مَوْلِیٌّ اسم مفعول لم یَلِ جحد لا یَلِی نفی ل امر حاضر لِیَلِ امر غائب لا تَلِ نهی مَوْلًی اسم زمان اسم مکان مِیلَاءُ اسم آلة اَوْلَی اسم تفضیل. وَلِیَ‌نك صرفی خَشِیَ‌نکی کبی

قالغانلرنك صرفی هم اعلالی وَحْی یَحِی‌ده اوتدی وَلِیَ اصلده وَلُوْیَ، اعلالی مَرْمِیْ‌نك اعلالی کبی‌در.

امتحان { ورثَ مالاً کثیرا. رِثْ علماً کثیرا. قَلَّما (آز وقتده) ینفعُ مال موروث. وَلِیتُ الامر (اشنی). لِ الامرَ ولاتخفْ. الخائفُ خائبٌ.

آلتنچی باب

ماضیده هم مضارعده عین ضمه‌لی فَعُلَ یَفْعُلُ بابیدر مصدری سکز وزنده کلمشدر.

فَعَالَةٌ	کَفَاءَةٌ	برابر اولمق	فُعْلَةٌ	جُرْأَةٌ	بهادرلق قلمق
فُعُولَةٌ	رُطُوبَةٌ	صولی اولمق	فَعْلٌ	صغَرٌ	کچکنه اولمق
فَعَلٌ	شَرَفٌ	صیلی اولمق	فَعْلٌ	حلْمٌ	یواش اولمق
فَعْلٌ	ضَعْفٌ	ضعیف اولمق	فُعْلٌ	قُرْبٌ	یاقین اولمق

اوزغان بش بابده متعدی هم لازم کیلـگان وبو بابده لازم دن باشقه کیلمگان. بو بابنك صحیحنه مثال شَرُفَ یَشْرُفُ مصدری شَرَفٌ شَرَافَةٌ «صیلی اولمق» شَرُفَ ماضی یَشْرُفُ مضارع شَرِیفٌ صفة مشبهه لم یَشْرُفْ جحد لایَشْرُفُ نفی اُشْرُفْ امر حاضر لِیَشْرُفْ امر غائب لاتَشْرُفْ نهی مَشْرَفٌ اسم زمان اسم مکان مِشْرَفٌ اسم آلة اَشْرَفُ اسم تفضیل. مضاعفینه مثال حَبَّ یَحُبُّ مصدری حُبًّا «دوست اولمق». حَبَّ ماضی یَحُبُّ مضارع حَبِیبٌ صفة مشبهه لم یَحُبَّ جحد لایَحُبُّ نفی حُبَّ امر حاضر لِیَحُبَّ امر غائب لاتَحُبَّ نهی مَحَبٌّ اسم زمان اسم مکان مِحْبَابٌ اسم آلة اَحَبُّ اسم تفضیل. حَبَّ اصلده حَبُبَ اوّلـگی بابنك حرکتنی طاشلاب اوّلـگی بانی ایکنچی باغه ادغام قیلنمشدر. قالغان مشتقلرنك بارچه حکمی رَدَّ یَرُدُّ ده اوقلدی.

مثال واوینه مثال وَقَحَ يَوْقَحُ مصدری وَقَاحَةٌ وُقُوحَةٌ وقحه‌در «طرناق قاتی اولمق» وَقُحَ ماضی يَوْقُحُ مضارع وَقَاحٌ صفة مشبهه لم يَوْقَحْ جحد لايَوْقَحُ نفی أُوْقَحْ امرحاضر ليَوْقَحْ امرغائب لاتَوْقَحْ نهی مَوْقَحٌ اسم‌زمان اسم مکان ميقَاحٌ اسم آلة أَوْقَحُ اسم تفضيل. ميقَاحٌ اصلده موقَاحٌ.

مثال یائینه يَسَرَ يَيْسَرُ مصدری يُسْرٌ «آنصات اولمق» يَسُرَ ماضی يَيْسُرُ مضارع يَسِيرٌ صفة مشبهه لم يَيْسُرْ جحد لا يَيْسُرُ نفی أُوْسُرُ امر حاضر ليَيْسُرْ امرغائب لاتَيْسُرْ نهی مَيْسَرٌ اسم زمان اسم‌مکان ميسَارٌ اسم آلة أَيْسَرُ اسم تفضيل. أُوْسُرْ اصلده أُيْسُرْ يُوسَرنك اعلالی کبیدر.

اجوفینه مثال طَالَ يَطُولُ اصلده طَوُلَ يَطْوُلُ اعلالی اوقلدی مصدری طَوْلٌ «اوزون اولمق»، طَالَ ماضی يَطُولُ مضارع طَوِيلٌ صفة مشبهه لم يَطُلْ جحد لايَطُولُ نفی طُلْ امر حاضر ليَطُلْ امر غائب لاتَطُلْ نهی مَطَالٌ اسم‌زمان اسم‌مکان مِطْوَلٌ اسم آلة أَطْوَلُ اسم‌تفضيل. ماضی صرفی: طال طالا طالوا * طالت طالتا طُلْنَ * طُلْتَ طُلْتُمَا طُلْتُمْ * طُلْتِ طُلْتُمَا طُلْتُنَّ * طُلْتُ طُلْنَا * طُلْنَ اصلده طَوُلْنَ ضمه واوغه آغر واونك ضمه‌سنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك طُوْلْنَ ایکی ساکن جییلدی واو برله لام آراسنده واونی حذف قیلدق طُلْنَ اولدی. قالغانلرین اوشبوکا قیاس قیل وبارچه مشتق‌لرك اعلالی دام یدوم‌ده اوتدی. ناقصینه مثال رَخُوَ يَرْخُو مصدری رُخْوَةٌ «یومشاق اولمق» رَخُوَ ماضی يَرْخُو مضارع رَخْوٌ صفة‌مشبهه لم‌يَرْخُ جحد لايَرْخُو نفی أُرْخُ امرحاضر ليَرْخُ امرغائب لاتَرْخُ نهی مَرْخًى اسم‌زمان اسم‌مکان مِرْخًى

اسم آلة أَرْخَى اسم تفضيل. يَرْخُو اصلده يَرْخُو ضمه واوغه آغر واونك ضمه‌سنى تاشلادق يَرْخُو اولدى. بارچه‌سينك صرفى هم اعلالى دعا يدعونكى كبيدر.

امتحان
«كَثْرَة» كوبايمك. «حُسْن» كوركام اولمق «قبوحة» چيركن اولمق - يمسز اولمق. «بُخْل» ساران اولمق. اوشبونلردن اشتقاق قيلوب هر قايوسينك معنالرينى آيت؟ «اللَّيْل» (كيج) طَويل والنهار (كوندز) قصير.

ايكنچى قسم ثلاثى مزيد

مزيدلرگه حرفنى زياده قيلمق ايكى تورلى اولور حرف اصلى‌نك برسنى تكرار قيلمق ايله اولور فَرَّحَ‌ده‌گى كبى اصلده فَرِحَ‌در. بونده‌غى‌را تكرار قيلنمشدر. ياكه طشدن حرف آرتدرمق ايله اولور اكرم‌ده‌گى كبى اصلده كَرُمَ‌در. بونده طشدن همزه آرتدرلمشدر زياده قيلنه تورغان حرف‌لر «سألتمونيها» لفظنده‌غى اون حرفدر. ثلاثى مزيد اوچ صنف‌ده‌در: اولگى صنف بر حرف زياده قيلنغان فعل‌لر اوچ بابده‌در: «أَفْعَلَ يُفْعِلُ» «فَعَّلَ يفعّلُ» «فاعَلَ يُفاعِلُ» بابلريدر. ايكنچى صنف ايكى حرف زياده قيلنغان فعل‌لر بش بابده. «افْتَعَلَ يَفْتَعِلُ» «انْفَعَلَ يَنْفَعِلُ» «افْعَلَّ يَفْعَلُّ» «تَفَعَّلَ يَتَفَعَّلُ» «تَفاعَلَ يتفاعَلُ» بابلريدر. اوچنچى صنف اوچ حرف زياده قيلنغان فعل‌لر دورت بابده. «افعالَّ يفعالُّ» «اسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ» «افْعَوْعَلَ يفعوعِلُ» «افْعَوَّلَ يفعوِلُ» بابلريدر. مجموعى اون ايكى بابدر.

برنچى صنف

برنچى باب أَفْعَلَ يُفْعِلُ بابيدر مصدرى ايكى وزنده كيلمشدر. اِفْعالٌ

وزننده اِكْرَامٌ كبى فَعَالَةٌ وزننده كَرَامَةٌ كبى «حرمت قيلمق» وبو بابغه «افعال بابى» دينلور. ثلاثى مجرددن باشقه بابلر هر قايوسى مصدر لرينك وزنلريله تسميه ايدلەدر. يُفْعِلُ اصلنه يُأَفْعِلُ واحدمتكلم صيغەسى أُفْعِلُ كيلوب ايكى همزه بريرده جييلمقنى عربلر مكروه كورگانلكدن يُأْفِعُلُ نك همزەسنى حذف قيلمشلر مضارعغه ايارتوب ماضيدن باشقه مشتق لرنك كلسندن اوشبو همزەنى حذف قيلغانلر. بو بابده زياده اولغان همزه (همزه قطعيه) در.

همزه ايكى قسمدر. برى كلامنك اورتاسنده كلگانده اوقلمى تورغان همزەدركه بوڭا «همزۀ وصليه» ديرلر، ايكنچيسى كلامك اورتاسنده كلگانده آيرم آچق اوقله تورغان همزدركه بوڭا «همزۀ قطعيه» ديرلر اَلرَّجُلُ امْتَحَنَنِى ثُمَّ اَكْرَمَنِى ديگاندەگى همزەلر كبى.

﴿ فائده ﴾ همزۀ قطعيه دورتدر: برسى بارچه بابدن مضارعنك واحد متكلم صيغەلرنده اولن همزەدر. ايكنچىسى افعال بابنده اولن همزەدر. بو بابنك بارچه صرفندەغى همزەلر قطعى اولور كلامنك اورتاسنده كيلگانده توشماسلر. اوچنچىسى جمع لرده اولان همزەدر. دورتنچى همزه استفهامدر.

بو بابده همزەنى زياده قيلمق كوب وقتده لازم فعلنى متعدى قيلمق اوچون اولور اَذْهَبْتُ زَيْدًا «يباردم من زيدنى» فَذَهَبَ «بس كيتدى اول» وَاَجْلَسْتُهُ «اوتورتدم من آنى» فَجَلَسَ «بس اوتوردى اول» كبى. وبر ايكى صيغەده بونك عكسنچه متعدى فعلنى لازم قيلمق ايچوندە كلگان: كَبَّ «يوزتوبان قيلدى» فَاَكَبَّ «يوزتوبان اولدى». عَرَضَ «ظاهر قيلدى» فَاَعْرَضَ «ظاهر اولدى»، قَشَعَ «تاراتدى» فَاَقْشَعَ

«بس تارالدی» کبی. ودخی وقتغه کرمکنی آکلاتمق ایچون اولور
اَصْبَحَ «صباح (طاك) وقتنه کردی». اَمْسَی «مسأ (کیچ) وقتنه کردی»
کبی. اصل فعلنك وقتینه یتمکنی افاده ایچون اولور، اَحْصَدَ الزَّرْعُ؛
«ایکن حصاد (اورمق) وقتینه یتدی»، اَجْزَمَ النَّخْلُ، «خرما جزم (کسمك)
وقتینه یتدی». فعلنك کوبلکنی افاده ایچون اولور اَثْمَرَ السَّفَرْجَلُ،
«آیوا کوب بیردی»، ودخی شینی برصفة اوزره تابمقنی افاده ایچون
اولور اگر اصل فعل لازم اولسه اول صفة، حقیقة ده فاعل اولور. اَبْخَلْتُ زَیْدًا
کبی «زیدنی بخیل (صاران) تابدم»، اصل فعل متعدی اولسه اول صفة حقیقة ده
مفعول اولور، اَحْمَدْتُ زَیْدًا کبی، «زیدنی محمود (ماقتالنمش) تابدم»
اصل فعلنی ازاله ایچون اولور، اَعْجَمْتُ الکتاب کبی، کتابنك عجمه[*]
لکنی ازاله قیلدم. معنی ده زیاده‌نی افاده ایچون اولور، اَشْغَلْتُ زیدا
کبی «زیدنی کوب شغل لاندردم» مفعولنی اصل فعل گه عرضنی افاده ایچون
اولور، اَبَاعَ الْمَاشِیَةَ [**] کبی. «ماشیه‌نی بیع (صاتمغه) عرض قیلدی».
بو بابنك صحیحنه مثال اَکْرَمَ یُکْرِمُ مصدری، اِکْرَامٌ کَرَامَةٌ کیلور «حرمتلمك»
اَکْرَمَ ماضی یُکْرِمُ مضارع مُکْرِمٌ اسم فاعل مُکْرَمٌ اسم مفعول لم یُکْرِمْ جحد
لایُکْرِمُ نفی اَکْرِمْ امر حاضر لِیُکْرِمْ امر غائب لاتُکْرِمْ نهی مَکْرَمٌ اسم
زمان اسم مکان هم مصدر میمی.

مضاعفینه مثال اَحَبَّ یُحِبُّ مصدری اِحْبَابٌ کیلور «دوست توتمق»

(*) عجمه - بلمسزلك. ازاله - کیتارمك. «اعجمت» مزید فعل هر مزیدنك اصل فعلی مجردی بوله‌در ایمدی «اعجمت»نك ده مجردی «عجم» در بونك مصدری «عجمة» شونی کیتارمك بولغانده برهمزه آرتدرلوب «اعجم» دیلنه‌در.

(**) ماشیة «آیاقلی حیوان» ترلك

«اختيار قيلمق» اَحَبَّ ماضى يُحِبُّ مضارع مُحِبٌّ اسم فاعل مُحَبٌّ اسم مفعول
لم يُحِبَّ جحد لا يُحِبُّ نفى اَحِبَّ امر حاضر لِيُحِبَّ امر غائب لا تُحِبَّ نهى
مُحَبٌّ مشترك اعلال لرى فرّيفرده اوزدى.

مثال واوينه مثال اَوْجَبَ يُوجِبُ مصدرى ايجاب كيلور اصلده اوْجاب
«واجب قيلمق» اَوْجَبَ يُوجِبُ مُوجِبٌ مُوجَبٌ لم يُوجِبْ لا يُوجِبُ اَوْجِبْ
لِيُوجِبْ لا تُوجِبْ مُوجَبٌ مشترك.

مثال يائينه اَيْسَرَ يُوسِرُ مصدرى اِيسارٌ كيلور «باى اولماق» اَيْسَرَ
يُوسِرُ مُوسِرٌ مُوسَرٌ لم يُوسِرْ لا يُوسِرُ اَيْسِرْ لِيُوسِرْ لا تُوسِرْ مُوسَرٌ مشترك.
ماضى ايله امر حاضردن باشقه‌دغى «واو»لر كلسى يادن قلب قيلنغان
«واو» لردر اصلده يِيْسَرَ يِيْسِرُ يِيْسِرْ يِيْسَرٌ.

اجوف واوينه مثال اَقامَ يُقِيمُ مصدرى اقامة كيلور «مقيم اولماق» «آياق
اوزره تورغزمق» «قامت ايتمك» معنى لرنده اِقامَةٌ اصلده اقوام واونك
حركتنى آلدنده‌غى حرفكه بيردك واو اصلده حركتلى آلدى حاضر
فتحه‌لى واونى الفكه قلب قيلدق اِقاامٌ اولدى ايكى ساكن جمع اولدى
ايكى الف آراسنده برنى حذف قيلدق اِقامٌ اولدى حذف اولنمش الفدن
تانى عوضغه كيتردك اِقامَةٌ اولدى. اَقامَ يُقِيمُ مُقِيمٌ مُقامٌ لم يُقِمْ لا يُقِيمُ اَقِمْ
لِيُقِمْ لا تُقِمْ مُقامٌ مشترك. ماضى صرفى: اَقامَ اَقامَا اَقامُوا * اَقامَتْ اَقامَتا
اَقَمْنَ * اَقَمْتَ اَقَمْتُما اَقَمْتُمْ * اَقَمْتُ اَقَمْتُما اَقَمْتُنَّ * اَقَمْتُ اَقَمْنا * طوقز
صيغه‌ده عين فعل محذوفدر. اَقامَ اصلده اَقْوَمَ يَخانى نك اعلالى كبيدر

يُقيمُ اصلده يُقْوِمُ كسره واوغه آغر واونك كسره‌سنى آلدينه بيردك
يُقْوِمُ اولدى واوسا كن آلدى كسره‌لى واونى ياغه قلب قيلدق يُقيمُ اولدى
صرفى بويله: يُقيمُ يُقيمانِ يُقيمونَ * تُقيمُ تُقيمانِ يُقمْنَ * تُقيمُ تُقيمانِ تُقيمونَ
تُقيمينَ تُقيمانِ تُقمْنَ * اُقيمُ نُقيمُ * ايكى جمع مؤنث ده عين فعل محذوفدر، ...
اصلده مُقْوِمٌ مضارعنك اعلالى كبى مُقامٌ اصلده مُقْوَمٌ، ماضينك اعلالى كبيدر
اجوف يائينه مثال اَرابَ يُريبُ مصدرى ارابةٌ كيلور «كشينى شك
صالمق» اَرابَ يُريبُ مُريبٌ مُرابٌ لم يُرِبْ لا يُريبُ اَرِبْ لِيُرِبْ لا تُر...
مُرابٌ مشترك بارچه صرفى هم اعلالى اقام يُقيمُ نكى كبيدر.

ناقصينه مثال اَهْدى يُهْدى مصدرى اِهْداءٌ كيلور «بولك بيرمك
«مكه‌گه قربانلق يبارمك» اهْداءٌ اصلده اِهْداىٌ ياسى همزه‌گه قلب قيلنغ...
اَهْدى يُهْدى مُهْدٍ مُهْدى لم يُهْدِ لا يُهْدى اَهْدِ لِيُهْدِ لا تُهْدِ مُهْدى مشترك
اَهْدى اصلده اَهْدَىَ، يُهْدَى يُهْدَىُ، مُهْدَ مـهْدَىٌ اعلاللرى رَمى يَرْمى
رامنك اعلاللرى كبى. مُهْدَىً اصلده مُهْدَىٌ اعلالى مَرْمىً نك اعلالى كبيدر
لفيفنه مثال اَرْوى يَرْوى مصدرى اِرْواءٌ «صوغه قاندرمق» اَرْوى يَرْوى
مُرْوٍ مُرْوى لم يَرْوِ لا يَرْوِ اَرْوِ لِيَرْوِ لا تَرْوِ مُرْوى مشترك، بارچه حكمل...
اَهْدَى يُهْدى كبى، اوشانداق لفيف يائينه مثال اَحْيَى يُحْيى مصدرى
احْياءٌ «ترگزمك» اَحْيَى يُحْيى مُحْيٍ مُحْيًى لم يُحْيِ لا يُحْيى اَحْيِ لِيُحْيِ لا تُحْ...
مُحْيى مشترك اعلاللرى اَهْدى يُهْدى كبى.

ملتوينه مثال اَوْصى يُوصى مصدرى ايصاءٌ كيلور «بيورمق» «وصى قيلمق»

«وصیت ایتمك»، اَوْصَى يُوصِى مُوصٍ مُوصًى لم يُوص لا يُوصى اَوْصِ لِيُوصِ لا تُوصِ مُوصًى. ایصاءٌ اصلده اَوْصَاىٌ میجاءٌ کبی . اوشانداق ملتوینه مثال اَيْدَى يُودى مصدری ایداءٌ کیلور «یاردم قیلمق» اَيْدَى يُودى مُودمُودى لم يُود لا يُودى اَيْد لِيُود لا تُود مُودى. يُودى اصلده يُيْدى یاساکن آلدی ضمه‌لی یانی واوغه قلب قیلدق يُودىُ ضمه یاغه آغر یانك ضمه‌سنی حذف قیلدق یودی اولدی اَيْدى‌نك مجهولی اُودىَ کیلور اوشبوروشچه ایدی‌نی اصلینه قایتاردق اَيْدَىَ آخرینك آلدینی کسره‌لی قیلدق ایدیَ آنك آلدنده‌غی هربر حرکتلی حرفنی ضمه‌لی قیلدق اُيْدَىَ اولدی یاساکن آلدی ضمه‌لی یانی واوغه قلب قیلدق اُودىَ اولدی صرفی بویله :

اُودىَ اُودیا اُودُوا * اُودیَتْ اُودیَتا اودینَ * اُودیتَ اودیتُما اُودیتمْ * اُودیْتِ اُودیتُما اُودیتُنَّ * اُودیتُ اودینا *

امتحان { «احسان» یخشیلق قیلمق «اضلال» اداشدرمق «ایقاد» اوت یاقق «امالة» مال بیرمك «اعراء» یالانغاچلمق «ایخاء» قرداشلق ایتمك اَحْسِنْ تُحْسَنْ. لا تُضِلَّ احدًا. اَقِمْتُ الْمِصْرَ. (شهرده) اَوْقِدِ النارَ

﴿ایکنچی باب﴾ عینی تشدیدلی فَعَّلَ يُفَعِّل بابیدر بوکا «تفعیل بابی» دینلور. مصدری بش وزنده کیلمش تَفْعِيلٌ وزنده تَفْرِيحٌ کبی «شادلندرمق» تَفْعِلَةٌ وزنده تَسْوِيَةٌ کبی «برابر قیلمق»، تَفعال وزننده تکرار کبی بو وزنده عین لامی بر جنسدن اولغان فعللر کیلور، فعّالٌ وزننده کذّابٌ کبی «یالغانغه نسبة قیلمق»، مُفَعَّلَةٌ وزننده مُمَزَّقَةٌ کبی «یرتمق» وبوباب فعلنك کوبلکنی بلدرمك اوچون اولور، طَوَّفَ زَيْدٌ، کبی «زید

كوب طواف قيلدى » فاعلنى كوبايتمك ايچون اولور مَوَّتَ الابل كبى
«كوب توه‌لر اولدى» مفعولنى كوبايتمك ايچون اولور، غَلَّقْتُ الابوابَ
كبى «كوب قاپولرنى باغلادم» مفعولنى اصل فعلگه نسبة ايچون اولور
فَسَّقْتُ زَيْدًا كبى « زيدنى فسقغه نسبة ايلادم » فعل لازمنى متعدى
قيلمق ايچون اولور فَرَّحْتُ زَيْدًا كبى، « زيدنى شادلاندردم ». سلب
ايچون جَلَّدْتُ البعيرَ كبى، « توه‌نك تيرسنى تونادم » فاعل مشتق منه
صاحبى اولمق ايچون اولور، وَرَّقَتِ الشَّجَرَةُ كبى « آغاچ يافراقلندى »
فاعلنك مشتق منه‌گه اوخشامقى ايچون اولور، قَوَّسَ الرَّجُلُ، كبى «ايرى
قوس (جايه) كبى اولدى ».

صحيحنه مثال صَرَّحَ يُصَرِّحُ مصدرى تَصْرِيحٌ كيلور «اشكاره ايتمك» صَرَّحَ
يُصَرِّحُ مُصَرِّحٌ مُصَرَّحٌ لم يُصَرِّحْ لا يُصَرِّحُ صَرِّحْ ليُصَرِّحْ لا تُصَرِّحْ مُصَرِّحٌ مشترك.

مضاعفينه مثال جَدَّدَ يُجَدِّدُ مصدرى تَجْدِيدٌ كيلور « ياكارتمق » ، جَدَّدَ
يُجَدِّدُ مُجَدِّدٌ مُجَدَّدٌ لم يُجَدِّدْ لا يُجَدِّدُ جَدِّدْ ليُجَدِّدْ لا تُجَدِّدْ مُجَدِّدٌ مشترك.

مثال واوينه وَحَّدَ يُوَحِّدُ مصدرى تَوْحِيدٌ كيلور « برله‌مك » وَحَّدَ يُوَحِّدُ
مُوَحِّدٌ مُوَحَّدٌ لم يُوَحِّدْ لا يُوَحِّدُ وَحِّدْ ليُوَحِّدْ لا تُوَحِّدْ مُوَحِّدٌ مشترك. مثال يائينه
يَسَّرَ يُيَسِّرُ مصدرى تَيْسِيرٌ كيلور «آنسات قيلمق» يَسَّرَ يُيَسِّرُ مُيَسِّرٌ
مُيَسَّرٌ لم يُيَسِّرْ لا يُيَسِّرُ يَسِّرْ ليُيَسِّرْ لا تُيَسِّرْ مُيَسِّرٌ مشترك.

اجوف واوينه « صَوَّبَ يُصَوِّبُ » مصدرى تَصْوِيبٌ « راستلمق » صَوَّبَ
يُصَوِّبُ مُصَوِّبٌ مُصَوَّبٌ لم يُصَوِّبْ لا يُصَوِّبُ صَوِّبْ ليُصَوِّبْ لا تُصَوِّبْ مُصَوِّبٌ
مشترك. اجوف يائينه طَيَّبَ يُطَيِّبُ مصدرى تَطْيِيبٌ «خوش بوى قيلمق» طَيَّبَ

يُطَيِّبُ مُطَيِّبٌ مُطَيَّبٌ لم يُطَيِّبْ لا يُطَيِّبُ طَيِّبْ لِيُطَيِّبْ لا تُطَيِّبْ مُطَيِّبٌ مشترك.

ناقصينه مثال رَبّٰى يُرَبّٰى مصدرى تربية كيلور «آسرامق» رَبّٰى يُرَبّٰى مُرَبٍّ مُرَبّٰى لم يُرَبِّ لا يُرَبّٰى رَبِّ لِيُرَبِّ لا تُرَبِّ مُرَبّٰى مشترك.

لفيفنه مثال سوّٰى يُسوّٰى مصدرى تَسْوِيَةٌ كيلور «برابر قيلمق» سوّٰى يُسوّٰى مُسوٍّ مُسوّٰى لم يُسوِّ لا يُسوّٰى سوِّ لِيُسوِّ لا تُسوِّ مُسوّٰى مشترك. اوشانداق لفيفنه حيّٰى يُحيّٰى مصدرى تَحِيَّةٌ كيلور «سلام بيرمك» حيّٰى يُحيّٰى مُحيٍّ مُحيّٰى لم يُحيِّ لا يُحيّٰى حيِّ لِيُحيِّ لا تُحيِّ مُحيّٰى مشترك.

ملنوينه مثال: وفّٰى يُوفّٰى، مصدرى تَوْفِيَةٌ كيلور «تمام قيلمق» وفّٰى يُوفّٰى مُوفٍّ مُوفّٰى لم يُوفِّ لا يُوفّٰى وفِّ لِيُوفِّ لا تُوفِّ مُوفّٰى مشترك. (*)

امتحان

«تكسير» واتمق «تحديد» چكلمك «توكيل» وكيل قيلمق «تشييع» اوزاتمق «تزكية» پاكلمك «تقوية» كوچ بيرمك «توصية» اوگوتلمك بونلردن اون ايكى نرسه اشتقاق قيل؟ كَسَرتُ الاناء (ساوتنى) رجع الضيف (قوناق) وشيعته. ربيت اليتيم. يسرت صرف العرب.

﴿ اوچونچى باب ﴾ فادن صوك الف ايله فَاعَلَ يُفَاعِلُ بابيدر بوكا «مفاعله بابى» دينلور. مصدرى اوچ وزنده كلمش مُفَاعَلَةٌ، فِعَالٌ، فِيعَالٌ وزنلرده بوباب كوب وقتده ايكى يا كوب نرسه آراسنده اورتاقلغى افاده ايچون اولور، واول ايكى نرسه نك هر قايوسى ايكنچيسى قيلغاننى قيلغان

(*) بو بابده زائد اولغان حرف تكرار قيلنغان ايكى عين نك برسيدر. بعض لر قاشنده اولكى عين بونلرنك دليلى اولكى عين ساكن لى آنى زائد ديمك آرتق ديلر. بعضيلر قاشنده ايكنچى عين در بونلرنك دليلى تكرار ايكنچى ايله بولدى بونى زائد ديمك آتغراق ديلر. وبوندن صوك كلاچكده گى هر بر تكرار حرفلى فعللرده خلاف اوشبونده غيچه در بعضيلرى اولكى حرف زائد ديلر وبعضيلرى صوكغى حرف زائد ديلر.

بولور ضَارَبَ زَيْدٌ عَمْرًا کبی «زید عمرگه صوغشدی» دخی فَعَّلَ معناسنه کیلور تکثیر ایچون ضَاعَفَ اللهُ اجره کبی «ضَعَّفَ» معنی سنده «الله تعالی اجرنی قات قات قیلغای ایدی» فَعَلَ معنی سنده کیلور قاتلهم الله کبی قَتَلَهُمْ معنی سنده «الله تعالی اوترگای ایدی آنلری»

صحیحنه مثال سَافَرَ يُسَافِرُ مصدری مُسَافَرَةٌ سِفَارٌ کیلور «سفر قیلمق» سَافَرَ يُسَافِرُ مُسَافِرٌ مُسَافَرٌ لم يُسَافِرْ لا يُسَافِرُ سَافِرْ لِيُسَافِرْ لا تُسَافِرْ مُسَافَرٌ مشترك. سَافَرَنك مجهولی سُوفِرَ کیلور اوشبور وشچه سَافَرَ آخرینك آلدینی کسره‌لی قیلدق سَافِرَ آنك آلدنده‌غی هر بر حرکتلی حرفنی ضمه‌لی قیلدق سَافُرَ الفی ساکن آلدی ضمه‌لی الفنی واوغه قلب قیلدق سُوفِرَ اولدی.

﴿١٣ قاعده﴾ الفی ساکن اولوب آلدی ضمه‌لی اوسه الفنی واوغه قلب قیلنور.

مضاعفینه حَابَّ يُحَابُّ مصدری مُحَابَّةٌ کیلور «دوست توتمق» حَابَّ يُحَابُّ مُحَابٌّ اسم فاعل هم اسم مفعول لم يُحَابَّ لا يُحَابُّ حَابَّ لِيُحَابَّ لا تُحَابَّ مُحَابٌّ مشترك. مُحَابَّةٌ اصلده مُحَابَبَةٌ اوّلـگی بانك حرکتنی تاشلاب ایکنچی باغه ادغام قیلنغان مُحَابَّةٌ اولغان بارچه مشتقلرده اعلال اوشبو روشچه‌در، حَابَّ‌نك مجهولی حُوبَّ کیلور اوشبو روشچه حَابَّ‌نی اصلینه قایتاردق حَابَبَ آخرینك آلدینی کسره‌لی قیلدق حَابِبَ آنك آلدنده‌غی هر بر حرکتلی حرفنی ضمه‌لی قیلدق حُوبِبَ اولدی، اولـگی بانك حرکتنی تاشلادق حُوبْبَ اولـگی بانی ایکنچی باغه ادغام قیلدق حُوبَّ اولدی. مضارع‌نك معلومی ایله مجهولی ادغاملی صیغه‌لرنك بارچه‌سنده مشترك کیلور، ایکی صیغه‌ده [*] ادغام درست دگل قاغانلرنده ادغام

(*) عثمانی مخاطباتده

لازمدر. مُحابٌ اسم فاعل اولسه اصلده مُحابَبٌ اسم مفعول اولسه مُحابَبٌ در.

مثال واوینه واظَبَ يُواظِبُ مصدری مُواظَبَةٌ «بر اشکه دائم چیلق قیلمق»
واظَبَ يُواظِبُ مُواظِبٌ مُواظَبٌ لم يُواظِبْ لا يُواظِبُ واظِبْ ليُواظِبْ
لا تُواظِبْ مُواظَبٌ مشترك. مثال یائینه یاسَرَ يُياسِرُ مصدری مُياسَرَةٌ
«بر نرسه‌نی صول یاقغه آلمق» یاسَرَ يُياسِرُ مُياسِرٌ مُياسَرٌ لم يُياسِرْ
لا يُياسِرُ ياسِرْ ليُياسِرْ لا تُياسِرْ مُياسَرٌ مشترك.

اجوف واوینه جاوَبَ يُجاوِبُ مصدری مُجاوَبَةٌ «جواب ویرشمك» جاوَبَ
يُجاوِبُ مُجاوِبٌ مُجاوَبٌ لم يُجاوِبْ لا يُجاوِبُ جاوِبْ ليُجاوِبْ لا تُجاوِبْ
مُجاوَبٌ مشترك. اجوف یائینه طايَبَ يُطايِبُ مصدری مُطايَبَةٌ «خوش
طبیعتلی اولمق» طايَبَ يُطايِبُ مُطايِبٌ مُطايَبٌ لم يُطايِبْ لا يُطايِبُ
طايِبْ ليُطايِبْ لا تُطايِبْ مُطايَبٌ مشترك.

ناقصینه مثال حابَى يُحابِى مصدری مُحاباةٌ اصلده مُحابَوَةٌ «باغشلامق»
حابَى يُحابِى مُحابٍ مُحابًا لم يُحابِ لا يُحابِى حابِ ليُحابِ لا تُحابِ مُحابًا مشترك.

لفیفنه مثال داوَى يُداوِى مصدری مُداواةٌ کیلور «درمانلامق» «دار وقیلمق»
داوَى يُداوِى مُداوٍ مُداوًى لم يُداوِ لا يُداوِى داوِ ليُداوِ لا تُداوِ مُداوًى.

ملتوینه مثال والَى يُوالِى مصدری مُوالاةٌ کیلور «بری صوکنده برنی قیلمق»
والَى يُوالِى مُوالٍ مُوالًى لم يُوالِ لا يُوالِى والِ ليُوالِ لا تُوالِ مُوالًى مشترك.

امتحان | «محاربةٌ» صوغش قیلمق «مواجهة» یوزلشمك «مناوبة» کیزولشمك
«معاینة» کوز برله کورمك بونلردن اشتقاق قیل؟ جالستُ بکرا مواجهة

﴿ ثلاثی مزیدنك ایکنچی صنفی دورتنچی بابی ﴾

همزهٔ وصلیه هم فادن صوك تا ایله اِفْتَعَلَ یَفْتَعِلُ بابیدر مصدری اِفْتِعال وزننده کیلور، بوکا « افتعال بابی » دینلور. یَفْتَعِلُ تقدیرده یَافْتَعِلُ بونده‌غی همزه « همزهٔ وصلیه » در آلنده‌غی حرف مضارعة دانك حرکتلی اولغانی ایچون درجه‌ده توشرلمش وهیچ بر وقت اول همزه او قلمادغندن یازودن هم حذف قیلنوب فانی حرف مضارعة که توتاش یازلمشدر. بوبابك مطاوعة ایچون کیلور مطاوعة معنی سی اطاعة قیلمق واثری قبول قیلمق، جمعتُهُ فَاجْتَمَعَ کبی « جیدم بن اول نرسه‌نی بس جییلدی اول » اصل فعل‌نك مصدرنی قیلمق ایچون اولور، اِخْتَبَزْتُ الدَّقیقَ کبی « اوننی خبز قیلدم » مبالغه ایچون کیلور. اِکْتَسَبَ کبی، « بیك کوب کسب قیلدی » بعض وقت فَعَلَ معنی سنده کیلور اِجْتَذَبَ کبی، « جَذَبَ » معنی سنده تفاعل معنی سنده کیلور، اِخْتَصَمَ کبی. « تَخاصَمَ » معنی سنده.

صحیحنه مثال: اِحْتَسَبَ یَحْتَسِبُ مصدری اِحْتِسابٌ « حساب ایتمك » اِحْتَسَبَ یَحْتَسِبُ مُحْتَسِبٌ مُحْتَسَبٌ لم یَحْتَسِبْ لا یَحْتَسِبُ اِحْتَسِبْ لِیَحْتَسِبْ لا تَحْتَسِبْ مُحْتَسِبٌ مشترکدر.

مضاعفینه مثال اِحْتَجَّ یَحْتَجُّ مصدری اِحْتِجاجٌ « حجة کتورمك » اِحْتَجَّ یَحْتَجُّ مُحْتَجٌّ اسم فاعل هم اسم مفعول لم یَحْتَجَّ لا یَحْتَجُّ اِحْتَجَّ لِیَحْتَجَّ لا تَحْتَجَّ مُحْتَجٌّ مشترکدر.

مثال واوینه اِتَّضَحَ یَتَّضِحُ مصدری اِتِّضاحٌ اصلده اِوْتِضاحٌ « واو » افتعال‌نك فاسی برابرینه توشدی واونی تاغه قلب قیلدق اتضاح اولدی ادغام شرطی تابولدی اوّلگی تانی ایکنچی تاغه ادغام قیلدق اتّضاح اولدی. بارچه مشتق‌لرده حکم شول روشچه‌در.

﴿١٤ قاعده﴾ افتعال‌نك فاسی برابرینه «واو» «یا» «ثا» حرفلرندن بری توشسه تاغه قلب قیلمق کرکدر. اِتَّضَعَ، اِتَّسَرَ، اِتَّقَرَ کبی اصلده اوْتَضَعَ، ایْتَسَرَ، اِثْتَقَرَ، وبو قاعده ایله واو، یانك تاغه قلب قیلنمقده واو، یانك باشقه بر حرفدن قلب قیلنمامش اولمقی شرطدر. وبوشرط تابلمادغی ایچون اِیْتَکَلَ اِتَّکَلَ اولمغان چونکه اصلده ائتکل‌در [*]

﴿١٥ قاعده﴾ افتعال‌نك فاسی برابرنده «د» «ذ» «ز» حرفلرندن بری توشسه افتعالنك تاسی‌شول حرفك جنسینه قلب‌قیلنوب برنجسی ایکنچیگه ادغام قیلنور «اِدَّمَعَ» «اِذَّکَرَ» «اِزَّجَرَ» کبی اصللری «اِدْتَمَعَ» «اِذْتَکَرَ» «اِزْتَجَرَ» در. یاکه تاسنی تاغه قلب‌قیلوب ادغامسز ایتمکده درستدر «اِذْدَکَرَ» «اِزْدَجَرَ» «اِزْدَادَ» کبی.

﴿١٦ قاعده﴾ افتعالنك فاسی برابرنده «ص» «ض» «ط» «ظ» حرفلرندن برسی‌توشسه تانی طاغه قلب قیلنور «اِصْطَلَحَ» «اِضْطَرَبَ» «اِطَّرَدَ» «اِظْطَلَمَ» کبی اصللری اِصْتَلَحَ، اِضْتَرَبَ، اِطْتَرَدَ، اِظْتَلَمَ‌در.

﴿١٧ قاعده﴾ افتعالنك عینی برابرینه «ت» «د» «ذ» «ز» «س» «ص» «ض» «ط» «ظ» حرفلرندن بری توشسه افتعالنك تاسنی شو حرفلرنك جنسینه قلب‌قیلوب برینی ایکنچی‌گه ادغام‌قیلمق درستدر وبو حکمنك درستلکی مضارعده بالاتفاق ماضیده بعضلرنك اختلافی واردر، یَقْتُلُ، یَبْدُلُ، یَعْذُرُ، یَنْزِعُ، یَبْسِمُ، یَخْصِمُ، یَنْضُلُ، یَلْطِمُ، یَنْظُرُ، کبی

(*) «اِتَّخَذَ» ده یاسی همزه‌دن قلب قیلنوبده تأ گه قلب قیلنغان ایسه‌ده بونی شاذ دیمشلردر. بعضلر ایسه مجردنده هم «تخذ» دیمك بر لغتدر دیورلر. قرآندن بعضیلر قرآن کریمده «لا تَخَذْتَ» نی «لَتَخِذْتَ» اوقومشدر.

اصللری یَقْتَتِلُ، یَبْتَدِلُ، یَعْتَذِرُ، یَنْتَزِعُ، یَبْتَسِمُ، یَخْتَصِمُ، یَنْتَضِلُ، یَلْتَطِمُ، یَنْتَظِرُ در، وبومضارعلرده فاغه کسره ایله، یَقْتَتِلُ، یَبْتَدِلُ؛ دیمکدر درستدر قرآن کریمده هم «یَخْتَصِمُونَ» کیلمشدر. ماضیده تانی قلب قیلوب ادغام قیلغان کشیلر فاغه کسره ایله قتَّلَ، بدَّلَ، خصَّمَ، عذَّرَ، دیورلر. قتَّلَ اصلده اِقْتَتَلَ، افتعالنك عینی برابرینه «تا» توشدی اوّلگی تانك حرکتنی آلدینه بیردك، اِقْتَتَلَ اولدی. ادغام شرطی تابلدی اولگی تانی ایکنچی تاغه ادغام قیلدق اِقْتَلَ اولدی همزه‌دن حاجه‌سز اولدق همزه‌نی حذف قیلدق قتَّلَ اولدی، تَفْعِیلْ بابینك ماضیسیله بلمسز اولدی بلمسزلکدن صاقلنمق ایچون فتحه‌نی کسره‌گه آوشدردق قتَّلَ اولدی. بدَّلَ اصلده ابْتَدَلَ، افتعالنك عینی برابرینه دال توشدی تاسنی دالغه قلب قیلدق اِبْدَدَلَ اولدی اولگی دالنك حرکتنی آلدنده‌غی حرفکه بیردك اِبَدْدَلَ ادغامنك شرطی تابلدی اوّلگی دالنی ایکنچی دالغه ادغام قیلدق اِبَدَّلَ همزه‌دن حاجه‌سز اولدق همزه‌نی حذف قیلدق بدَّلَ تفعیل بابنك ماضی سیله بلمسز اولدی بلمسزلکدن صاقلنمق ایچون فتحه‌سنی کسره‌گه آوشدردق بدَّلَ اولدی قالغان صیغه‌لرنك بارچه‌سنده شول روشچه اعلال اوقولور.

مثال یائینه مثال اتَّسَرَ یَتَّسِرُ مصدری اتِّسَارٌ «اوتوش اوینی اوینامق» اتَّسَرَ یَتَّسِرُ مُتَّسِرٌ مُتَّسَرٌ لَم یَتَّسِرْ لا یَتَّسِرُ اِتَّسِرْ لِیَتَّسِرْ لاتَتَّسِرْ مُتَّسَرٌ مشترك اِتِّسَارٌ اصلده ایتسار «یا» افتعالنك فاسی برابرینه توشدی یانی تاغه قلب قیلدق اِتْتِسَارٌ ادغامنك شرطی تابلدی اوّلگی تانی

ایکنچی تاغه ادغام قیلدق اتسار اولدی. بارچه سیده شول روشچه در.

اجوف واوینه مثال اقْتَاتَ يَقْتَاتُ مصدری اقْتِيَاتٌ «آزق جیمق» اقْتَاتَ يَقْتَاتُ مُقْتَاتٌ اسم فاعل هم اسم مفعول لم يَقْتَتْ لا يَقْتَاتُ اقْتَتْ لِيَقْتَتْ لا تَقْتَتْ مُقْتَاتٌ مشترك. اقْتِيَاتٌ اصلده اقْتِوَاتٌ «واو» دورتنچی اولوب توشدی آلدی ضمه سز واونی یاغه قلب قیلدق اقتیات اولدی اقْتَاتَ يَقْتَاتُ اصلده اقْتَوَتَ يَقْتَوِتُ در واو حرکتلی آلدی قتحه لی واونی الفکه قلب قیلنغان، قالغان مشتق لرده شول حکمده اقْتَاتَ نك مجهولی اُقْتِيتَ کیلور اقْتَاتَ نی اصلینه قایتاردق اقْتَوَتَ آخرینك آلدینی کسره لی قیلدق اقْتَوِتَ آنك آلدنده غی هر بر حرکتلی حرفنی ضمه لی قیلدق اُقْتُوِتَ اولدی کسره واوغه آغر واونك کسره سنی آلدنده غی حرفکه بیردك آنك حرکتنی تاشلاغاندن صوك اُقْتُوتَ اولدی واو ساکن آلدی کسره لی واونی یاغه قلب قیلدق اُقْتِيتَ اولدی.

اجوف یائینه مثال اكْتَالَ يَكْتَالُ مصدری اكْتِيَالٌ (اولچامك) اكْتَالَ يَكْتَالُ مُكْتَالٌ لم يَكْتَلْ لا يَكْتَالُ اكْتَلْ لِيَكْتَلْ لا تَكْتَلْ مُكْتَالٌ مشترك.

ناقصینه مثال اخْتَفَى يَخْتَفِى مصدری اخْتِفَاءٌ اصلده اخْتِفَايٌ (یاشرنمك) اخْتَفَى يَخْتَفِى مُخْتَفًى مُخْتَفٍى لم يَخْتَفِ لا يَخْتَفِى اخْتَفِ لِيَخْتَفِ لا تَخْتَفِ مُخْتَفًى. اعلال لری هم صرفلری رمی یرمی نك اعلال لری هم صرفلری کبی در. آنجق اسم مفعول صرفی بویله در: مُخْتَفًى مُخْتَفَيَانِ مُخْتَفَوْنَ. مُخْتَفَاةٌ مُخْتَفَيَتَانِ مُخْتَفَيَاتٌ

لفیفنه احْتَوَى يَحْتَوِى مصدری احْتِوَاءٌ (جییلمق). احْتَوَى يَحْتَوِى

مُحْتَوٍ مُحْتَوًى لم يَحْتَوِ لايَحْتَوِى احْتَوِ لِيَحْتَوِ لاتَحْتَوِ مُحْتَوًى بارچه هكم‌ده اخْتَفَى يَخْتَفِى ده‌گى كبى در.

ملتوينه اتَّقَى يَتَّقِى مصدرى اتِّقَاءٌ اصلده اوْتِقَاىٌ (صاقلانمق) اتَّقَى يَتَّقِى مُتَّقٍ مُتَّقًى لم يَتَّقِ لايَتَّقِى اتَّقِ لِيَتَّقِ لاتَتَّقِ مُتَّقًى، اتَّقَى اصلده اوتَقَى «واو» افتعالنك فاسى برابرينه توشدى واونى تاغه قلب قيلدق اتْتَقَى تانى تاغه ادغام اتَّقَى ياحركتلى آلدى فتحه‌لى يانى الفكه قلب قيلدق اتَّقَى اولدى. يتقى اصلده يَوْتَقِى واونى تاغه قلب قيلوب تانى تاغه ادغام قيلدق يَتَّقِى يانك ضمه‌سنى حذف قيلدق يَتَّقِى اولدى قالغانلرده شولايدر.

امتحان { اضْطُرِرْتُمْ لم نَضْطَرَّ نه صيغه‌لرى «احتلام» توشلانمك «اتكاءٌ» سويانمك «احتياط» صاقلانمق «اهتداءٌ» حق يولنه كونمك بونلردن اشتقاق قيل همهر قايوسنى صرف قيلوب معنالرينى سويله «هدى الله تعالى فاهتدينا».

بشنچى باب

همزهٔ وصليه هم نون زياده‌سيله انْفَعَلَ يَنْفَعِلُ بابيدر. مصدرى انْفِعَالٌ بونكا (انفعال بابى) دينلور وبوباب دائما فَعَلَ‌گه مطاوعة ايچون كيلور، قَطَعْتُ الْحَشِيشَ فانقطع كبى «كيسدم من اولننى بس كيسلدى اول» وبعض وقت شاذ(*) اولوب اَفْعَلَ‌گه مطاوعة ايچونده كيلور، اَزْعَجْتُ الْبَابَ فَانْزَعَجَ كبى «قوپاردم من قاپونى بس قوپارلدى اول» وبوباب اعضاء جارحة [**] ايله حاصل اولغان فعللرگه مخصوصدر شونك ايچون عَدَمْتُهُ فَانْعَدَمَ ديمك خطا ديمشلر. صحيحنه مثال انْسَحَبَ يَنْسَحِبُ مصدرى انْسِحَابٌ «تارتلمق» انْسَحَبَ يَنْسَحِبُ مُنْسَحِبٌ مُنْسَحَبٌ لم يَنْسَحِبْ لايَنْسَحِبُ انْسَحِبْ لِيَنْسَحِبْ لاتَنْسَحِبْ

[*] «شاذ اولمق قاعده‌گه خلاف اولمقدر. [**] اعضاء جارحه جراحة قيلوچى عضولردر

مُنسحَبْ مشترك .

مضاعفینه مثال اِنْقَضَّ يَنْقَضُّ ، مصدری انقضاض « پرا کنده اولمق » « تارالمق » ، اِنْقَضَّ يَنْقَضُّ مُنْقَضٌّ لم يَنْقَضْ لا يَنْقَضُّ اِنْقَضَّ لِيَنْقَضَّ لا تَنْقَضَّ مُنْقَضٌّ مشترك .

اجوف واوینه اِنْقَادَ يَنْقَادُ مصدری انْقِيَادٌ اصلده اِنْقِوَادٌ (اطاعة قیلمق) اِنْقَادَ يَنْقَادُ مُنْقَادٌ لم يَنْقَدْ لا يَنْقَادُ اِنْقَدْ لِيَنْقَدْ لا تَنْقَدْ مُنْقَادٌ بارچه حکمده اِقْتَاتَ يَقْتَاتُ کبی در ، اجوف یائینه مثال اِنْقَاسَ يَنْقَاسُ مصدری انْقِيَاسٌ (برنرسه اوز اوخشاشینه قیاس قیلنمق) اِنْقَاسَ يَنْقَاسُ مُنْقَاسٌ لم يَنْقَسْ لا يَنْقَاسُ اِنْقَسْ لِيَنْقَسْ لا تَنْقَسْ مُنْقَاسٌ مشترك .

ناقصینه مثال اِنْجَلَى يَنْجَلِى اِنجلاءٌ (آچلمق) اِنْجَلَى يَنْجَلِى مُنْجَلٍ مُنْجَلًى لم يَنْجَلِ لا يَنْجَلِى اِنْجَلِ لِيَنْجَلِ لا تَنْجَلِ مُنْجَلًى مشترك. اِنْجَلَى يَنْجَلِى اصلده اِنْجَلَوَ يَنْجَلِوُ (واو) طرفده توشدی آلدی ضمه‌سز واونی یاغه قلب قیلدق اِنْجَلَى يَنْجَلِى اولدی ماضیده یانی الفکه قلب قیلدق اِنْجَلَى اولدی. مضارعده یانك ضمه‌سنی حذف قیلدق يَنْجَلِى اولدی.

لفیفنه اِنْزَوَى يَنْزَوِى مصدری انْزِوَاءٌ « تیری بورلوب جیبولماق » اِنْزَوَى يَنْزَوِى مُنْزَوٍ مُنْزَوًى لم يَنْزَوِ لا يَنْزَوِى اِنْزَوِ لِيَنْزَوِ لا تَنْزَوِ مُنْزَوًى . وبوبابده ملتوی کلمکان .

﴿ آلتنچی باب ﴾ همزهٔ وصلیه ایله عیندن صوك برلامنی زیاده قیلوب اِفْعَلَّ يَفْعَلُّ بابیدر مصدری اِفْعِلَالٌ کیلور. وبوکا (افعلال بابی) دینلور.

وبوباب مبالغه ایچون کیلور، وهروقت الوان وعیوبکه[*] مختص اولور، ودائما لازم اولور. اِفْعَلَّ یَفْعَلُّ تقدیرده اِفْعَلَلَ یَفْعَلُلُ اوّلـگی لاملرنك حرکتلرنی تاشلانوب ایکنچی لامگه ادغام قیلنمش.

صحیحنه اِحْمَرَّ یَحْمَرُّ مصدری اِحْمِرَارٌ (قزل اولمق). اِحْمَرَّ یَحْمَرُّ مُحْمَرٌّ لم یَحْمَرَّ لا یَحْمَرُّ اِحْمَرَّ لِیَحْمَرَّ لا تَحْمَرَّ مُحْمَرٌّ مشترك. هرقایوسنده اوّلـگی رانك حرکتنی تاشلانوب ایکنچی راغ ادغام قیلنغان. صرفی اوزغان ادغاملی فعل لرنك صرفی کبی در.

اجوفینه اِسْوَدَّ یَسْوَدُّ مصدری اِسْوِدَادٌ (قارا اولمق)، اِسْوَدَّ یَسْوَدُّ مَسْوَدٌّ لم یَسْوَدَّ لا یَسْوَدُّ اِسْوَدَّ لِیَسْوَدَّ لا تَسْوَدَّ، مَسْوَدٌّ مشترك. اجوف یائینه اِبْیَضَّ یَبْیَضُّ مصدری اِبْیِضَاضٌ (آق اولمق) اِبْیَضَّ یَبْیَضُّ مُبْیَضٌّ لم یَبْیَضَّ لا یَبْیَضُّ اِبْیَضَّ لِیَبْیَضَّ لا تَبْیَضَّ مُبْیَضٌّ مشترك.

ناقصینه اِرْعَوَی یَرْعَوِی مصدری اِرْعِوَاءٌ اصلده اِرْعِوَاوٌ (اوزینی کیرو توتمق) (یامان اشلردن صاقلانمق) (یالانغاچ اولمق). اِرْعَوَی یَرْعَوِی مُرْعَوٍ مُرْعَوًی لم یَرْعَوِ لا یَرْعَوِی ارْعَوِ لِیَرْعَوِ لا تَرْعَوِ مُرْعَوًی اصللری ایکی واوایله ارْعَوَوَ یَرْعَوْوِ در صوکغی واوطرفده واقع اولغان آلدی ضمه‌سز واونی یاغه قلب قیلنغان ارعوی یرعوی اولغان یاماضیده الفکه قلب قیلنوب ارعوی مضارعده یانك ضمه‌سنی حذف قلنوب یرعوی اولغان. وبوبابده ایکی واونك برسنی آخرگه ادغام قیلوب اِرْعَوَّیَرْعَوِّ دیمگانلر چونکه قلب قیلوب اِرْعَوَی یَرْعَوِی دیمك ادغام ایله ایتمکدن یکلدر.

[*] الوان ـ توس لر، عیوب ـ کمچیلك لر. توس لرنی یاکه کمچیلك لرنی ایته جکده اوشبو باب دن کیترلوب سویلنله در.

﴿یدنجی باب﴾ تاعین زیاده‌سیله تَفَعَّلَ یَتَفَعَّلُ بابیدر مصدری تَفَعُّل در بوکا «تَفَعُّل بابی» دینلور. بوباب فَعَّلَ‌گه مطاوعة ایچون کیلور، عَلَّمَتُه فَتَعَلَّمَ کبی «اوگراتدم آنی بس اوگراندی اول» تکلف [*] ایچون کیلور، تَشَجَّعَ کبی «کوچلانوب باطرلاندی» فاعل مفعول‌نی اصل فعل قیلغانلقی ایچون کیلور، تَوَسَّدَتُ التراب کبی «ترفراقنی یاصدق قیلدم (۲)» اصل فعلدن برطرفده اولمق ایچون اولور، تَهَجَّدَ زید کبی (۳) «زید هجوددن برطرفده اولدی» اصل فعل‌ذك برام برام حصولی ایچون کیلور. تَفَهَّمَ کبی [٤] «برام برام فهملندی» ودخی طلب ایچون کیلور تَکَبَّرَ کبی «اولوغ اولمقنی طلب قیلدی».

﴿۱۸ قاعده﴾ تفعُّل تفاعُل تفعْلُل بابلرنده معلوم اولان مضارعلرینك ایکی «تا» برله کیلگان صیغه‌لرنده بر «تا»نی حذف قیلمق درستدر. قرآن کریمده هم برتا ایله کیلگاندر «فَأَنْتَ لَهُ تَصَدّٰی، نَارًا تَلَظّٰی، تَنَزَّلُ الملائکة» کبی اصلده تَتَصَدّٰی، تَتَلَظّٰی، تَتَنَزَّلُ، در وبرتا ایله قالغان صوك امر حاضر آلنسه شول تانی حذف قیلنوب امری فَعَّلَ وزننده کیلور.

صحیحنه مثال تَفَصَّحَ یَتَفَصَّحُ مصدری تَفَصُّح «تیکشرمك» تَفَصَّحَ یَتَفَصَّحُ مُتَفَصِّحٌ مُتَفَصَّحٌ لم یَتَفَصَّحْ لا یَتَفَصَّحُ تَفَصَّحْ لِیَتَفَصَّحْ لا تَتَفَصَّحْ مُتَفَصَّحٌ مشترکدر.

مضاعفینه مثال تَجَدَّدَ یَتَجَدَّدُ مصدری تَجَدُّد «یاکغی اولمق» تَجَدَّدَ یَتَجَدَّدُ مُتَجَدِّدٌ مُتَجَدَّدٌ لم یَتَجَدَّدْ لا یَتَجَدَّدُ تَجَدَّدْ لِیَتَجَدَّدْ لا تَتَجَدَّدْ مُتَجَدَّدٌ

(*) تکلف کوچانمك (۲) بونده اصل فعل یاصدق معناسنده اولان «وسادة» در توسدت یاصدق قیلدم معناسنده‌در (۳) بونده اصل فعل اویقو معناسنده اولان «هجود»در (٤) بونده اصل فعل آ کلامق معناسنده اولان «فهم»در.

مثال واوینه تَوَرَّدَ یَتَوَرَّدُ مصدری تَوَرُّدٌ «صوغه کیلمك» «گل توسلی اولمق» «وآز آز کیلمك» مثال یائینه تَیَسَّرَ یَتَیَسَّرُ مصدری تَیَسُّرٌ «آنسات اولمق» و «حاضر اولمق».

اجوفینه مثال تَصَوَّرَ یَتَصَوَّرُ مصدری تَصَوُّرٌ (بر نرسه نك صورتنی ذهن‌گه آلمق).

اجوف یائینه مثال تَحَیَّرَ یَتَحَیَّرُ مصدری تَحَیُّرٌ (حیران اولمق) ناقصینه مثال تَقَضّٰی یَتَقَضّٰی مصدری تَقَضٍّ «تمام فنا اولمق» تَقَضّٰی یَتَقَضّٰی مُتَقَضٍّ متقضّی لم یتقضّ لا یتقضّٰی تقضّ لیتقضّ لا تتقضّ متقضّی مشترکدر. تَقَضٍّ اصلده تَقَضُّیٌ ضمه یاغه آغریانك ضمه سنی تاشلادق تقضی اولدی یاسلامت قالسون اوچون یانك آلدینه کسره بیردك تَقَضِّی اولدی. لفیف واوینه مثال تَرَوّٰی یَتَرَوّٰی مصدری تَرَوٍّ «صوغه تویمق» لفیف یائینه مثال تَزَبّٰی یَتَزَبّٰی مصدری تَزَبٍّ «توزانمك» ملتوینه مثال تَوَفّٰی یَتَوَفّٰی مصدری توفی «اوترمك» «وفا قیلمق».

﴿سکزنچی باب﴾ تاهم فادن صوك الف ایله تَفَاعَلَ یَتَفَاعَلُ بابیدر بوکا «تفاعُل بابی» دینلور. مصدری تفاعل کیلور. بو بابده ایکی یاکه کوب کشی‌لر آراسنده حاصل اولغان فعل‌لر کیلور، تَضَارَبَا تَضَارَبُوا کبی. وبوباب فاعَلَ‌گه مطاوعة ایچون کیلور، باعَدْتُهُ فَتَبَاعَدَ کبی «یراق قیلدم آنی بس یراق اولدی اول» فَعَلَ معناسنده کیلور تَوَانَیْتُ کبی وَنَیْتُ معنی سنده «ضعیف اولدم» تکلف ایچون کیلور تَجَاهَلَ کبی (کوچلانوب جاهل اولدی).

﴿فائده﴾ بوبابده اولغان تکلف ایله اوزغان تَفَعُّلْ بابنده‌غی تکلف آراسنده فرق: بوبابده‌غی تکلف بار نرسه‌نی یوق کورساتورگه‌در تَفَعُّلْ

بابنده‌غی تکلف یوق نرسه‌نی بار کورساتورگه کوچلنمك‌در .

﴿ فائده ﴾ فاعَلَ بابنده ایکی مفعولـگه اوزغان فعلنی تَفاعَلَ بابینه کیتورلسه بر مفعولـگه اوزار اگر بر مفعولـگه اوزغـان فعلنی بو بابغه کیترولسه هیچ بر مفعولـگه اوزماس «نـازَعَ زیدٌ عمرا الحدیثَ» ایله «ضارَبَ زیدٌ عمرا» نی بو تناعل بابینه کیتورلـگانده «تَنازَعَ زیـدٌ وعمـرٌو الحدیثَ» «تضارب زیدٌ وعمرٌو» دینلور .

صحیحنه تَدارَكَ یَتَدارَكُ مصدری تَدارُكٌ (جیولمق، تابمق ، یتشمك) تَدارَكَ یَتَدارَكُ مُتَدارِكٌ مُتَدارَكٌ لم یَتَدارَكْ لا یَتَدارَكُ تَدارَكْ لیَتَدارَكْ لا تَتَدارَكْ مُتَدارَكٌ مشترکدر . تَدارَكَ نك مجهولی تُدُورِكَ کیلور سافرنکی کبی .

﴿ ١٩ قاعده ﴾ افتعل بابنده ذکر قیلنغان طوقز ادغام حرف لرندن برسی اوشبو تَفَعُّلْ ایله تَفاعُلْ بابنده فابرابرینه توشسه تانی شول حرف جنسینه قلب قیلوب، برسنی آخرغه ادغام قیلمق درست اسکن ساکن ایله باشلامق ممکن اولمدقندن اوّلینه کسره‌لی همزه وصلیه کیلتر ولور تَطَهَّرَ تَزَیَّنَ تَذَکَّرلرده اِطَّهَّرَ اِزَّیَّنَ اِذَّکَّرَ دیمك کبی تَدارَكَ تَداخَرَ تَثاقَلَ دیگانلرده اِدّارَكَ اِثّاقَلَ اِدّاخَرَ دیمك کبی .

مضاعفینه تَصامَّ یَتَصامُّ مصدری تَصامُمٌ «صاغر اولمق» مثال واوینه تَوارَثَ یَتَوارَثُ مصدری توارث کیلور (میراث آلمق) مثال یائینه تَیاسَرَ یَتَیاسَرُ مصدری تَیاسُرٌ «صولغه کیتمك» اجوف واوینه تَجاوَبَ یَتَجاوَبُ مصدری تَجاوُبٌ «جوابلاشمق» اجوف یائینه تَزایَدَ یَتَزایَدُ مصدری تَزایُدٌ «آرتمق» ناقصینه مثال تَصابَی یَتَصابَی مصدری تَصابی کیلور «عاشق اولمق» تَصابَی یَتَصابَی مُتَصابٍ مُتَصابًی لم یتصابَ لا یتصابَ تَصابَ لیتصابَ لا تتصابَ متصابًی مشترکدر. تصابی اصله تَصابُوٌ تصابی

يتصابى اصلده تَصَابَوَ يَتَصَابَوُ «واو» طرفده توشدى آلدى ضمه سز واونى ياغه قلب قيلدق تَصَابَى يَتَصَابَىُ اولدى يانى الفكه قلب قيلدق تصابى يتصابى اولدى مصدرنده واونى هم ماضى مضارعغه ايارتوب ياغه قلب قيلدق تَصَابُىْ اولدى ضمه ياغه آغر يانك ضمه سنى تاشلادق يا سلامت قالسون اوچون يانك آلدينه كسره بيردك تصابى اولدى. لفيفنه مثال تَدَاوَى يَتَدَاوَى مصدرى تَدَاوِى كيلور (درمان قيلمق) ملتوينه مثال تَوَارَى يَتَوَارَى مصدرى تَوَارِى كيلور (ياشرنمك) تَدَاوَى تَوَارَى اصلده تَوَارُىْ تَدَاوُىْ يا سلامت قالسون ايچون يانك آلدينه كسره بيردك تداوى تورارى اولدى.

﴿ ثلاثى مزيدنك اوچنچى صنفى طوقزنچى بابى ﴾

همزه وصليه ايله عيندن صوك الفى هم بر لام زياده سيله اِفْعَالَّ يَفْعَالُّ بابيدر. مصدرى اِفْعِيلَالْ كيلور. بوكا (افعيلال) بابى دينلور. وبوباب بارچه حكمده اوزغانَ افعلال بابى كبيدر لكن مبالغه ده آندن آرتغراقدر. صحيحنه مثال اِحْمَارَّ يَحْمَارُّ مصدرى اِحْمِيرَارْ (بيك قزل اولمق) اِحْمَارَّ يَحْمَارُّ مُحْمَارٌّ لَمْ يَحْمَارَّ لَايَحْمَارُّ اِحْمَارَّ لِيَحْمَارَّ لَا تَحْمَارَّ مُحْمَارٌّ مشتركدر. اجوفينه مثال اِسْوَادَّ يَسْوَادُّ مصدرى اسويداد (بيك قاره اولمق) اِسْوَادَّ يَسْوَادُّ مُسْوَادٌّ لَمْ يَسْوَادَّ لَايَسْوَادُّ اِسْوَادَّ لِيَسْوَادَّ لَاتَسْوَادَّ مُسْوَادٌّ مشتركدر. اجوف يائينه اِبْيَاضَّ يَبْيَاضُّ مصدرى اِبْيِيضَاضْ (بيك آق اولمق) اِبْيَاضَّ يَبْيَاضُّ مُبْيَاضٌّ لَمْ يَبْيَاضَّ لَا يَبْيَاضُّ اِبْيَاضَّ لِيَبْيَاضَّ لَاتَبْيَاضَّ مُبْيَاضٌّ.

﴿ اوننچى باب ﴾ همزه وصليه، سين هم تانك زياده سيله اِسْتَفْعَلَ يَسْتَفْعِلُ بابيدر بوكا (اِسْتِفْعَالْ) بابى دينلور. مصدرى اِسْتِفْعَالْ وزننده كيلور. وبوباب اصل فعلنى طلب ايچون كيلور اِسْتَخْرَجْتُ زَيْدًا كبى (زيدنك

خروجنی طلب قیلدم) وشینی برصفة اوزرد تابمقنی افاده ایچون کیلور، اِسْتَعْظَمْتُ زَيْداً کبی (زیدنی عظیم صفة ده تابدم) وفاعل نك اصل فعل گه انقلابی [*] ایچون کیلور استحجر الطّین (بالچق حجر [١] گه منقلب اولدی) [٢] ودخی فعَلَ معنی سنده کیلور اِسْتَقَرَّ کبی (قَرَّ) معنی سنده.

﴿ ٢٠ قاعده ﴾ بو بابنك فاسی برابرینه (ط) توشسه تاسنی حذف قیلمقدن درست قرآن کریمده هم (فَمَا اسْطَاعُوا * تَسْطِعْ عَلَيْهِ صَبْراً) کیلمشدر.

صحیحنه مثال اِسْتَنْسَخَ يَسْتَنْسِخُ مصدری اِسْتِنْسَاخٌ (نسخه یازوب آلمق)

مضاعفینه اِسْتَحَبَّ يَسْتَحِبُّ مصدری اِسْتِحْبَابٌ (دوست کورمك)

مثال واوینه اِسْتَوْجَبَ يَسْتَوْجِبُ مصدری اِسْتِيجَابٌ (لازم اولمق).

مثال یائینه اِسْتَيْسَرَ يَسْتَيْسِرُ مصدری اِسْتِيسَارٌ (آنسات کورمك).

اجوف واوینه اِسْتَجَابَ يَسْتَجِيبُ مصدری اِسْتِجَابَةٌ (اجابة قیلمق).

اجوف یائینه اِسْتَبَاعَ يَسْتَبِيعُ مصدری اِسْتِبَاعَةٌ (صاتمقنی طلب قیلمق).

ناقصینه مثال اِسْتَهْدَى يَسْتَهْدِى مصدری اِسْتِهْدَاءٌ (هدایة طلب قیلمق).

لفیف واوینه اِسْتَهْوَى يَسْتَهْوِى مصدری اِسْتِهْوَاءٌ (یولدن طشقاری چقمق)

لفیف یائینه اِسْتَحْيَى يَسْتَحْيِى مصدری اِسْتِحْيَاءٌ (اویالمق) وبعض عربلر اِسْتَحْيَى يَسْتَحْيِى ده بریانی حذف قیلوب اِسْتَحَى يَسْتَحِى دیمشلر. وقرآن کریمده « اِنَّ اللّٰهَ لَا يَسْتَحْيِى » دیو ایکی یا ایله کلمشدر.

ملتوینه اِسْتَوْفَى يَسْتَوْفِى مصدری اِسْتِيفَاءٌ (تمام حقنی آلمق).

امتحان } بونلرك مصدرلرندن اشتقاق قیل؟ نستعین نه صیغه در اصلنده نه در؟

*) انقلاب ـ تورلانمك ١) حجر طاش. (٢) اصل فعل مجردینك مصدری ایدکنی بلمکان ایدك ایمدی استخرجت، استحجر فعللرنده اصل فعللر خروج برله حجر بولادر.

﴿ اون برنچی باب ﴾ همزه، عین، واونك زیاده‌سیله افْعَوْعَلَ یَفْعَوْعِلُ بابیدر بوكا « افعوعال » بابی دینلور مصدری افْعِیعَالٌ كیلور اصلده افْعِوْعَالٌ در بو باب مبالغه ایچون اولور . صحیحنه مثال اِحْدَوْدَبَ یَحْدَوْدِبُ مصدری احْدِیدَابٌ «بیل بوكری اولمق» اِحْدَوْدَبَ یَحْدَوْدِبُ مُحْدَوْدِبٌ مُحْدَوْدَبٌ لم یَحْدَوْدِبْ لا یَحْدَوْدِبُ احْدَوْدِبْ لِیَحْدَوْدِبْ لا تَحْدَوْدِبْ مُحْدَوْدَبٌ مشترکدر . ناقصینه مثال اعْرَوْرَی یَعْرَوْرِی مصدری اعْرِیرَاءٌ اصلده اعْرِوْرَاءٌ (آطقه یالانقاچ آطلانمق) بو بابده صحیح برله ناقصدن باشقه كلمگان [*] .

﴿ اون ایكنچی باب ﴾ همزه ایكی «واو» زیاده‌سیله افْعَوَّلَ یَفْعَوِّلُ بابیدر بوكا «افعوّال» بابی دینلور مصدری افعوال بو باب هم مبالغه ایچوندر.

صحیحنه مثال اجْلَوَّزَ یَجْلَوِّزُ مصدری اجْلِوَّازٌ (تیزلك ایله یورمك) اجْلَوَّزَ یَجْلَوِّزُ مُجْلَوِّزٌ مُجْلَوَّزٌ لم یَجْلَوِّزْ لا یَجْلَوِّزُ اجْلَوِّزْ لِیَجْلَوِّزْ لا تَجْلَوِّزْ مُجْلَوَّزٌ مشترك بو بابده كلمگان فعللر هر قایوسی صحیح اولور .

امتحان { « استنطاق » سویلاونی طلب قیلمق « اعشیشاب » اوت بتمك بونلر قایو بابدن اون ایكی نرسه اشتقاق قیل ، مستأجر نه صیغه ؟

﴿ اوچونچی قسم (رباعی مجرد) بر بابده‌در ﴾

فَعْلَلَ یُفَعْلِلُ بابیدر بوكا (فعللة) بابی دینلور. مصدری فَعْلَلَةٌ فِعْلَالٌ وزننده كیلور. صحیحنه مثال دَحْرَجَ یُدَحْرِجُ مصدری دَحْرَجَةٌ دِحْرَاجٌ (ایلاندرمك) دَحْرَجَ یُدَحْرِجُ مُدَحْرِجٌ مُدَحْرَجٌ لم یُدَحْرِجْ لا یُدَحْرِجُ دَحْرِجْ لِیُدَحْرِجْ لا تُدَحْرِجْ مُدَحْرَجٌ مشترك .

*) بو بابده «اعریراء» برله «احلیلا» غه باشقه متعدی كیلمامشدر. اوقانوس.

مضاعفینه مثال صَرْصَرَ يُصَرْصِرُ مصدری صَرْصَرَةٌ صِرْصَارٌ (قوش قچقرمق) مثالینه هم مضاعفینه مثال وَسْوَسَ يُوَسْوِسُ مصدری وَسْوَسَةٌ وِسْوَاسٌ (وسوسه وتشویش قیلمق) اجوف واوینه مثال جَوْرَبَ يُجَوْرِبُ مصدری جَوْرَبَةٌ جَيْرَابٌ اصلده جَوْرَابٌ (آیاقغه چاروق کیدرمك).

اجوف یائینه مثال: شَيْطَنَ يُشَيْطِنُ مصدری شَيْطَنَةٌ شَيْطَانٌ (هلاك اولمق).

ناقصینه مثال قَلْسَى يُقَلْسِى مصدری قَلْسَاةٌ قَلْسَاءٌ اصلده قَلْسَيَةٌ. قَلْسَاىٌ (بورك كیمك). لفیفنه مثال ضَوْضَى يُضَوْضِى مصدری ضَوْضَاةٌ ضِيضَاءٌ اصلده ضَوْضَوَةٌ ضَوْضَاوٌ (آواز قیلمق).

﴿ دورتنچی قسم (رباعی مزید) اوچ بابده ﴾

﴿برنچی باب﴾ تانك زیاده سیله، تَفَعْلَلَ يَتَفَعْلَلُ مصدری تفعلل کیلور بوکا (تَفَعْلُلٌ) بابی دینلور. رباعی مزیدنك بابلری هر قایوسی لازم کیلور. بو باب فَعْلَلَ گه مطاوعة ایچون کیلور دَحْرَجْتُ فَتَدَحْرَجَ کبی صحیحنه مثال تَدَحْرَجَ يَتَدَحْرَجُ مصدری تَدَحْرُجٌ (نگرامك) تَدَحْرَجَ يَتَدَحْرَجُ مُتَدَحْرِجٌ مُتَدَحْرَجٌ لم يَتَدَحْرَجْ لا يَتَدَحْرَجُ تَدَحْرَجْ لِيَتَدَحْرَجْ لا تَتَدَحْرَجْ مُتَدَحْرِجٌ مشترك در.

مضاعفینه مثال تَصَلْصَلَ يَتَصَلْصَلُ مصدری تَصَلْصُلٌ (تیمور آواز قیلمق)

اجوف واوینه تَجَوْرَبَ يَتَجَوْرَبُ مصدری تَجَوْرُبٌ (چارق کیمك) اجوف یائینه تَشَيْطَنَ يَتَشَيْطَنُ مصدری تَشَيْطُنٌ (هلاك اولمق) (قارشولق قیلمق)

ناقصینه مثال تَقَلْسَى يَتَقَلْسَى مصدری تقلسی کیلور (بورك کیمك).

﴿ایکنچی باب﴾ همزه، نون زیاده سیله افْعَنْلَلَ يَفْعَنْلِلُ بابیدر بوکا (افْعِنْلَالٌ) بابی دینلور مصدری افْعِنْلَالٌ بو باب فَعْلَلَ گه مطاوعة ایچون کیلور.

هَرْجَمَتِ الابلَ فاحرنجمتْ کبی (جیدم توه‌لرنی بس جیولدی آنلر). صحیحنه ابرنشقَ یَبْرَنْشِقُ مصدری ابْرَنْشاقٌ (شاداولمق، آغـاچ چچکلنمك).

اوچنچی باب

همزه‌لام زیاده‌سیله افْعَلَلَ یَفْعَلِلُّ بابیدر بوکا افْعِلْلالٌ بابی دینلور. مصدری افْعِلْلالٌ صحیحنه مثال اقشعر یقشعر مصدری اقْشِعْرارٌ (قورقودن توکلری قابارمق).

ملحقـات

بواورنغه قدر ذکر قیلنغان بابلرنك مجموعی یکرمی ایکی باب اولدی و بونلر اصل بابلردر. بونلردن باشقه رباعی مجرد ایله رباعی مزیدنك بابلرینه ملحق اولغان اون اوچ باب باردر آنلره «ملحقات» دینلـه‌در. هر قایوسی اوشبو جدوله کوستارلدی:

	بابلر	مثالر	معنی‌لری	بابلر	مثالر	معنی‌لری
تدحرجگه ملحقلر آتیدر	فَعْلَلَ	شَمْلَلَ	تیز یوردی	فَعْوَلَ	جَهْوَرَ	ظاهر اولدی
	فَوْعَلَ	حَوْقَلَ	ضعیف اولدی	فَعْنَلَ	قَلْنَسَ	بورك کیدی
	فَيْعَلَ	بَيْطَرَ	بارلدی	فَعْلَى	قَلْسَى	بورك کیدی
تدحرجگه ملحقلر بیشدر	تَفَعْلَلَ	تَجَلْبَبَ	جلباب کیدی [*]	تَفَوْعَلَ	تَجَوْرَبَ	چاروق کیدی
	تَفَيْعَلَ	تَشَيْطَنَ	هلاك اولدی	تَفَعْوَلَ	تَرَهْوَكَ	تکبرلندی
			[*] خاتونلرك قرغه‌خدمت که بارغانده طشدن کییه تورغان کییمی.	تَمَفْعَلَ	تَمَسْكَنَ	خورلق کورساتدی
یمان نشانه	افْعَنْلَلَ	اِقْعَنْسَسَ	کوکراگی آلدیغه چقدی	اِفْعَنْلَى	اِسْلَنْقَى	چالقان یاتدی

امتحان { مزیدلرده‌گی بارچه مثالرنی صرف قیل؟ احدودب الشیخ (قارت کمسه) تعلم ولا تستحی. تجلببت المرأة وتمسکنت

خـاتمه

فا، عین، لامدن بری برابرنده همزه اولسه (مهموز) دینلور. مهموز اوچ

قسمدر. فابرابرنده همزه اواسه مهموز الفأ اولور. أَخَذَ کبی (آلدی) عین برابرنده همزه اواسه مهموز العین اولور. سَأَلَ کبی «صورادی» لام برابرنده همزه اولسه مهموز اللام اولور، قَرَأَ کبی «اوقودی»

﴿۲۱ قاعده﴾ همزه ساکن اولوب آلدنده غی حرف حرکتلی اولسه همزه نی شول حرکتنك جنسینه قلب قیلنور. راس، اوم، بیر کبی اصلده رَئْس لُؤْم بِئْر در. ودخی آمَنَ اُومِنَ ایمانٌ ایْتَمَنَ کبی اصلده اَأْمَنَ اُؤْمِنَ ائْمانٌ ائْتَمَنَ در. بو قاعده ایله قلب قیلنغان همزه لرنك آلدنده غی حرف همزهٔ وصلیه بولسه بو کلمه نی آلدینه وصل قلندقده همزه دن قلب قلنغان حرفلر کیرو همزه لـ کینه قایتارلر «منهم من یقولُ ائْتَمَنَ لی» «والذی ائْتُمِنَ» کبی وصلدن مقدم ایْتَمَنَ، اُوْتُمِنَ ایدیلر. همزه حرکتلی اولوب آلدنده غی حرفده حرکتلی اولسه اول وقتده همزه اوزحالنده تورور. سَأَلَ لُؤْمٌ رَؤُفَ، مُسْتَهْزِؤُنَ سُئِلَ سُئِمَ مستهزئین کبی.

﴿۲۲ قاعده﴾ همزه فتحه لی اولوب آلدنده غی حرف کسره لی یاضمه لی اواسه اول وقتده همزه شول حرکتلرك جنسینه قلب قیلنور. میرّ وجُونَ کبی اصلده مئرّ جؤن.

﴿۲۳ قاعده﴾ همزه حرکتلی اولوب آلدنده غی حرف ساکن لی اولسه همزه نك حرکتنی آلنوب ایکی ساکن جییلغانلقدن همزه حذف قیلنوب همزه دن آلنغان حرکتنی آلدنده غی حرفکه بیرلور یَرَی. مَسَلَة، مَلَكَ کبی اصلده یَرْأَی مَسْئَلَة مَلْئَكَ در. یَرَی اصلده یَرْأَی یاحرکتلی آلدی فتحه لی یانی الفکه قلب قیلدق یرأی اولدی همزه حرکتلی آلدی ساکن همزه نك حرکتنی آلدق ایکی ساکن جمع اولدی همزه نی حذف قیلدق همزه دن آلنغان حرکتنی راغه بیردك یَرَی اولدی:

صرفی: یَرَی یَرَیَانِ یَرَوْنَ * تَرَی تَرَیَانِ یَرَیْنَ * تَرَی تَرَیَانِ تَرَوْنَ * تَرَیْنَ تَرَیَانِ تَرَیْنَ * اَرَی نَرَی * یری نك ماضی یی رأی کیلور اصلده رأی اعلالی هم صرفی رمی نکی کبی در.

رأی بری دن امر حاضر «رَ» کیلور، صرفی رَ رَیَا رَوْا * رَیْ رَیَارَیْنَ * مخاطب صیغه سنده وقف قیلنسه آخرینه ها کیلتیرلور «رَه» کبی.

تنبیه | «اَخَذَ یأخُذ» دم «أَکَلَ یأکُل» دن امر حاضر «خُذْ» «کُلْ» کیله درعرب تلفده بونلرك سویلانوی بکده کوب بولغانیجون همزه سینی حذف قیلوب ایتورگه ینگل ایتمشلر.

مهموز اولان فعل ترك باب اری

	ابواب	امثال	مصادر	معانی
مهموز الفاء بش بابده کیلور	فَعَلَ یَفْعَلُ	اَدَبَ یَأْدُبُ	مَأْدُبَةٌ	آشقه دعوة قیلمق
	فَعَلَ یَفْعُلُ	اَخَذَ یَأْخُذُ	اَخْذٌ	آلمق
	فَعَلَ یَفْعَلُ	اَهَبَ یَأْهَبُ	اُهْبَةٌ	حاضرلنمك
	فَعَلَ یَفْعُلُ	اَرِجَ یَأْرَجُ	اَرَجٌ	خوش ایش قوقمق
	فَعُلَ یَفْعُلُ	اَسُلَ یَأْسُلُ	اَسْلٌ	اوزایمق
مهموز العین اوچ بابده کیلور	فَعَلَ یَفْعَلُ	رَأَی یَرَی	رُؤْیَةٌ	کورمك
	فَعَلَ یَفْعُلُ	یَئِسَ یَیْئَسُ	یَأْسٌ	امید کیسمك
	فَعُلَ یَفْعُلُ	لَؤُمَ یَلْؤُمُ	لُؤْمٌ	بد اصل اولمق
مهموز اللام دورت بابده کیلور.	فَعَلَ یَفْعَلُ	سَبَأَ یَسْبَأُ	سَبْأٌ	یاقمق
	فَعَلَ یَفْعُلُ	صَدَأَ یَصْدَأُ	صُدْأَةٌ	تیمر طوطقمق
	فَعَلَ یَفْعِلُ	هَنَأَ یَهْنَأُ	هَنْأَةٌ	آش سکمك
	فَعُلَ یَفْعُلُ	جَرُؤَ یَجْرُؤُ	جُرْأَةٌ	بهادرلق قیلمق

قد وقع الفراغ من تألیفه سنة الف وثلثمائة واحدی عشرة علی ید العبد الفقیر الی عون ربه القدیر عبدالرحمن بن اسماعیل بن عمر الحاجطرخانی وآخر دعوانا ان الحمدلله رب العالمین والصلوة والسلام علی خیر خلقه محمد وآله واصحابه اجمعین . ١٣١١ سنه

زاد الطالب ترجمة الكافية لابن الحاجب

عرب تلی تللرك كوركامرا كی اولمقله مسلمانلر ایچون دینی تلدر، زیرا دینمزك كتابی «قرآن كریم» ورسولمزك حدیثلری هر قابوسی عربچه‌در، بونك ایچونده عرب تلنی بلمك بزلره دین جهتندن هم لازمدر. تل اوگرانمكده اك برنچی كیرا گی شو تلنك صرف، نحونی بلمكدر عرب نحوی ایچون یازلمش كتابلر اچنده «كافية» بیكده فائده‌لی وشرحیده «ملا جامی» كوب حاجة مسئله‌نی جامع اولدغندن علمائك اعتبارنی قازانمش وچوق مدرسه‌لرده اوقوتلمقده‌در. لكن ایكیسینكده عباره‌لری آغر راق شاكردلره مسئله‌نی آكلانمقدن اول عباره‌لرینی توشندرمك حاجة اولادر وخیلی شاكردلركده مقصودلری بوامیچه قالادر. ایمدی بوكیمچیلك‌لری كینارمك ایچون «كافية» نی عباره‌سینه موافق ایدلوب ترجمه ایدلدی سزدن توبانده شرح ملادن ترجمه ایدلوب شرحلر یازلدی هر ایكی سنده شاهدكه كیترلمش بیت‌لرگه حركه‌لر قویلوب تورکیچه معنالری بیان ایدلدی شرح ملاده یوق مسئله‌لرنی «شیخ الرضی» «الفیه شرحی» هم «مغنی اللبیب» وباشقه نحو كتابلرندن آلنوب قوشلدی. «كافية» برله «شرح ملا جامی» نی یخشی بلمكنی استه‌گان كمسه‌لر شو «زاد الطالب ترجمة الكافیه لابن الحاجب» نی اوقمقلری تییشدر.

بهاسی ٤٠ تین كوبلاب آلوچیغه ٢٥% اكرام ایدله‌در. بر آز آچه كوندرگان كمسه‌گه قالغانی نالوز ایله‌ده یارله‌در.

آدرس: Астрахань, мулла А. И. Умеровъ

مؤلفنك طبع قيلنمش آثاری:

۱) «معلم صرف لسان العرب» ترکی تلنده مبتدیلره یکلنك اوزره عرب تلینك صرفینی بلدره‌در. (اوشبو کتاب) بهاسی ۲۵ تین

۲) «معلم نحو لسان العرب» ترکی تلنده مبتدیلره یکللك برله ومعلملر مألوف ترتیبچه عرب تلینك نحوینی وعربچه یخشی سویلارگه بلدره‌در. هر بر درسلرگه مخصوص امتحان لر یازلمش عربچه بیك کوب جمله لر کیترلوب ترکچه ترجمه لریده بیان ایدلمشدر. اوشبو صرفنی اوقوب چققان شاکردلرگه بیکده فائده‌لی در کوب یرلرده اوقوتلوب تجربه ایدلمگانگه سرار باصلمشدر. صوکغی باصلوده کتاب اوّلگیسندن کوب آرتمشدر. بهاسی ۱۵ تین

۳) «قصص الانبیاء العظام وترجمة احوال دول الاسلام» قصه‌لق اوزره انبیاء عظاءك قصه‌لرینی واسلامده اولان مشهور دولتلرنك احوالنی بیان ایده‌در. بهاسی ۲۵ تین

٤) «زاد الطالب ترجمة الکافیة لابن الحاجب» آچق ترکیچه هر دخی آکلارلق کافیه‌نی یکلل بلورگه برنچی یاردمچی‌در. بهاسی ٤۰ تین

بو کتاب لر هر قایوسیده کوب مدرسه‌لرده اوقتلوب شاکردلرگه بیکده فائده‌لی وآکلامقی یکلل ایدکی تجربه ایله ثابت اولمشدر.

۵) دخیده بیتملری یوز یتمش‌دن آرتق قویون دفتری یوللری سزلغان آی، کون، صوم، تین ایچون آیورم قزل سرقلی اچنده مسلمان وروس کالینداری برله برابر شاکردلر ایچون حاجه ضرب جدول لری سوداگرلر ایچون پوچطه وتیلغرام نظام لری پاراخود تیمر یول بهالری کورساتلمشدر. عامه‌گه فائده‌لی تاریخ واقعه‌لری اسلام اهالیسی ایچون کیرك معلومات کوبدر. بهاسی ۱۲ تین

کوبلاب آلوچیغه بیوك اکرام ایدله‌در.

یول خرجی آلوچیدن بر صوم آچه یبارو چی‌گه قالغانی نالوژ ایله کوندرله‌در هر یرده مشهور کتابچیلرده، استرخانده مؤلفنده بولنور.

بولری صورانور ایچون ناشرنك آدریسی: г. Астрахань, Царев. ул. книжный магазинъ Аблурахмана Измаиловича Умерова.

[illegible]

[illegible] برنجی قسم ۹

۲ — « « ایکنجی « [illegible]

۳ — « « اوچنجی « [illegible] ۲

[illegible]

[illegible]

۶ — « « اکنجی «

۷ — [illegible] عربیه « [illegible]

[illegible] العبادات برنجی قسم « [illegible] ۵

— « « ایکنجی « ۳

— « « اوچنجی « [illegible] ۲

[illegible] برنجی «

۱۲ — « « ایکنجی « ۵

۳ — [illegible] العربیه ۵

[illegible] تاریخ مفصل ۲

[illegible] انبیا [illegible] برنجی قسم

[illegible] اسلام رسالری « «

[illegible] کتاب قدیم فراغت برنجی قسم « ۵

۱۸ — [illegible] مصور تعلیم فراغت « « ۱۵

[illegible] حالا لرجه فراغت « « [illegible] ۸

[illegible] — « « ایکنجی « [illegible]

[illegible] رهبر اطفال [illegible]

۲۲ — روسیه تاریخی ۱۵

[illegible] اوچون [illegible] که صاتان [illegible] که [illegible]

[illegible] اله قزمل باه [illegible]

[illegible]

Hasan, «CABAXT»